

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ 96/2007

Κωδικοποίηση σ' ενιαίο κείμενο των διατάξεων της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

Τις διατάξεις του άρθρου 7 παράγραφος 4 του Ν. 2623/1998, «Ανασύνταξη των εκλογικών καταλόγων, οργάνωση και άσκηση του εκλογικού δικαιώματος των ετεροδημοτών, εκσυγχρονισμός της εκλογικής διαδικασίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 139 Α'), μετά την πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνο

Οι ισχύουσες διατάξεις:

1. Του Π.Δ. 351/2003 «Κωδικοποίηση σ' ενιαίο κείμενο των διατάξεων της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών» (ΦΕΚ 316 Α').
2. Του Ν. 3231/2004 «Εκλογή βουλευτών» (ΦΕΚ 45 Α') και ειδικότερα των άρθρων 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13 και 14.
3. Του άρθρου 17 παρ. 1 και 2 του Ν. 3242/2004 «Ρυθμίσεις για την οργάνωση και λειτουργία της Κυβέρνησης, τη διοικητική διαδικασία και τους Ο.Τ.Α.» (ΦΕΚ 102 Α').
4. Του άρθρου 35 παρ. 7 του Ν. 3274/2004 «Οργάνωση και Λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού» (ΦΕΚ 195 Α').
5. Του άρθρου 1 του Ν. 3434/2006 «Ρύθμιση θεμάτων εθνικών, νομαρχιακών και δημοτικών εκλογών και διευθέτηση ειδικών θεμάτων» (ΦΕΚ 21 Α'),
κωδικοποιούνται σε ενιαίο κείμενο με τον τίτλο «Νομοθεσία για την Εκλογή Βουλευτών»
ως εξής:

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ
ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ
ΕΚΛΟΓΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ
ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΔΡΕΣ
ΕΚΛΟΓΕΙΣ - ΕΚΛΟΓΙΚΟΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ
ΕΚΛΟΓΙΜΟΙ

ΤΜΗΜΑ Α'
ΕΚΛΟΓΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ
ΚΑΙ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΔΡΕΣ

Άρθρο 1
(Άρθρο 1 και 11 Ν. 3231/2004)

Εκλογικές Περιφέρειες

1. Περιφέρεια για την εκλογή βουλευτών ορίζεται ο νομός.
2. Κατ' εξαίρεση διαιρούνται:
  - α) Ο Νομός Αττικής σε πέντε (5) εκλογικές περιφέρειες, δηλαδή στις:
    - αα) Α' Εκλογική Περιφέρεια Αθηνών, που αποτελείται από το Δήμο Αθηναίων,
    - ββ) Β' Εκλογική Περιφέρεια Αθηνών, που αποτελείται από τους υπόλοιπους δήμους και κοινότητες, που περιλαμβάνονταν στην περιφέρεια του πρώην Δήμου Αθηναίων,
    - γγ) Α' Εκλογική Περιφέρεια Πειραιώς, που αποτελείται από το Δήμο Πειραιώς, το Δήμο Σπετσών και από τις επαρχίες Αίγινας, Κυθήρων, Τροιζηνίας και Ύδρας,
    - δδ) Β' Εκλογική Περιφέρεια Πειραιώς, που αποτελείται από τους υπόλοιπους δήμους και κοινότητες που περιλαμβάνονταν στην περιφέρεια του πρώην Δήμου Πειραιώς και τη Νήσο Σαλαμίνα και
    - εε) Εκλογική Περιφέρεια του Νομού Αττικής και
  - β) Ο Νομός Θεσσαλονίκης σε δύο (2) εκλογικές περιφέρειες, δηλαδή στις
    - αα) Α' Εκλογική Περιφέρεια Θεσσαλονίκης, που αποτελείται από τον πρώην Δήμο Θεσσαλονίκης, και
    - ββ) Β' Εκλογική Περιφέρεια Θεσσαλονίκης, που αποτελείται από το υπόλοιπο του Νομού Θεσσαλονίκης.
3. Οι εκλογικές περιφέρειες νοούνται με τα διοικητικά όριά τους που ισχύουν την 1η Ιανουαρίου 1985.

Άρθρο 2
(Άρθρο 2 Π.Δ. 351/2003)

Αριθμός βουλευτών - βουλευτικές έδρες

1. Ο αριθμός των βουλευτών για όλη την επικράτεια ορίζεται σε τριακόσιους. Από αυτούς οι διακόσιοι ογδόντα οκτώ εκλέγονται στις εκλογικές περιφέρειες στις οποίες οι αντίστοιχες βουλευτικές έδρες κατανέμονται σύμφωνα με όσα ορίζονται στις παραγράφους 2 έως και 5 του άρθρου αυτού. Οι υπόλοιποι δώδεκα εκλέγονται ενιαίως σε ολόκληρη την επικράτεια, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο επόμενο άρθρο.

2. Ο αριθμός των βουλευτικών εδρών κάθε εκλογικής περιφέρειας ορίζεται κάθε φορά με βάση το νόμιμο πληθυσμό της, όπως αυτός προκύπτει από τ' αποτελέσματα της τελευταίας απογραφής, της οποίας τα επίσημα αποτελέσματα δημοσιεύτηκαν στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3. Μέτρο για τον υπολογισμό του αριθμού των βουλευτικών εδρών κάθε εκλογικής περιφέρειας είναι το πηλίκο της διαιρέσης του συνολικού αριθμού των δημοτών της επικράτειας, που καθορίζεται στους πίνακες που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, δια του συνολικού αριθμού των βουλευτικών εδρών, που ορίζεται στην παράγραφο 1, οι οποίες κατανέμονται στις εκλογικές περιφέρειες.

4. Το πηλίκο της διαιρέσης του αριθμού των δημοτών, που αναφέρονται στην παράγραφο 2 του άρθρου αυτού, δια του εκλογικού μέτρου, που αναφέρεται στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, αποτελεί τον αριθμό των βουλευτικών εδρών κάθε εκλογικής περιφέρειας.

5. Οι έδρες που απομένουν αδιάθετες, προστίθενται ανά μία ώσπου να συμπληρωθεί ο συνολικός αριθμός των διακοσίων ογδόντα οκτώ (288) εδρών, που καθορίζεται στην παράγραφο 1, στις εκλογικές περιφέρειες, που παρουσιάζουν κατά σειρά, το μεγαλύτερο υπόλοιπο.

Άρθρο 3
(Άρθρο 3 Π.Δ. 351/2003 και άρθρο 11 Ν. 3231/2004)

Ψηφοδέλτιο Επικράτειας

1. Η πρόταση υποψηφίων για τους δώδεκα (12) βουλευτές που εκλέγονται ενιαίως σ' ολόκληρη την επικράτεια, υποβάλλεται από κόμμα ή συνασπισμό κομμάτων, που καταρτίζει δικούς του συνδυασμούς, στις μισές τουλάχιστον εκλογικές περιφέρειες της χώρας. Δεν επιτρέπεται υποβολή υποψηφιότητας σε πρόσωπο, που είναι υποψήφιος στις ίδιες εκλογές, σ' οποιαδήποτε εκλογική περιφέρεια.

2. Η πρόταση κάθε κόμματος ή συνασπισμού κομμάτων περιλαμβάνει δώδεκα (12) το πολύ υποψηφίους, μνημονεύει τα στοιχεία, που ορίζονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 32 για κάθε υποψήφιο που προτείνεται και συνοδεύεται με γραπτή αποδοχή καθενός απ' αυτούς και με υπεύθυνη δήλωση του ίδιου, ότι δεν αποδέχηκε πρόταση υποψηφιότητας σ'

οποιαδήποτε εκλογική περιφέρεια της χώρας. Ως προς τα υπόλοιπα εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 34. Η ανακήρυξη των υποψηφίων, στους οποίους αναφέρεται η παράγραφος 1 του παρόντος άρθρου, κάθε κόμματος ή συνασπισμού κομμάτων, γίνεται σύμφωνα μ' αυτά που προβλέπονται στο άρθρο 35 του παρόντος. Οι υποψήφιοι αναγράφονται υποχρεωτικά με τη σειρά που προτείνονται και ανακηρύσσονται.

3. Οι γνωστοποιήσεις των συνδυασμών και των υποψηφίων σ' όλες τις εκλογικές περιφέρειες της χώρας, που αναφέρονται στο άρθρο 39 του παρόντος, πρέπει να περιλαμβάνουν και τους συνδυασμούς όλων των κομμάτων και συνασπισμών κομμάτων, που ανακηρύχτηκαν σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο.

4. Τα έγκυρα ψηφοδέλτια που έλαβε κάθε κόμμα ή συνασπισμός κομμάτων σ' ολόκληρη την επικράτεια, θεωρούνται ως ψήφοι που δόθηκαν και για το «ψηφοδέλτιο υποψηφίων επικράτειας» του αντίστοιχου κόμματος ή συνασπισμού κομμάτων. Ο αριθμός αυτών αναγράφεται σ' όλους τους πίνακες διαλογής και στις πράξεις των εφορευτικών επιτροπών και των πρωτοδικείων που προβλέπονται από τη νομοθεσία για την εκλογή βουλευτών.

5. Η ανακήρυξη των βουλευτών, που εκλέγονται σύμφωνα με το παρόν άρθρο, γίνεται από το Πρωτοδικείο Αθηνών, στο οποίο διαβιβάζεται απόσπασμα της απόφασης της Ανώτατης Εφορευτικής Επιτροπής.

6. Οι υποψήφιοι βουλευτές που δεν εκλέγονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου αυτού, ανακηρύσσονται ως αναπληρωματικοί των βουλευτών του «ψηφοδελτίου υποψηφίων επικρατείας» κάθε κόμματος ή συνασπισμού κομμάτων, που εκλέχτηκαν και ανακηρύχτηκαν. Αν εξαντληθεί ο αριθμός των αναπληρωματικών οι κενούμενες έδρες συμπληρώνονται από τους αναπληρωματικούς βουλευτές του κόμματος ή του συνασπισμού κομμάτων στα οποία ανήκουν οι κενούμενες έδρες, που ανακηρύχτηκαν στις εκλογικές περιφέρειες του άρθρου 1 του παρόντος και στις οποίες το κόμμα ή ο συνασπισμός κομμάτων συγκέντρωσε το μεγαλύτερο αριθμό έγκυρων ψηφοδελτίων.

ΤΜΗΜΑ Β'

ΕΚΛΟΓΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Δικαιώμα του εκλέγειν

Άρθρο 4

(Άρθρο 4 Π. Δ. 351/2003)

Απόκτηση του δικαιώματος

1. Το δικαιώμα του εκλέγειν έχουν οι πολίτες Έλληνες και Ελληνίδες που συμπλήρωσαν το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας τους.
2. Για την εφαρμογή της προηγούμενης παραγράφου η 1η Ιανουαρίου θεωρείται ως ημερομηνία γέννησης όλων όσοι γεννήθηκαν μέσα στο χρόνο.

Άρθρο 5

(Άρθρο 5 Π.Δ. 351/2003)

Στέρηση του δικαιώματος

Στερούνται του δικαιώματος του εκλέγειν:

- α) Όσοι βρίσκονται, σύμφωνα με τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, σε πλήρη στερητική δικαστική συμπαράσταση.
- β) Όσοι στερήθηκαν το δικαιώμα αυτό, λόγω αμετάκλητης ποινικής καταδίκης, σε κάποιο από τα εγκλήματα που ορίζονται από τον ποινικό και στρατιωτικό ποινικό κώδικα, για όσο χρόνο διαρκεί αυτή η στέρηση.

Άρθρο 6

(Άρθρο 6 Π.Δ. 351/2003)

Άσκηση του δικαιώματος

1. Το δικαιώμα του εκλέγειν έχουν σε κάθε εκλογική περιφέρεια μόνο όσοι είναι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους των δήμων και κοινοτήτων της εκλογικής περιφέρειας.
2. Η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος είναι υποχρεωτική.

ΤΜΗΜΑ Γ'

ΕΚΛΟΓΙΚΟΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
Γενικές διατάξεις που αφορούν τους εκλογικούς καταλόγους

Άρθρο 7

(Άρθρο 7 Π.Δ. 351/2003)

Διακρίσεις εκλογικών καταλόγων κατά δήμους, κοινότητες και εκλογικά διαμερίσματα

1. Η εκλογή γίνεται σε κάθε δήμο ή κοινότητα μόνο με τους εκλογικούς καταλόγους που τηρούνται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και έχουν καταρτιστεί με βάση τα δημοτολόγια του οικείου δήμου ή κοινότητας.
2. Οι εκλογικοί κατάλογοι δήμων και κοινοτήτων που προέρχονται από συνέννωση, εξακολουθούν να καταρτίζονται ανά πρώην δήμο και κοινότητα.
3. Οι εκλογικοί κατάλογοι καταρτίζονται κατά δήμους και κοινότητες ή κατά εκλογικά διαμερίσματα που περιλαμβάνονται στην περιφέρεια κάθε δήμου ή κοινότητας. Ο καθορισμός των εκλογικών διαμερισμάτων γίνεται με απόφαση του νομάρχη μετά από πρόταση του δημάρχου ή προέδρου κοινότητας σύμφωνα με όσα ορίζονται στο Π.Δ. 8/2000.
4. Η κατάταξη των εκλογέων στα εκλογικά διαμερίσματα γίνεται με βάση τη διεύθυνση κατοικίας τους.

Άρθρο 8

(Άρθρο 8 Π.Δ. 351/2003 και άρθρο 13 Ν. 3231/2004)

Γενικοί όροι εγγραφής στους εκλογικούς καταλόγους – Παραλειφθέντες εκλογείς

1. Οι εκλογικοί κατάλογοι συντάσσονται ενιαίοι χωρίς διάκριση σε καταλόγους ανδρών και γυναικών.
2. Κάθε εκλογέας εγγράφεται μόνο στους εκλογικούς καταλόγους του δήμου ή της κοινότητας στα δημοτολόγια των οποίων είναι εγγεγραμμένος, σύμφωνα με τις διατάξεις του Δημοτικού και Κοινοτικού κώδικα.
3. Η εγγραφή στους εκλογικούς καταλόγους είναι υποχρεωτική. Καθένας εγγράφεται μόνο μία φορά σε ένα εκλογικό κατάλογο.
4. Εκλογείς, οι οποίοι δεν έχουν αποστερηθεί του εκλογικού δικαιώματος και δεν περιλαμβάνονται, εξ οιασδήποτε άλλης αιτίας, στους εκλογικούς καταλόγους, ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα, μέχρι το πέρας διεξαγωγής της ψηφοφορίας, σε οποιοδήποτε εκλογικό τμήμα του δήμου ή της κοινότητας στα δημοτολόγια ή τα μητρώα αρρένων, των οποίων είναι, αντιστοίχως, εγγεγραμμένοι.

5. Για το σκοπό αυτόν προσκομίζεται στην οικεία Εφορευτική Επιτροπή πιστοποιητικό από το οποίο προκύπτει η εγγραφή τους στα δημοτολόγια ή μητρώα αρρένων, υπογεγραμμένο από το δήμαρχο, τον πρόεδρο της κοινότητας ή τα εξουσιοδοτημένα από αυτούς όργανα.

6. Προϋπόθεση για τη χορήγηση του πιστοποιητικού της προηγούμενης παραγράφου είναι η διαπίστωση από τους ανωτέρω ότι ο αιτών τη χορήγησή του δεν περιλαμβάνεται στους εκλογικούς καταλόγους οποιουδήποτε άλλου δήμου ή κοινότητας της χώρας. Σε περίπτωση τεχνικής αδυναμίας, η ανωτέρω διαπίστωση πραγματοποιείται με τη συνδρομή του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

7.a. Μετά την άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος, τα στοιχεία των πιο πάνω εκλογέων προστίθενται στον εκλογικό κατάλογο του εκλογικού τμήματος που ψήφισαν.

β. Η οριστική καταχώρισή τους στους εκλογικούς καταλόγους και η απόδοση του Ειδικού Εκλογικού Αριθμού συντελείται κατά την πρώτη αναθεώρησή τους από το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, με βάση σχετική κατάσταση, που αποστέλλεται από τον οικείο δήμο ή κοινότητα, εντός δύο μηνών από τη διενέργεια των εκλογών.

8. Εάν χορηγηθεί το ανωτέρω πιστοποιητικό χωρίς τη συνδρομή των προϋποθέσεων των παραγράφων 5 και 6 του παρόντος άρθρου, οι δήμαρχοι, οι πρόεδροι κοινοτήτων και τα εξουσιοδοτημένα από αυτούς όργανα ευθύνονται για παράβαση καθήκοντος, σύμφωνα με το άρθρο 259 του Ποινικού Κώδικα.

9. Θέματα τεχνικού ή διαδικαστικού χαρακτήρα, για την εφαρμογή των παρ. 4 έως και 8 του παρόντος άρθρου είναι δυνατόν να ρυθμίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Άρθρο 9

(Άρθρο 9 Π.Δ. 351/2003)

Υπηρεσία εκλογικών καταλόγων

1. Η επιμέλεια για την κατάρτιση γενικά των εκλογικών καταλόγων ανήκει στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

2. Σε κάθε Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και Νομαρχιακό Διαμέρισμα λειτουργεί γραφείο εκλογών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Εγγραφή στους εκλογικούς καταλόγους

Άρθρο 10

(Άρθρο 10 Π.Δ. 351/2003)

Εγγραφή νέων εκλογέων

1. Ο Δήμαρχος ή ο Πρόεδρος της Κοινότητας συντάσσει αυτεπάγγελτα, κάθε έτος, από 1ης μέχρι τέλους Φεβρουαρίου ονομαστικές καταστάσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν όσους είναι εγγεγραμμένοι στα δημοτολόγια του δήμου ή της κοινότητας και αποκτούν το δικαίωμα του εκλέγειν κατά το άρθρο 4 του παρόντος.

2. Οι νέοι αυτοί εκλογείς εντός του Ιανουαρίου του ιδίου έτους υποβάλλουν στον οικείο δήμο ή κοινότητα δήλωση για το εκλογικό διαμέρισμα στους εκλογικούς καταλόγους του οποίου επιθυμούν να εγγραφούν. Αν δεν υποβληθεί η δήλωση αυτή, η κατάταξή τους γίνεται στο εκλογικό διαμέρισμα που επιλέγει ο δήμος ή η κοινότητα με βάση τα υπάρχοντα στοιχεία.

3. Οι καταστάσεις αυτές υποβάλλονται αμελλητί στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης για την ένταξή τους στο εκεί τηρούμενο αρχείο εκλογικών καταλόγων.

Άρθρο 11

(Άρθρο 11 Π.Δ. 351/2003)

Ειδικός Εκλογικός Αριθμός

1. Σε κάθε εκλογέα αποδίδεται Ειδικός Εκλογικός Αριθμός.

Ο αριθμός αυτός είναι μοναδικός και καθορίζεται από το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης κατά την πρώτη εγγραφή του εκλογέα στους εκλογικούς καταλόγους της χώρας.

Ο εκλογικός αριθμός αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για κάθε εκλογέα στη βάση δεδομένων του εκλογικού σώματος. Ο τρόπος σχηματισμού και η διαδικασία χορήγησής του έχουν καθοριστεί με την 22721/13.6.2001 (ΦΕΚ 815 Β') απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

2. Η χορήγηση του Ειδικού Εκλογικού Αριθμού στους εκλογείς που εγγράφονται αυτεπαγγέλτως σύμφωνα με το άρθρο 10 του παρόντος, γίνεται το αργότερο μέχρι την 15η Μαΐου. Οι εκλογείς αυτοί δεν ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα αν προκηρυχθούν εκλογές από την 1η Ιανουαρίου έως την 30η Ιουνίου του έτους εγγραφής τους.

3. Ο Ειδικός Εκλογικός Αριθμός χρησιμοποιείται αποκλειστικά στις εκλογικές διαδικασίες.

Κάθε άλλη χρήση του αριθμού αυτού απαγορεύεται. Όποιος χωρίς δικαίωμα, χρησιμοποιεί ή εκμεταλλεύεται για άλλη χρήση τον Ειδικό Εκλογικό Αριθμό τιμωρείται με

φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή τουλάχιστον δύο χιλιάδων εννιακοσίων τριάντα τεσσάρων € και εβδομήντα λεπτών έως είκοσι εννέα χιλιάδων τριακοσίων σαράντα επτά € και τριών λεπτών αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλες διατάξεις. Με τις ίδιες ποινές τιμωρείται και όποιος παρά την απαγόρευση επιτρέπει σε μη δικαιούμενα πρόσωπα να κάνουν χρήση του Ειδικού Εκλογικού Αριθμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Μεταβολές στους εκλογικούς καταλόγους

Άρθρο 12

(Άρθρο 12 Π.Δ. 351/2003)

Διαδικασία μεταβολών – Μεταβολή διεύθυνσης κατοικίας εκλογέων

1. Σε ιδιαίτερες καταστάσεις που συντάσσονται από τον Δήμαρχο ή Πρόεδρο της κοινότητας κάθε ημερολογιακό δίμηνο περιλαμβάνονται όλες οι μεταβολές που έχουν επέλθει στα δημοτολόγια λόγω θανάτου, μεταδημότευσης, διόρθωσης στοιχείων εγγραφής και απόκτησης ή απώλειας της Ελληνικής Ιθαγένειας.

Οι καταστάσεις αυτές υποβάλλονται μέσα στο πρώτο δεκαήμερο του επόμενου μήνα στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης προκειμένου να ενταχθούν στο εκεί τηρούμενο αρχείο εκλογικών καταλόγων.

Στις ίδιες καταστάσεις περιλαμβάνεται και κάθε μεταβολή της διεύθυνσης κατοικίας των εκλογέων και η ένταξή τους, εφόσον επέρχεται διαφοροποίηση, στο αντίστοιχο εκλογικό διαμέρισμα.

2. Οι καταστάσεις του άρθρου 10 και της προηγούμενης παραγράφου του παρόντος άρθρου συντάσσονται κατά αλφαριθμητική σειρά επωνύμου και περιλαμβάνουν τα εξής στοιχεία: φύλο, επώνυμο, κύριο όνομα, όνομα πατέρα, όνομα μητέρας, όνομα συζύγου και το γένος, αν πρόκειται για έγγαμη γυναίκα που φέρει το επώνυμο του συζύγου, ακριβή ημερομηνία γέννησης (ημέρα, μήνας, έτος) και εφόσον δεν υπάρχει, η 1η Ιανουαρίου του έτους γέννησης, αριθμό δημοτολογίου και διεύθυνση κατοικίας (δήμος ή κοινότητα ή τέως κοινότητα ή συνοικισμός, οδός και αριθμό). Επιπλέον οι καταστάσεις της παρ. 1 του παρόντος άρθρου περιέχουν και τον Ειδικό Εκλογικό Αριθμό με εξαίρεση τις εγγραφές λόγω απόκτησης της Ελληνικής Ιθαγένειας.

Άρθρο 13

(Άρθρο 13 Π.Δ. 351/2003)

Διαγραφή λόγω στέρησης του δικαιώματος του εκλέγειν

Το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης μεριμνά για την καταχώριση στους εκλογικούς καταλόγους σχετικών ενδείξεων για τους στερηθέντες του εκλογικού δικαιώματος λόγω αμετάκλητης ποινικής καταδίκης, σε κάποιο από τα εγκλήματα που ορίζονται από τον ποινικό και στρατιωτικό ποινικό κώδικα, για όσο χρόνο διαρκεί η στέρηση αυτή.

Τα Γραφεία Ποινικού Μητρώου, τα Στρατολογικά Γραφεία, των Ενόπλων Δυνάμεων και τα Πρωτοδικεία στέλνουν στις αρχές κάθε διμήνου στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης καταστάσεις με όλα τα απαραίτητα στοιχεία για την αναγνώριση των εκλογέων αυτών στους εκλογικούς καταλόγους και γνωστοποιούν την άρση των σχετικών συνετπειών λόγω ανάκλησης των οικείων αποφάσεων ή λήξης των ποινών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

Διόρθωση εγγραφών

Άρθρο 14

(Άρθρο 14 Π.Δ. 351/2003)

Αιτήσεις για διόρθωση στοιχείων εγγραφής

Κάθε εκλογέας μπορεί να ζητήσει αιτιολογημένα τη διόρθωση κάθε στοιχείου εγγραφής του στον εκλογικό κατάλογο.

Άρθρο 15

(Άρθρο 15 Π.Δ. 351/2003)

Μεταβολές πριν την προκήρυξη των εκλογών

Μεταβολές που συντελούνται στο δημοτολόγιο ένα (1) μήνα πριν από την προκήρυξη των εκλογών καταχωρίζονται στους εκλογικούς καταλόγους μετά την διενέργεια των εκλογών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

Γραφεία Εκλογών

Άρθρο 16
(Άρθρο 16 Π.Δ. 351/2003)
Καθήκοντα γραφείων εκλογών

Τα γραφεία εκλογών της παρ. 2 του άρθρου 9 είναι αρμόδια για το χειρισμό των θεμάτων για τα οποία καθίστανται αρμόδιοι οι Νομάρχες κατά τις διατάξεις της εκλογικής νομοθεσίας. Τα γραφεία αυτά τηρούν και θέτουν στη διάθεση κάθε ενδιαφερομένου σ' όλη τη διάρκεια του χρόνου τους οριστικούς εκλογικούς καταλόγους των δήμων και κοινοτήτων, τους οποίους αποστέλλει σ' αυτούς το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ'
Ενστάσεις**

Άρθρο 17
(Άρθρο 17 Π.Δ. 351/2003)
Υποβολή ενστάσεων

1. Οι καταστάσεις του άρθρου 10 του παρόντος αναρτώνται στο δημοτικό ή κοινοτικό κατάστημα από 1ης μέχρι 10ης Μαρτίου.

Οι καταστάσεις του άρθρου 12 αναρτώνται επίσης στο δημοτικό ή κοινοτικό κατάστημα από 1ης μέχρι 10ης του επόμενου μήνα μετά τη λήξη του διμήνου. Μέσα στις προθεσμίες αυτές κάθε εκλογέας ή αντιπρόσωπος Κόμματος αναγνωρισμένου κατά τον κανονισμό της Βουλής, έχει το δικαίωμα να υποβάλει στον δήμαρχο ή τον πρόεδρο της κοινότητας ένσταση κατά της εγγραφής ή της μη εγγραφής ενός προσώπου στις καταστάσεις αυτές.

2. Πίνακας με τα στοιχεία των ενισταμένων και εκείνων κατά των οποίων στρέφονται αναρτάται στο χώρο ανακοινώσεων του δήμου ή της κοινότητας επί πενθήμερο.

Οι αντιρρήσεις επί των ενστάσεων διατυπώνονται εγγράφως από τον Δήμαρχο ή Πρόεδρο της κοινότητας ή από τον εκλογέα στον οποίο αφορούν.

Για τις αναρτήσεις των καταστάσεων και πινάκων της παραγράφου αυτής συντάσσεται έκθεση, που υπογράφεται από υπάλληλο του δήμου ή της κοινότητας.

3. Οι ενστάσεις της παραγράφου 1 είναι γραπτές, παραδίδονται από τον ίδιο τον ενιστάμενο ή ειδικό πληρεξούσιό του και πρέπει να περιέχουν το ονοματεπώνυμο και τη διεύθυνσή του, το ονοματεπώνυμο εκείνου εναντίον του οποίου στρέφονται, τον εκλογικό κατάλογο, τον αύξοντα αριθμό της εγγραφής του, τους ειδικούς και συγκεκριμένους λόγους που επικαλείται ο ενιστάμενος και τα στοιχεία που αποδεικνύουν αυτούς τους λόγους. Ένσταση που δεν περιέχει τα στοιχεία αυτά είναι απαράδεκτη και απορρίπτεται από το αρμόδιο δικαστήριο.

4. Οι ενστάσεις, οι εναντίον αυτών αντιρρήσεις και οι σχετικές με αυτές καταστάσεις, διαβιβάζονται σε πέντε ημέρες από τη λήξη των προθεσμιών της παραγράφου 1, από τον Δήμαρχο ή Πρόεδρο Κοινότητας στο αρμόδιο Πρωτοδικείο για την εκδίκασή τους.

Η απόφαση του Πρωτοδικείου εκδίδεται μέσα σε ένα μήνα.

Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 18 του παρόντος.

Άρθρο 18

(Άρθρο 18 Π.Δ. 351/2003)

Εκδίκαση ενστάσεων

1. Ο Πρόεδρος Πρωτοδικών, αφού λάβει τις ενστάσεις κατά των εκλογικών καταλόγων και τις τυχόν αντιρρήσεις των δήμων ή κοινοτήτων ορίζει με πράξη του, το ταχύτερο, την ημέρα και ώρα της εκδίκασης των σχετικών υποθέσεων από το Πολυμελές Πρωτοδικείο, που δικάζει κατά την διαδικασία της Εκούσιας Δικαιοδοσίας. Η πράξη αυτή δημοσιεύεται δέκα (10) ημέρες πριν από την ορισμένη δικάσιμο με τοιχοκόλληση στην αίθουσα πολιτικών συνεδριάσεων του δικαστηρίου.

2. Το Πρωτοδικείο, αποδεχόμενο την ένσταση, διατάζει τη σχετική μεταβολή στον εκλογικό κατάλογο.

3. Η απόφαση του Πρωτοδικείου είναι οριστική και δεν υπόκειται σε κανένα ένδικο μέσο, αποστέλλεται δε αμέσως στη Διεύθυνση Εκλογών του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης το οποίο επιφέρει τις αντίστοιχες μεταβολές στους εκλογικούς καταλόγους.

Άρθρο 19

(Άρθρο 19 Π.Δ. 351/2003)

Ενσωμάτωση μεταβολών

Για την ενσωμάτωση των μεταβολών των άρθρων 10,12, 13, 14, 15, 17 και 18 και την οριστικοποίηση των εκλογικών καταλόγων εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 20 και 21 του παρόντος.

Άρθρο 20

(Άρθρο 20 Π.Δ. 351/2003)

Οριστικοποίηση εκλογικών καταλόγων

1. Το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης ενσωματώνει με αλφαριθμητική σειρά επωνύμου στους εκλογικούς καταλόγους τους νέους εκλογείς και επιφέρει τις μεταβολές που διατάσσονται από τα οικεία πρωτοδικεία.

Στα τηρούμενα από το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, μαγνητικά αρχεία των εκλογικών καταλόγων καταχωρούνται συμπληρωματικά στοιχεία και πληροφορίες από τις οποίες προκύπτει:

- α) η χρονολογία εγγραφής στους εκλογικούς καταλόγους (έτος αναθεώρησης),
- β) η αιτιολογία εγγραφής (εγγραφή για πρώτη φορά, μεταγραφή, διόρθωση),
- γ) η εγγραφή του εκλογέα σε ειδικούς εκλογικούς καταλόγους ψηφοφορίας (μεταναστών, ετεροδημοτών) και
- δ) η διεύθυνση διαμονής, ο ταχυδρομικός κώδικας και το τηλέφωνο.

Είναι δυνατή επίσης η καταχώριση στοιχείων των εκλογέων του άρθρου 27 του παρόντος.

Άρθρο 21

(Άρθρο 21 Π.Δ. 351/2003)

Έλεγχος στοιχείων εγγραφής

1. Αν διαπιστωθεί ότι το ίδιο πρόσωπο είναι περισσότερες από μία φορά εγγεγραμμένο στους εκλογικούς καταλόγους, με απόφαση του Διευθυντή Εκλογών του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, θεωρείται ισχυρή η μία και νόμιμη εγγραφή του, όπως αυτή εμφανίζεται στο δημοτολόγιο και διατάσσεται η διαγραφή του από τους υπόλοιπους εκλογικούς καταλόγους. Η απόφαση αυτή κοινοποιείται στον Πρόεδρο του Πρωτοδικείου, στην περιφέρεια του οποίου υπάγεται ο δήμος ή η κοινότητα, από τους εκλογικούς καταλόγους του οποίου διαγράφεται ο εκλογέας.

Για οποιαδήποτε αμφιβολία γύρω από την ταυτοπροσωπία του εκλογέα, η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης είναι υποχρεωμένη να κάνει την απαραίτητη εξακρίβωση με την συνδρομή των κατά τόπους δημοτικών, κοινοτικών και κρατικών αρχών.

2. Μετά τον έλεγχο που αφορά την πληρότητα των στοιχείων που έχουν αποσταλεί, καθώς και τη μοναδικότητα της εγγραφής κάθε εκλογέα στους εκλογικούς καταλόγους της χώρας, το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης αποδίδει αμέσως σε κάθε ένα από τους νέους εκλογείς τον Ειδικό Εκλογικό Αριθμό που προβλέπεται στο άρθρο 11 και ενημερώνει την τηρούμενη από αυτό Βάση Δεδομένων του Εκλογικού Σώματος της χώρας.

Άρθρο 22

(Άρθρο 22 Π.Δ. 351/2003)

Εκτύπωση και αποστολή εκλογικών καταλόγων

1. Το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, με απόφαση του Διευθυντή Εκλογών κυρώνει και εκτυπώνει τους εκλογικούς καταλόγους που έχουν οριστικοποιηθεί.

Από ένα αντίτυπο αυτών διαβιβάζεται στο οικείο Πρωτοδικείο, στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας, στην οικεία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και στον οικείο Δήμο ή Κοινότητα.

2. Πέραν των εντύπων καταλόγων το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης διαβιβάζει στους ίδιους αποδέκτες οπτικούς δίσκους μοναδικής εγγραφής στους οποίους έχει αποτυπωθεί το περιεχόμενο των οριστικών εντύπων εκλογικών καταλόγων.

Άρθρο 23

(Άρθρο 23 Π.Δ. 351/2003)

Διάθεση αντιτύπων εκλογικών καταλόγων και δημοσιευμάτων εκλογικού περιεχομένου

1. Τα αναγνωρισμένα κόμματα, σύμφωνα με τον κανονισμό της Βουλής, τα κόμματα που εκπροσωπούνται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθώς και αυτά που καταρτίζουν συνδυασμούς στα 2/3 των εκλογικών περιφερειών δικαιούνται μια πλήρη σειρά σε μαγνητικά μέσα των εκλογικών καταλόγων του κράτους, βασικών και ετεροδημοτών, καθώς και δημοσιευμάτων του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης εκλογικού περιεχομένου, χωρίς την καταβολή αντιτίμου.

2. Αντίτυπα εκλογικών καταλόγων, μπορούν να διατίθενται με την καταβολή αντιτίμου υπέρ του Δημοσίου, που ορίζεται από τον Υπουργό των Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, σε βουλευτές, ευρωβουλευτές, υποψήφιους βουλευτές ή υποψήφιους στις νομαρχιακές, στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές και μόνο για τις εκλογικές περιφέρειες, τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις ή τους δήμους και τις κοινότητες όπου έχουν εκλεγεί ή είναι υποψήφιοι.

3. Οι όροι και οι προϋποθέσεις διάθεσης εκλογικών καταλόγων και άλλων δημοσιευμάτων σε άλλα πρόσωπα ή φορείς καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

4. Τα ανωτέρω στοιχεία μπορούν να διατίθενται και σε μαγνητικά μέσα, τα οποία χρησιμοποιούνται μόνο από εκείνον στον οποίο χορηγούνται, αποκλειστικώς και μόνο για εκλογική χρήση.

Η παραχώρηση ή η χρησιμοποίησή τους από οποιονδήποτε άλλο ή για σκοπό μη εκλογικό απαγορεύεται.

Οι παραβάτες τιμωρούνται με τις ποινές της παραγράφου 4 του άρθρου 117.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

Τελικές διατάξεις για τους εκλογικούς καταλόγους

Άρθρο 24

(Άρθρο 24 Π.Δ. 351/2003)

Αντιπρόσωποι κομμάτων

Τη διαδικασία σύνταξης και αναθεώρησης των εκλογικών καταλόγων σε κάθε δήμο ή κοινότητα έχει το δικαίωμα να παρακολουθεί από ένας αντιπρόσωπος των αναγνωρισμένων, σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής κομμάτων, που ορίζεται με γραπτή δήλωση του αρχηγού του κόμματος.

Άρθρο 25

(Άρθρο 25 Π.Δ. 351/2003)

Αντιμετώπιση επειγουσών αναγκών εκτύπωσης κ.λπ., εκλογικών καταλόγων

1. Για να αντιμετωπιστούν επειγουσες ανάγκες εκτύπωσης εκλογικών καταλόγων και εκτέλεσης άλλων σχετικών εργασιών, μπορεί να συγκροτούνται ειδικά συνεργεία από υπαλλήλους του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, στους οποίους καταβάλλεται ειδική αποζημίωση που καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών, κατά παρέκκλιση από κάθε γενική ή ειδική διάταξη.

Η συγκρότηση των συνεργείων και ο τρόπος καταβολής της αποζημίωσης ορίζονται κάθε φορά με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

2. Είναι δυνατόν με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης να επιτρέπεται η ανάθεση της εκτελέσεως εργασιών της προηγούμενης παραγράφου σε ιδιώτες.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών, καθορίζεται η ειδική αποζημίωση που καταβάλλεται.

Άρθρο 26

(Άρθρο 26 Π.Δ. 351/2003)

Κατάλογοι βάσει των οποίων ενεργούνται οι εκλογές

1. Οι οριστικοί εκλογικοί κατάλογοι των βουλευτικών εκλογών, ισχύουν και σε κάθε άλλη περίπτωση προσφυγής στη λαϊκή ετυμηγορία.

2. Αν σε μία κοινότητα που αναγνωρίστηκε, δεν καταρτίστηκαν και δεν επικυρώθηκαν οι εκλογικοί της κατάλογοι, οι εκλογείς αυτής της κοινότητας ψηφίζουν με βάση τους καταλόγους του δήμου ή της κοινότητας από τον οποίο αυτή προήλθε, στους οποίους ήταν γραμμένοι πριν από την ημερομηνία δημοσίευσης του προεδρικού διατάγματος για την αναγνώριση της νέας κοινότητας. Οι διαγραφές που διατάχθηκαν, όσων έχουν περιληφθεί σε

προσωρινούς εκλογικούς καταλόγους που τυχόν συντάχθηκαν, θεωρούνται σαν μην έχουν γίνει.

Τα πιο πάνω εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις απόσπασης ενός συνοικισμού από ένα δήμο ή κοινότητα και προσάρτησής του σ' άλλο δήμο ή κοινότητα, καθώς και στις περιπτώσεις των υπόλοιπων μεταβολών των δήμων και κοινοτήτων.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'
Ειδικοί εκλογικοί κατάλογοι στρατιωτικών κ.λ.π.**

Άρθρο 27

(Άρθρο 27 Π.Δ. 351/2003)

Περιεχόμενο και κατάρτιση ειδικών εκλογικών καταλόγων

1. Το προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού Σώματος και οι Στρατιωτικοί που υπηρετούν με οποιαδήποτε ιδιότητα στις Ένοπλες Δυνάμεις, ή στο Λιμενικό Σώμα, που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους δήμου ή κοινότητας και υπηρετούν την ημέρα της προκήρυξης των εκλογών σ' άλλο δήμο ή κοινότητα, δύνανται να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα στις βουλευτικές εκλογές είτε στο δήμο ή στην κοινότητα που είναι εγγεγραμμένοι είτε στο δήμο ή στην κοινότητα που υπηρετούν. Στην τελευταία περίπτωση εγγράφονται σε ειδικούς καταλόγους. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζεται ο χρόνος και ο τρόπος με τον οποίο οι παραπάνω εκλογείς, οφείλουν να δηλώσουν την πρόθεσή τους για την άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος στο δήμο ή την κοινότητα στους εκλογικούς καταλόγους του οποίου είναι εγγεγραμμένοι, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

2. Κάθε υπηρεσιακή μονάδα είναι υποχρεωμένη να καταρτίσει κατάσταση με αύξοντα αριθμό των εκλογέων της προηγούμενης παραγράφου, που υπηρετούν σ' αυτή.

Η κατάσταση αυτή περιέχει τα στοιχεία με τα οποία ο εκλογέας της παραγράφου 1 είναι εγγεγραμμένος στον εκλογικό κατάλογο, τον νομό, το βαθμό που έχει στην υπηρεσία του και την ιδιότητα με την οποία υπηρετεί (μόνιμος, έφεδρος, κληρωτός, κ.λπ.) και από πότε υπηρετεί στην μονάδα που συντάσσει την κατάσταση.

Στην κατάσταση του άρθρου αυτού δεν περιλαμβάνονται, όσοι από τους εκλογείς της παραγράφου 1 είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους του δήμου ή κοινότητας στην περιφέρεια της οποίας υπηρετούν την ημέρα των εκλογών.

Για όσους υπηρετούν στην Αθήνα και τον Πειραιά, ως περιφέρεια κατά την ανωτέρω έννοια θεωρείται η περιφέρεια της τέως Διοικήσεως Πρωτευούσης, μαζί με τους δήμους Αχαρνών,

Σαλαμίνας και Ελευσίνας και για όσους υπηρετούν στη Θεσσαλονίκη, η περιφέρεια του πρώην δήμου Θεσσαλονίκης.

3. Καθένας από τα πρόσωπα του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1, που τοποθετείται με οποιοδήποτε τρόπο για εκτέλεση υπηρεσίας αορίστου χρονικού διαστήματος ή μεγαλύτερου του μήνα στην διοικητική περιφέρεια ενός δήμου ή κοινότητας στους εκλογικούς καταλόγους του οποίου δεν είναι εγγεγραμμένος, είναι υποχρεωμένος να δηλώσει το δήμο, ή την κοινότητα, στους εκλογικούς καταλόγους του οποίου είναι εγγεγραμμένος. Με βάση αυτό το στοιχείο η υπηρεσία ή η μονάδα στην οποία υπηρετεί τον εγγράφει στην κατάσταση της παραγράφου 2.

Κάθε υπηρεσία ή μονάδα διαγράφει από την ίδια κατάσταση κάθε πρόσωπο της παραγράφου 1, που μετακινείται σ' άλλο τόπο.

4. Οι καταστάσεις του άρθρου αυτού συντάσσονται με ευθύνη των διοικητών ή των προϊσταμένων κάθε μονάδας ή υπηρεσίας.

5. Μόλις αρχίσει η προεκλογική περίοδος η ενημέρωση των καταστάσεων διακόπτεται. Από τις καταστάσεις διαγράφονται όσοι δήλωσαν την πρόθεσή τους να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα στο δήμο ή την κοινότητα, στους εκλογικούς καταλόγους του οποίου είναι εγγεγραμμένοι, εφόσον οι προϊστάμενοί τους, ύστερα από εκτίμηση των υπηρεσιακών αναγκών, τους χορηγήσουν ειδική άδεια απουσίας για τον απολύτως αναγκαίο χρόνο. Ο χρόνος αυτός δεν συνυπολογίζεται στο χρόνο της κανονικής του άδειας. Οι εκλογείς που διαγράφονται από τις καταστάσεις ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα στην εκλογική τους περιφέρεια.

Αφού διαγραφούν οι παραπάνω εκλογείς, οι καταστάσεις ανασυντάσσονται σε πέντε αντίτυπα, υπογράφονται από τους αρμόδιους προϊσταμένους ή διοικητές και σφραγίζονται από την υπηρεσία ή τη μονάδα.

Τα τέσσερα αντίτυπα των καταστάσεων, διαβιβάζονται μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία πέντε (5) ημερών, από την έναρξη της προεκλογικής περιόδου, στον Πρόεδρο Πρωτοδικών της οικείας εκλογικής περιφέρειας.

Ο Πρόεδρος Πρωτοδικών εκθέτει τις καταστάσεις στο κατάστημα του Πρωτοδικείου επί τρείς (3) ημέρες.

Μέσα στην προθεσμία των τριών (3) ημερών, η οποία είναι ανατρεπτική, κάθε εκλογέας ή αντιπρόσωπος αναγνωρισμένου κατά τον Κανονισμό της Βουλής κόμματος, έχει το δικαίωμα να ασκήσει ένσταση κατά της εγγραφής κάθε προσώπου, που έχει συμπεριληφθεί στις καταστάσεις αυτές κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος.

Για τις ενστάσεις αυτές εφαρμόζεται η παράγραφος 3 του άρθρου 17. Αφού περάσει η προθεσμία των τριών (3) ημερών, ο Πρόεδρος Πρωτοδικών ορίζει με πράξη του ημέρα και ώρα εκδίκασης των ενστάσεων ενώπιον του Πρωτοδικείου.

6. Η απόφαση του Πρωτοδικείου εκδίδεται το ταχύτερο, είναι οριστική και δεν υπόκειται σε κανένα ένδικο μέσο. Οι καταστάσεις που επικυρώνονται με την απόφαση έχουν ισχύ ειδικών εκλογικών καταλόγων.

7. Έλληνες ναυτικοί, εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους δήμου ή κοινότητας του κράτους, που υπηρετούν σε πλοία με Ελληνική σημαία, τα οποία σύμφωνα με τα εγκεκριμένα δρομολόγια ή το πρόγραμμα κινήσεώς τους κατά την ημέρα της ψηφοφορίας ευρίσκονται σε λιμάνι άλλου δήμου ή κοινότητας, ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα στις βουλευτικές εκλογές, στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ή στο δημοψήφισμα στο δήμο ή στην κοινότητα που βρίσκεται το πλοίο, σύμφωνα με όσα προβλέπονται για τους στρατιωτικούς.

Οι ονομαστικές καταστάσεις συντάσσονται και υπογράφονται από τον πλοίαρχο του πλοίου και θεωρούνται, για το γνήσιο της υπογραφής και το αληθές του περιεχομένου τους, από τον προϊστάμενο της Λιμενικής ή Αστυνομικής ή Τελωνειακής Αρχής του δήμου ή της κοινότητας που ναυλοχεί το πλοίο.

8. Οι εκλογείς του άρθρου αυτού παραδίδουν τρεις (3) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία στην υπηρεσία τους την αστυνομική τους ταυτότητα και το διαβατήριο.

Η αναγνώρισή τους ενώπιον της εφορευτικής επιτροπής γίνεται, με την επίδειξη της υπηρεσιακής τους ταυτότητας.

Σε περίπτωση που οι εκλογείς αυτοί ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα στον τόπο εγγραφής τους στους εκλογικούς καταλόγους, οφείλουν να προσκομίσουν από τις υπηρεσίες τους βεβαίωση ότι δεν έχουν εγγραφεί σε ειδικούς εκλογικούς καταλόγους.

Άρθρο 28

(Άρθρο 28 Π.Δ. 351/2003)

Αποστολή των ειδικών εκλογικών καταλόγων στο νομάρχη

Οι ειδικοί εκλογικοί κατάλογοι που αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο και επικυρώθηκαν, μαζί με αντίγραφα των αποφάσεων του πρωτοδικείου, σχετικά με τη διαγραφή όσων τυχόν κρίθηκαν ότι πρέπει να διαγραφούν, στέλνονται το γρηγορότερο στο νομάρχη της περιφέρειας, ο οποίος φροντίζει για την έγκαιρη και σε αρκετό αριθμό αντιτύπων εκτύπωση, ή δακτυλογράφηση και αποστολή τους στα οικεία εκλογικά τμήματα.

**ΤΜΗΜΑ Δ'
ΕΚΛΟΓΙΜΟΙ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
Δικαίωμα του εκλέγεσθαι**

**Άρθρο 29
(Άρθρο 29 Π.Δ. 351/2003)
Κτήση του δικαιώματος**

1. Το δικαίωμα του εκλέγεσθαι έχουν οι πολίτες Έλληνες και Ελληνίδες, οι οποίοι την ημέρα της εκλογής, έχουν συμπληρώσει το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας τους και έχουν τη νόμιμη ικανότητα του εκλέγειν.

2. Η ηλικία, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, αποδεικνύεται από την εγγραφή στο μητρώο αρρένων ή το δημοτολόγιο ενός δήμου ή κοινότητας. Αν για τη συμπλήρωση της ηλικίας, πρέπει να βεβαιωθεί εκτός το έτος και η ημερομηνία γεννήσεως, αυτή αποδεικνύεται μόνο με ληξιαρχική πράξη γέννησης.

**Άρθρο 30
(Άρθρο 30 Π.Δ. 351/2003)**

Παραίτηση από θέσεις που αποτελούν κώλυμα εκλογιμότητας

1. Η παραίτηση από την υπηρεσία και από τις θέσεις που σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 56 του Συντάγματος αποτελούν κώλυμα για την εκλογή στο αξίωμα του βουλευτή, είναι γραπτή και η επίδοσή της γίνεται με δικαστικό επιμελητή στον πρόεδρο του αρμόδιου για την ανακήρυξη των υποψηφίων δικαστηρίου, πριν από την ημέρα της ανακήρυξης αυτών.

2. Η παραίτηση που επιδόθηκε δεν ανακαλείται. Αυτή θεωρείται ότι έγινε αυτοδικαίως αποδεκτή με την επίδοσή της.

3. Ο πρόεδρος του δικαστηρίου διαβιβάζει την παραίτηση, χωρίς αναβολή, στην αρμόδια για την παραλαβή της αρχή.

4. Εφόσον, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις η πράξη για την αποδοχή της παραίτησης δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, η αρμόδια αρχή οφείλει να δημοσιεύσει αμέσως περίληψή της, που να περιέχει το ονοματεπώνυμο, τη θέση ή το αξίωμα που κατείχε αυτός που παραιτήθηκε ή αν πρόκειται για στρατιωτικούς, το βαθμό και το όπλο ή την υπηρεσία στην οποία αυτός ανήκε, καθώς και τη χρονολογία της επίδοσης της παραίτησης στον πρόεδρο του αρμόδιου δικαστηρίου.

5. Ο αξιωματικός, που σύμφωνα με τα παραπάνω παραιτήθηκε και δεν εκλέχτηκε βουλευτής, είναι δυνατόν οποτεδήποτε ν' ανακληθεί στην ενέργεια ως έφεδρος, ενώ αυτός

που εκλέχτηκε βουλευτής δεν μπορεί ν' ανακληθεί στην ενέργεια, πριν από την έναρξη των εργασιών της Α' Συνόδου της νέας Βουλής και χωρίς την έγκριση αυτής.

6. Έφεδρος αξιωματικός σε ενέργεια θεωρείται αυτοδικαίως ότι απολύθηκε από τις τάξεις του Στρατού, από την ημέρα που υπέβαλε την υποψηφιότητα που προτάθηκε από εκλογείς. Εάν δεν εκλεγεί βουλευτής, μπορεί ν' ανακληθεί οποτεδήποτε. Εάν όμως εκλεγεί δεν επιτρέπεται να κληθεί υπό τα όπλα πριν την έναρξη της Α' Συνόδου της νέας Βουλής και χωρίς την έγκρισή της. Ο Πρόεδρος του αρμόδιου δικαστηρίου ανακοινώνει αμέσως στις προϊστάμενες αρχές του εφέδρου αξιωματικού και στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας την υποβολή απ' αυτόν ή αποδοχή υποψηφιότητας βουλευτή.

ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ - ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΚΛΟΓΩΝ

ΤΜΗΜΑ Α' ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΕΚΛΟΓΩΝ

Άρθρο 31

(Άρθρο 31 Π.Δ. 351/2003)

Προεδρικά Διατάγματα προκήρυξης εκλογών και κατανομής Βουλευτικών εδρών

1. Η διενέργεια γενικών βουλευτικών εκλογών διατάσσεται με προεδρικό διάταγμα, που προσυπογράφεται από το Υπουργικό Συμβούλιο, μέσα σε τριάντα μέρες από τη λήξη της βουλευτικής περιόδου ή τη διάλυση της Βουλής. Με το ίδιο διάταγμα ορίζεται και η ημέρα της ταυτόχρονης ψηφοφορίας σ' όλη την επικράτεια.

2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται αμέσως μετά τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως των επίσημων αποτελεσμάτων της απογραφής του νόμιμου πληθυσμού της χώρας, ορίζεται ο αριθμός των βουλευτικών εδρών κάθε εκλογικής περιφέρειας σύμφωνα με το άρθρο 2. Το διάταγμα αυτό ισχύει ως τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της επόμενης αντίστοιχης απογραφής.

3. Από τη δημοσίευση του διατάγματος διάλυσης της Βουλής ή τη δωδέκατη ημέρα πριν την κατά το άρθρο 53 παράγραφο 1 του Συντάγματος λήξη της βουλευτικής περιόδου αρχίζει η προεκλογική περίοδος. Οι συγκεντρώσεις κατά την προεκλογική περίοδο διέπονται από τις ειδικές για το θέμα αυτό διατάξεις στο πλαίσιο του Συντάγματος.

**ΤΜΗΜΑ Β'
ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΚΛΟΓΩΝ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'**

Υποψήφιοι

Άρθρο 32

(Άρθρο 32 Π.Δ. 351/2003)

Πρόταση υποψηφίων

1. Οι υποψήφιοι προτείνονται από τους εκλογείς κάθε εκλογικής περιφέρειας. Η πρόταση είναι γραπτή και υπογράφεται, το λιγότερο, από δώδεκα εκλογείς. Την πρόταση πρέπει να αποδεχτεί εγγράφως ο ίδιος ο προτεινόμενος, ή ο σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου αυτού πληρεξούσιός του. Οι υποψήφιοι έχουν το δικαίωμα επίσης να προτείνουν εγγράφως την υποψηφιότητά τους οι ίδιοι προσωπικά ή με τον παραπάνω πληρεξούσιο τους.

2. Κανείς δεν μπορεί να υποβάλει ή ν' αποδεχτεί υποψηφιότητα που προτείνεται από εκλογείς σε περισσότερες από μία εκλογικές περιφέρειες. Κατ' εξαίρεση έχει δικαίωμα να υποβάλει ή να αποδεχθεί υποψηφιότητα σε δύο εκλογικές περιφέρειες ο αρχηγός ή πρόεδρος κόμματος ή συνασπισμού κομμάτων.

3. Στην πρόταση υποψηφιότητας αναγράφεται το όνομα, επώνυμο, πατρώνυμο, η ιδιότητα και η ακριβής διεύθυνση του προτεινόμενου. Στην πρόταση ή τη δήλωση αποδοχής υποψηφιότητας πρέπει να επισυνάπτεται υπεύθυνη δήλωση εκείνου που προτείνει τον εαυτό του ή εκείνου που αποδέχεται την πρόταση εκλογέων ή του πληρεξουσίου του με την οποία να δηλώνεται:

α) Σε ποίου δήμου ή κοινότητας του Κράτους το μητρώο αρρένων ή το δημοτολόγιο είναι γραμμένος ο υποψήφιος,

β) το έτος γέννησης καθώς και η ημερομηνία για την περίπτωση της παρ. 2 του άρθρου 29 και

γ) ότι δεν έχει στερηθεί το δικαίωμα του εκλέγειν και δεν υπέβαλε ούτε αποδέχτηκε πρόταση υποψηφιότητας σε άλλη εκλογική περιφέρεια. Αυτός που ψευδώς δηλώνει υπόκειται στις ποινές της παραγράφου 3 του άρθρου 117.

4. Η πληρεξουσιότητα για υποβολή πρότασης ή για αποδοχή προτάσεων εκλογέων πρέπει να είναι ειδική και παρέχεται με συμβολαιογραφική πράξη. Στην πρόταση υποψηφιότητας που γίνεται από πληρεξούσιο καθώς και στη δήλωση αποδοχής πρότασης εκλογέων που γίνεται επίσης από πληρεξούσιο, επισυνάπτεται πάντοτε αντίγραφο της συμβολαιογραφικής πράξης, με την οποία δόθηκε η πληρεξουσιότητα.

5. Στην πρόταση επισυνάπτονται για κάθε υποψήφιο γραμμάτιο δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας για κατάθεση χρηματικού ποσού εκατόν σαράντα έξι € και εβδομήντα τεσσάρων λεπτών (146,74). Το χρηματικό αυτό ποσό αποτελεί έσοδο του τακτικού

προϋπολογισμού και είναι δυνατό να αυξομειώνεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών.

6. Η επίδοση των προτάσεων υποψηφίων γίνεται με παραγγελία των ίδιων ή κάθε εκλογέα με δικαστικό επιμελητή στον πρόεδρο του αρμόδιου για την ανακήρυξη των υποψηφίων δικαστηρίου εννέα (9) το αργότερο ημέρες μετά την κατά το άρθρο 31 παράγραφος 3 έναρξη της προεκλογικής περιόδου.

7. Αν λείπουν οι δώδεκα υπογραφές εκλογέων ή η αποδοχή του προτεινόμενου ή η υπογραφή αυτού ή του πληρεξουσίου του ή τα γραμμάτια ή κάποιο από τα στοιχεία της παραγράφου 3, η πρόταση είναι απαράδεκτη.

Άρθρο 33

(Άρθρο 33 Π.Δ. 351/2003)

Ανακήρυξη υποψηφίων

Το αρμόδιο δικαστήριο ανακηρύσσει με τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας τους υποψηφίους δέκα (10) ημέρες μετά την κατά το άρθρο 31 παράγραφος 3 έναρξη της προεκλογικής περιόδου.

Άρθρο 34

(Άρθρο 34 Π.Δ. 351/2003 και άρθρα 2 και 11 Ν. 3231/2004)

Συνδυασμοί – Αριθμός υποψηφίων βουλευτών

1. Οι υποψήφιοι που ανακηρύσσονται σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο παίρνουν μέρος στις εκλογές είτε σε συνδυασμό, είτε ως μεμονωμένοι.

2. Οι συνδυασμοί μπορεί να είναι είτε συνδυασμοί ενός μόνο κόμματος, είτε συνδυασμοί συνασπισμού περισσοτέρων συνεργαζομένων κομμάτων, είτε συνδυασμοί ανεξαρτήτων.

3. Κανείς δεν μπορεί να μετέχει σε περισσοτέρους από ένα συνδυασμούς. Κατ' εξαίρεση ο αρχηγός κόμματος ή συνασπισμού κομμάτων μπορεί να μετέχει στους συνδυασμούς του κόμματος ή του συνασπισμού του οποίου ηγείται σε δύο εκλογικές περιφέρειες, στις οποίες έχει ανακηρυχθεί υποψήφιος.

4. Ο συνδυασμός καταρτίζεται με δήλωση που γίνεται, αν πρόκειται για συνδυασμό ενός μόνο κόμματος, από το αρμόδιο κατά το καταστατικό όργανο του κόμματος και, αν δεν υπάρχει τέτοιο όργανο ή δεν ορίζεται, από τον αρχηγό του κόμματος ή από εκείνον που διορίστηκε αντιπρόσωπος του κόμματος. Αν πρόκειται για συνδυασμό συνασπισμού κομμάτων, από το αρμόδιο κοινό όργανο του συνασπισμού ή από τα αρμόδια, κατά το καταστατικό όργανα των κομμάτων, αν δεν υπάρχουν αυτά ή δεν ορίζονται, από τους αρχηγούς των κομμάτων ή από εκείνον που διορίσθηκε αντιπρόσωπος του συνασπισμού

και, αν πρόκειται για συνδυασμό ανεξαρτήτων, από τους υποψηφίους που αποτελούν το συνδυασμό. Η δήλωση αν πρόκειται για συνδυασμό ενός μόνο κόμματος, πρέπει να περιέχει το όνομα του κόμματος και τα ονόματα των υποψηφίων που αποτελούν το συνδυασμό. Αν πρόκειται για συνδυασμό συνασπισμού κομμάτων, πρέπει να περιέχει την προσωνυμία του συνασπισμού, τα ονόματα των κομμάτων που αποτελούν το συνασπισμό και τα ονόματα των υποψηφίων και, αν πρόκειται για συνδυασμό ανεξαρτήτων, την προσωνυμία του συνδυασμού και τα ονόματα των συνεργαζομένων ανεξαρτήτων υποψηφίων. Στη δήλωση οι υποψήφιοι αναγράφονται κατ' αλφαριθμητική σειρά επωνύμου, με εξαίρεση το όνομα του αρχηγού ή προέδρου του κόμματος ή του συνασπισμού κομμάτων, το οποίο προτάσσεται.

5. Η δήλωση, με την οποία καταρτίζεται ο συνδυασμός, επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου ή κατατίθεται με απόδειξη στο γραφείο του το αργότερο δεκατρείς (13) ημέρες μετά την κατά το άρθρο 31 παράγραφος 3 έναρξη της προεκλογικής περιόδου.

6. Κάθε συνδυασμός μπορεί να περιλάβει αριθμό υποψήφιων βουλευτών ως τον αριθμό των βουλευτικών εδρών της εκλογικής περιφέρειας προσαυξημένο:

α) κατά δύο στις εκλογικές περιφέρειες όπου εκλέγονται από ένας έως και επτά βουλευτές,

β) κατά τρεις στις εκλογικές περιφέρειες όπου εκλέγονται από οκτώ έως και δώδεκα βουλευτές, και

γ) κατά τέσσερις στις εκλογικές περιφέρειες όπου εκλέγονται περισσότεροι από δεκατρείς βουλευτές.

7. Ο διορισμός αντιπροσώπου κόμματος ή συνασπισμού κομμάτων που αναφέρεται στην παράγραφο 4 του άρθρου αυτού, γίνεται με έγγραφη δήλωση στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, ο οποίος την κοινοποιεί στον Πρόεδρο του αρμόδιου για την ανακήρυξη των συνδυασμών δικαστηρίου.

Άρθρο 35

(Άρθρο 35 Π.Δ. 351/2003)

Ανακήρυξη συνδυασμών

1. Τη δεκάτη τετάρτη (14η) ημέρα μετά την κατά το άρθρο 31 παράγραφος 3 έναρξη της προεκλογικής περιόδου το Α' Τμήμα του Αρείου Πάγου ανακηρύσσει σε δημόσια συνεδρίαση τους εκλογικούς συνδυασμούς, όπως αυτοί δηλώθηκαν σύμφωνα με την παράγραφο 4 του προηγούμενου άρθρου.

2. Στην απόφαση ανακήρυξης των συνδυασμών και μετά τους συνδυασμούς αναφέρονται οι μεμονωμένοι υποψήφιοι της κάθε εκλογικής περιφέρειας, όπως αυτοί έχουν ανακηρυχθεί από το αρμόδιο δικαστήριο.

3. Η απόφαση της ανακήρυξης κοινοποιείται αμέσως στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

Άρθρο 36
(Άρθρο 36 Π.Δ. 351/2003)

Αναπλήρωση υποψηφίων που πέθαναν

1. Όταν ένας από τους υποψηφίους συνδυασμούς κόμματος, συνασπισμού κομμάτων ή ανεξαρτήτων πεθάνει μετά την δήλωση για ανακήρυξη του συνδυασμού, είναι δυνατό για συμπλήρωσή του να προτείνουν άλλο υποψήφιο αυτοί, που, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 34, είναι αρμόδιοι για τη δήλωση κατάρτισης του συνδυασμού. Στην πρόταση περιέχονται τα στοιχεία του προτεινόμενου και επισυνάπτονται τα γραμμάτια και η δήλωση αποδοχής της υποψηφιότητας όπως ορίζουν οι παράγραφοι 1 έως 5 του άρθρου 32. Η πρόταση του άλλου αυτού υποψηφίου, πρέπει να επιδοθεί με δικαστικό επιμελητή στον πρόεδρο του αρμόδιου για την ανακήρυξη δικαστηρίου οκτώ τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία και να γνωστοποιηθεί στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου πέντε τουλάχιστον ημέρες πριν απ' αυτήν. Πέραν από τις προθεσμίες αυτές δεν είναι δυνατό να προταθεί άλλος υποψήφιος.

2. Το αρμόδιο Δικαστήριο ανακηρύσσει αυτόν που προτάθηκε και επιφέρει την αναγκαία μεταβολή στο συνδυασμό μέχρι και την επόμενη ημέρα από την επίδοση της πρότασης της προηγούμενης παραγράφου.

Άρθρο 37
(Άρθρο 37 Π.Δ. 351/2003)

Όνομα και έμβλημα των κομμάτων

1. Κάθε πολιτικό κόμμα γνωστοποιεί το αργότερο εννέα (9) ημέρες μετά την κατά το άρθρο 31 παράγραφος 3 έναρξη της προεκλογικής περιόδου με γραπτή δήλωσή του, η οποία επιδίδεται στον πρόεδρο της Βουλής και στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, το όνομα και το έμβλημα του κόμματος, για όλη την Επικράτεια. Δικαίωμα να χρησιμοποιεί, στο εξής αποκλειστικά, το όνομα και το έμβλημα που δηλώνονται έχει το πολιτικό κόμμα που τα δήλωσε.

2. Το αργότερο εννέα (9) ημέρες μετά την κατά το άρθρο 31 παράγραφος 3 έναρξη της προεκλογικής περιόδου τα κόμματα, που θέλουν να απαρτίζουν συνασπισμό περισσοτέρων συνεργαζόμενων κομμάτων, γνωστοποιούν προς τον Πρόεδρο της Βουλής και τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, με γραπτή δήλωση των αρχηγών τους ή των επιτροπών που τα διευθύνουν, την προσωνυμία και το έμβλημα του συνασπισμού τους για όλη την Επικράτεια.

3. Ο πρόεδρος της Βουλής και ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου ανακοινώνουν τις δηλώσεις, που τους επιδόθηκαν, στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης το οποίο οφείλει, μελλοντικά, να γνωστοποιεί στις εφορευτικές επιτροπές το όνομα και το έμβλημα που ορίστηκαν για κάθε κόμμα ή συνασπισμό συνεργαζομένων κομμάτων και να φροντίζει για την εξασφάλιση της χρησιμοποίησής του μόνο από τους δικαιούχους.

4. Δήλωση ονόματος και εμβλήματος σύμφωνα με τις νόμιμες διατάξεις έχουν δικαίωμα να επιδώσουν και οι συνδυασμοί ανεξαρτήτων, που την υπογράφουν όλα τα μέλη του συνδυασμού, καθώς και οι μεμονωμένοι υποψήφιοι την οποία υπογράφει καθένας απ' αυτούς.

5. Απαγορεύεται η χρήση ως ονόματος και εμβλήματος ή σήματος κόμματος:

- α) συμβόλου θρησκευτικής λατρείας, της σημαίας της πατρίδας ή άλλου παρόμοιου συμβόλου ή σημείου ιδιαίτερης ευλάβειας,
- β) του στέμματος,
- γ) συμβόλων ή εμβλημάτων του δικτατορικού καθεστώτος της 21ης Απριλίου 1967 ή φωτογραφιών προσώπων που έχουν καταδικαστεί για τη συμμετοχή τους σ' αυτό.

Άρθρο 38

(Άρθρο 38 Π.Δ. 351/2003)

Διαφωνία για τη χρήση ονόματος ή εμβλήματος κομμάτων

Σε περίπτωση διαφωνίας για τη χρήση του ονόματος και του εμβλήματος πολιτικού κόμματος, όπως περιέχονται στην εκλογική του δήλωση, αποφασίζει το Α΄ Τμήμα του Αρείου Πάγου. Με την απόφαση αναγνωρίζεται ως δικαιούχος του ονόματος και του εμβλήματος το πολιτικό κόμμα, το οποίο τα είχε γνωστοποιήσει με την κατάθεση της ιδρυτικής του δήλωσης και, κατά την κοινή αντίληψη, τα χρησιμοποιούσε.

Το Α΄ Τμήμα του Αρείου Πάγου αποφασίζει επίσης για διαφορές ως προς την ιδιότητα του Προέδρου ή μέλους της Διοικούσας Επιτροπής πολιτικού κόμματος.

Άρθρο 39

(Άρθρο 39 Π.Δ. 351/2003)

Κοινοποίηση ονομάτων ανακηρυχθέντων υποψηφίων

1. Το αρμόδιο Δικαστήριο γνωστοποιεί αμέσως στον Άρειο Πάγο και τον οικείο νομάρχη τις αποφάσεις του για την ανακήρυξη των υποψηφίων. Κάθε νομάρχης γνωστοποιεί με προκήρυξή του, στην περιφέρεια του νομού, τους συνδυασμούς και τους υποψηφίους που ανακηρύχθηκαν και με τα στοιχεία που περιέχει η απόφαση του άρθρου 35.

Η προκήρυξη τοιχοκολλάται στα δημοσιότερα μέρη όλων των δήμων και κοινοτήτων κάθε νομού, με την φροντίδα των δημοτικών και κοινοτικών αρχών.

2. Με ευθύνη του οικείου νομάρχη η πιο πάνω γνωστοποίηση και τοιχοκόλληση πρέπει να έχει γίνει το βραδύτερο μέχρι την πέμπτη ημέρα πριν από τη μέρα της εκλογής.

3. Η γνωστοποίηση των μεταβολών του άρθρου 36, γίνεται στην ανάγκη με ιδιαίτερη προκήρυξη.

Άρθρο 40

(Άρθρο 40 Π.Δ. 351/2003)

Αντιπρόσωπος και πληρεξούσιος υποψηφίων

1. Κάθε συνδυασμός κόμματος ή συνασπισμός κομμάτων ή ανεξαρτήτων και κάθε μεμονωμένος υποψήφιος έχουν το δικαίωμα να διορίσουν από ένα αντιπρόσωπο και ένα αναπληρωτή τους σε κάθε εκλογικό τμήμα.

2. Εάν οι προτεινόμενοι αντιπρόσωποι των μεμονωμένων υποψηφίων είναι περισσότεροι από τρεις, η εφορευτική επιτροπή, πριν από την έναρξη της ψηφοφορίας, ενεργεί μεταξύ αυτών κλήρωση για τον καθορισμό τριών απ' αυτούς, που μόνο αυτοί ή οι αναπληρωτές τους παραμένουν στο κατάστημα της ψηφοφορίας.

3. Για τα πιο πάνω γίνεται μνεία στο βιβλίο των πρακτικών της εκλογής. Ο διορισμός των αντιπροσώπων και αναπληρωτών τους γίνεται με γραπτή δήλωση του αρχηγού του κόμματος ή του εξουσιοδοτημένου απ' αυτόν υποψήφιου του οικείου συνδυασμού ή του μεμονωμένου υποψηφίου.

4. Ο διορισμός των αντιπροσώπων κόμματος γίνεται με γραπτή δήλωση του αρχηγού του κόμματος ή της διευθύνουσας επιτροπής, είτε απευθείας στον Πρόεδρο του αρμόδιου Πρωτοδικείου είτε στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, ο οποίος είναι υποχρεωμένος να κοινοποιήσει το διορισμό στους προέδρους των πρωτοδικών. Ο διορισμός των αντιπροσώπων και αναπληρωτών κάθε συνδυασμού γίνεται με γραπτή δήλωση του αρχηγού του κόμματος ή των εξουσιοδοτημένων απ' αυτόν υποψηφίων του οικείου συνδυασμού ή του μεμονωμένου υποψηφίου.

5. Εκτός από τους αντιπροσώπους, κάθε υποψήφιος μπορεί να διορίσει με συμβολαιογραφική πράξη ένα πληρεξούσιο, που θα ενεργεί αντί γι' αυτόν τα σχετικά με την εκλογή σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος. Και τα πολιτικά κόμματα έχουν το δικαίωμα να διορίζουν από ένα πληρεξούσιο σε κάθε εκλογική περιφέρεια.

Άρθρο 41

(Άρθρο 41 Π.Δ. 351/2003)

Κωλύματα διορισμού αντιπροσώπων και πληρεξουσίων υποψηφίων

Αντιπρόσωποι συνδυασμών και υποψηφίων ή πληρεξούσιοι κομμάτων ή υποψηφίων και αναπληρωτές αντιπροσώπων δεν μπορούν να διοριστούν οι απαριθμούμενοι στην παράγραφο 1 του άρθρου 59 υπάλληλοι, οι αξιωματικοί και στρατιωτικοί υπάλληλοι, οι

πρόεδροι δημοτικών συμβουλίων τα μέλη των εφορευτικών επιτροπών, οι θρησκευτικοί λειτουργοί, οι μοναχοί και οι ανήλικοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Προεκλογική περίοδος

Άρθρο 42

(Άρθρο 42 Π.Δ. 351/2003)

Έναρξη προεκλογικής περιόδου

Η προεκλογική περίοδος για τις βουλευτικές εκλογές αρχίζει κατά την παράγραφο 3 του άρθρου 31. Η ίδια περίοδος για το δημοψήφισμα αρχίζει με τη δημοσίευση του προεδρικού διατάγματος προκήρυξης, ενώ για τις δημοτικές και κοινωνικές εκλογές αρχίζει τριάντα ημέρες πριν τη διεξαγωγή τους.

Άρθρο 43

(Άρθρο 43 Π.Δ. 351/2003)

Διακομματική επιτροπή Εκλογών

1. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, που εκδίδεται εντός τριών (3) ημερών από την προκήρυξη γενικών βουλευτικών εκλογών και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, συγκροτείται Διακομματική Επιτροπή Εκλογών, στην οποία μετέχει ο παραπάνω Υπουργός ως πρόεδρος και ένας εκπρόσωπος κάθε κόμματος ή συνασπισμού, που εκπροσωπείτο στη Βουλή που διαλύθηκε. Έργο της Επιτροπής είναι η υποβολή προτάσεων για την ορθή εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου.
2. Στη Διακομματική Επιτροπή Εκλογών συμμετέχουν εκπρόσωποι κομμάτων και συνασπισμών που δεν εκπροσωπούνταν στη Βουλή που διαλύθηκε, εφόσον έχουν καταρτίσει πλήρεις συνδυασμούς, τουλάχιστον, στο 70% των εκλογικών περιφερειών της χώρας. Στην περίπτωση αυτή η σχετική απόφαση του Υπουργού εκδίδεται εντός τριών (3) ημερών από την ανακήρυξη των συνδυασμών.
3. Αν ένα ή περισσότερα κόμματα ή συνδυασμοί κομμάτων δεν υποδείξουν τον εκπρόσωπό τους εντός δύο ημερών από τη λήψη του σχετικού ερωτήματος, η Διακομματική Επιτροπή Εκλογών μπορεί να συγκροτηθεί ή να συμπληρωθεί χωρίς τη συμμετοχή εκπροσώπου τους.
4. Για το έτος κατά το οποίο λήγει η βουλευτική περίοδος, η Διακομματική Επιτροπή Εκλογών συγκροτείται εντός του πρώτου διμήνου τούτου και απαρτίζεται από εκπροσώπους των κομμάτων ή συνασπισμών που αντιπροσωπεύονται στη Βουλή.

Άρθρο 44

(Άρθρο 44 Π.Δ. 351/2003)

Χώροι υπαίθριας προβολής πολιτικών μηνυμάτων

1. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης α' βαθμού καθορίζουν με απόφασή τους, που εκδίδεται μέσα σε ένα (1) μήνα από τον, κατά την παρ. 1 του άρθρου 3 του Ν. 2946/2001 (ΦΕΚ 224 Α'), καθορισμό χώρων για υπαίθρια διαφήμιση, ειδικότερους χώρους για την προβολή μηνυμάτων από τα πολιτικά κόμματα, τις μαθητικές, φοιτητικές, συνδικαλιστικές και συνεταιριστικές οργανώσεις, καθώς και τις ενώσεις προσώπων που δεν επιδιώκουν κερδοσκοπικούς σκοπούς, και σε ποσοστό που δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το δέκα τοίς εκατό (10%) της συνολικής επιφάνειας των χώρων, που έχουν καθοριστεί, νομίμως, για προβολή υπαίθριας διαφήμισης στον οικείο Ο.Τ.Α.. Με όμοια απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου καθορίζεται η διαδικασία και οι προϋποθέσεις χρήσεως των ανωτέρω χώρων.
2. Η διάθεση των χώρων της παραγράφου 1 γίνεται αναλογικά και επί ίσοις όροις, για τη χρήση τους δεν απαιτείται άδεια από οποιαδήποτε αρχή και δεν καταβάλλεται στον οικείο Ο.Τ.Α. τέλος διαφήμισης ή αποζημίωση χρήσης.
3. Κατά την περίοδο βουλευτικών, νομαρχιακών, δημοτικών και κοινοτικών εκλογών, ευρωεκλογών ή δημοψηφίσματος, τα δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια υποχρεούνται, μέσα σε προθεσμία τεσσάρων (4) ημερών από την προκήρυξη των βουλευτικών εκλογών ή του δημοψηφίσματος ή τριάντα (30) ημερών πριν από τη διεξαγωγή των νομαρχιακών, δημοτικών και κοινοτικών εκλογών, να διαθέτουν με απόφασή τους στα κόμματα, στους συνασπισμούς και συνδυασμούς υποψηφίων για την προεκλογική προβολή τους, όλους τους χώρους, που καθορίστηκαν, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 3 του Ν. 2946/2001 (ΦΕΚ 224 Α'), για την προβολή υπαίθριας διαφήμισης στον οικείο Ο.Τ.Α..

Στην περίπτωση αυτή αναστέλλεται η ισχύς των συμβάσεων μισθώσεως των χώρων αυτών και μειώνεται ανάλογα το μίσθωμα.

Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, που εκδίδεται κάθε δύο χρόνια και μέσα στο μήνα Ιανουάριο, καθορίζεται ο τρόπος χρήσης των χώρων αυτών και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

Εντός οκτώ (8) ημερών από τη διεξαγωγή των εκλογών τα κόμματα, οι συνασπισμοί και οι συνδυασμοί υποχρεούνται, με δαπάνη τους, να αποκαταστήσουν τα πράγματα στην προηγούμενη κατάσταση.

4. Αν το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο δεν διαθέτει, μέσα στην προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου, τους ανωτέρω χώρους, αυτοί διατίθενται με απόφαση του οικείου Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας, που εκδίδεται υποχρεωτικώς εντός τριών ημερών από την πάροδο των ανωτέρω προθεσμιών και επιβάλλονται οι κυρώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 118 του παρόντος.

5. Η διάθεση των χώρων της παραγράφου 3 γίνεται αναλογικά και επί ίσοις όροις.

Σε περίπτωση προηγούμενης γραπτής συμφωνίας πολιτικών κομμάτων, που συγκροτούν, σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής, κοινοβουλευτική ομάδα, ή των συνδυασμών υποψηφίων για τις νομαρχιακές, δημοτικές ή κοινοτικές εκλογές, αυτή είναι υποχρεωτική για τα δημοτικά ή κοινοτικά συμβούλια και τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας. Για τη χρήση των ανωτέρω χώρων δεν απαιτείται άδεια και δεν καταβάλλεται στον οικείο Ο.Τ.Α. τέλος διαφήμισης ή αποζημίωση χρήσης.

Άρθρο 45

(Άρθρο 45 Π.Δ. 351/2003)

Προβολή προεκλογικών μηνυμάτων των κομμάτων από τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα

1.α. Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου οι δημόσιοι και οι ιδιωτικοί ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί ελεύθερης λήψης, καθώς και οι φορείς παροχής συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών, κάθε μορφής, υποχρεούνται να μεταδίδουν μηνύματα κομμάτων και συνασπισμών σε διάρκεια που καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, η οποία εκδίδεται μετά από γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης και γνώμη της Διακομματικής Επιτροπής Εκλογών και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Με όμοια απόφαση, ο κατά τα ανωτέρω οριζόμενος χρόνος κατανέμεται μεταξύ των κομμάτων και των συνασπισμών με βάση την αρχή της αναλογικής ισότητας και την εξασφάλιση της μετάδοσης των θέσεων και του προγράμματος των κομμάτων και των συνασπισμών.

β. Η ανωτέρω μετάδοση διενεργείται δωρεάν και απαλλάσσεται από κάθε τέλος.

2. Με την κοινή υπουργική απόφαση της παραγράφου 1, κατά την αυτή διαδικασία και με κριτήριο την αναλογική ισότητα, καθορίζεται ο χρόνος που διατίθεται στα δελτία ειδήσεων των κρατικών και ιδιωτικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών για την παρουσίαση της προεκλογικής δραστηριότητας των κομμάτων και των συνασπισμών των κομμάτων.

3. Κανένα μήνυμα δεν επιτρέπεται να μεταδίδεται την προηγούμενη, καθώς και την ημέρα διεξαγωγής των εκλογών.

4. Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου στο Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο συμμετέχουν με δικαίωμα ψήφου και εκπρόσωποι των κομμάτων ή συνασπισμού κομμάτων, τα οποία έχουν πλήρεις συνδυασμούς υποψηφίων στα τρία τέταρτα (3/4) των εκλογικών περιφερειών της χώρας.

Άρθρο 46

(Άρθρο 46 Π.Δ. 351/2003)

Απαγορεύσεις για τα κόμματα κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου

1. Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου απαγορεύεται στα κόμματα και τους συνασπισμούς κομμάτων:
  - α. Η ανάρτηση ή επικόλληση αεροπανώ, πανώ, αφισών και κάθε άλλου είδους υλικού προβολής, εκτός των χώρων της παραγράφου 3 του άρθρου 44.
  - β. Η μετάδοση από δημόσιους και ιδιωτικούς ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς ελεύθερης λήψης, καθώς και από φορείς παροχής συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών, διαφημιστικών μηνυμάτων και μηνυμάτων κοινωνικού περιεχομένου του άρθρου 3 του Ν.2328/1995 (ΦΕΚ159 Α'), τα οποία προβάλλουν, με οποιονδήποτε τρόπο, πολιτικά κόμματα ή συνασπισμούς πολιτικών κομμάτων, με εξαίρεση τη μετάδοση τέτοιων διαφημιστικών μηνυμάτων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο προηγούμενο άρθρο.
2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Δημόσιας Τάξης καθορίζονται οι ώρες λειτουργίας και η κλίμακα έντασης των μεγαφωνικών εγκαταστάσεων των εκλογικών κέντρων, των γραφείων και των οχημάτων των κομμάτων, καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια. Τις ώρες της κοινής ησυχίας απαγορεύεται η χρήση των παραπάνω εγκαταστάσεων. Επίσης απαγορεύεται η χρήση τους, εφόσον γειτνιάζουν με νοσηλευτικά ιδρύματα και σχολεία.

Για τους παραβάτες των ανωτέρω διατάξεων επιβάλλονται οι αντίστοιχες κυρώσεις όπως αυτές ειδικότερα καθορίζονται στις παραγράφους 8 και 9 του άρθρου 24 και στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 27 του Ν. 3023/2002.

Άρθρο 47

(Άρθρο 47 Π.Δ. 351/2003)

Απαγορεύσεις για τους υποψήφιους βουλευτές κατά την προεκλογική περίοδο

1. Κατά την προεκλογική περίοδο απαγορεύεται στους υποψήφιους βουλευτές:
  - α. Η ανάρτηση ή επικόλληση σε εξωτερικούς, δημόσιους ή ιδιωτικούς χώρους, καθώς και σε κάθε μορφής αυτοκινούμενα μέσα, αεροπανώ, πανώ, γιγαντοαφισών, αφισών, φωτογραφιών και κάθε άλλου είδους υλικού προβολής, η εγκατάσταση πρόσκαιρων κατασκευών οποιασδήποτε μορφής για την προσωπική τους προβολή, καθώς και η χρήση χρωστικών ουσιών και η αναγραφή συνθημάτων σε οποιονδήποτε εξωτερικό χώρο.

Οι δήμαρχοι και οι πρόεδροι κοινοτήτων υποχρεούνται για την άμεση καθαίρεση των αεροπανώ και πανώ, την αποκόλληση των γιγαντοαφισών, αφισών, φωτογραφιών κλπ., την αποσυναρμολόγηση των πρόσκαιρων κατασκευών και τον καθαρισμό από χρωστικές ουσίες

των εξωτερικών χώρων. Παράβαση της ανωτέρω υποχρέωσης, εφόσον έχει προηγηθεί σχετική έγγραφη ενημέρωση από την Τοπική Επιτροπή Ελέγχου Εκλογικών Παραβάσεων της παραγράφου 9 του άρθρου 21 του Ν. 3023/2002, επισύρει την κύρωση της παραγράφου 4 του άρθρου 27 του νόμου αυτού.

β. Η διακίνηση κάθε μορφής ένθετων φυλλαδίων μέσω του τύπου.

γ. Η προβολή διαφημιστικών μηνυμάτων μέσω των δημόσιων και ιδιωτικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών ελεύθερης λήψης ή των φορέων παροχής συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών.

Απαγορεύεται επίσης, από δημόσιους και ιδιωτικούς ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς ελεύθερης λήψης, καθώς και από φορείς παροχής συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών, η μετάδοση κάθε είδους εκπομπών, οι οποίες παρουσιάζονται, αμέσως ή εμμέσως, από υποψήφιους βουλευτές.

δ. Η διακίνηση προεκλογικού υλικού από υποψήφιους βουλευτές μέσω του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των κρατικών Ν.Π.Ι.Δ..

ε. ί. Η λειτουργία εκλογικών κέντρων από υποψήφιους ή από τρίτους χάριν υποψήφιων.

ίι. Δεν περιλαμβάνονται στην έννοια του εκλογικού κέντρου τα πολιτικά γραφεία των υποψήφιων βουλευτών, εφόσον δεν είναι εγκατεστημένα σε ισόγειους χώρους. Εξαιρούνται της απαγόρευσης εγκατάστασης, σε ισόγειους χώρους, πολιτικά γραφεία βουλευτών, τα οποία λειτουργούν, συνεχώς από την 31η Δεκεμβρίου 2000 μέχρι και την ημερομηνία διενέργειας των εκλογών.

ίιι. Για τους υποψηφίους βουλευτές, κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου, ο επιτρεπόμενος αριθμός χρήσης πολιτικών γραφείων, ανεξαρτήτως του τόπου εγκατάστασής τους, δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τρία (3).

ίν. Για τα πολιτικά γραφεία ισχύουν οι σχετικοί περιορισμοί της περίπτωσης α' της παρούσας παραγράφου, καθώς και απαγόρευση χρήσης μεγαφωνικών εγκαταστάσεων, με εξαίρεση την ύπαρξη πινακίδας με τα αναγκαία προσδιοριστικά στοιχεία του υποψηφίου βουλευτή.

ν. Η παραχώρηση της χρήσης ή η μίσθωση υπαίθριων ή στεγαζόμενων χώρων, από και προς τρίτους, για τη λειτουργία εκλογικών κέντρων και εντευκτηρίων, κάθε μορφής, σε σχέση με την προβολή υποψηφιότητας βουλευτή, συνιστά ποινικό αδίκημα για τους κύριους των ακινήτων, τους εκμισθωτές και τους μισθωτές τούτων, το οποίο τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον ενός έτους.

2. Οι εμφανίσεις υποψήφιων βουλευτών σε πάσης φύσεως εκπομπές δημόσιων ή ιδιωτικών ραδιοφωνικών ή τηλεοπτικών σταθμών ελεύθερης λήψης, καθώς και σε φορείς παροχής κάθε μορφής συνδρομητικών τηλεοπτικών υπηρεσιών, υπό οποιαδήποτε μορφή, επιτρέπεται, ως εξής:

α. Σε κάθε ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό σταθμό εθνικής εμβέλειας επιτρέπεται η εμφάνιση του υποψήφιου βουλευτή, κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου μόνο μία φορά.

β. Σε κάθε ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό σταθμό τοπικής ή περιφερειακής εμβέλειας, επιτρέπεται η εμφάνιση του υποψήφιου βουλευτή κατά τη διάρκεια της πιο πάνω περιόδου μέχρι δύο φορές.

γ. Ως εμφανίσεις κατά την έννοια της παρούσας παραγράφου θεωρούνται οι προσωπικές συνεντεύξεις των υποψηφίων, η συμμετοχή τους σε οργανωμένες συζητήσεις, περιλαμβανομένων και εκείνων που αφορούν τα δελτία ειδήσεων, καθώς και η κάλυψη, κατόπιν αιτήματος του υποψηφίου βουλευτή, της προεκλογικής του δραστηριότητας.

3. Από τους περιορισμούς της προηγούμενης παραγράφου εξαιρούνται οι Πρόεδροι ή Αρχηγοί κομμάτων και οι υποψήφιοι βουλευτές επικρατείας.

4. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, που εκδίδεται μετά από γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης και πρόταση της Διακομματικής Επιτροπής Εκλογών και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια, σχετικά με τις εμφανίσεις στα κρατικά και ιδιωτικά ραδιοτηλεοπτικά μέσα των υποψήφιων βουλευτών και των οριζόμενων εκπροσώπων των κομμάτων ή των συνασπισμών και τίθενται περιορισμοί για την αποτροπή της έμμεσης προβολής των υποψήφιων βουλευτών.

Για τους παραβάτες των ανωτέρω διατάξεων επιβάλλονται οι αντίστοιχες κυρώσεις όπως αυτές ειδικότερα καθορίζονται στο άρθρο 25 του Ν. 3023/2002.

Άρθρο 48

(Άρθρο 48 Π.Δ. 351/2003)

Θέματα δημόσιας τάξης - απαγόρευση προεκλογικών δραστηριοτήτων

1. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Δημόσιας Τάξης ρυθμίζονται θέματα δημόσιας τάξης και ασφάλειας, κατά τις βουλευτικές εκλογές, τις ευρωεκλογές, καθώς και κάθε άλλη εκδήλωση της λαϊκής ετυμηγορίας, που αφορούν τη διαδικασία ίδρυσης και λειτουργίας εκλογικών κέντρων των κομμάτων και των συνδυασμών, τη σειρά προτεραιότητας ίδρυσης αυτών, τη σειρά προτεραιότητας για την πραγματοποίηση των προεκλογικών ομιλιών και κάθε άλλο συναφές θέμα.

2. Κατά την ημέρα διενέργειας των βουλευτικών εκλογών, των ευρωεκλογών ή των δημοψηφισμάτων, καθώς και την παραμονή αυτής απαγορεύονται οι συγκεντρώσεις και οποιαδήποτε άλλη προεκλογική δραστηριότητα, όπως πραγματοποίηση ομιλιών, ανάρτηση και διανομή αφισών και εντύπων, μετάδοση εκπομπών και μηνυμάτων προεκλογικού περιεχομένου.

Άρθρο 49
(Άρθρο 49 Π.Δ. 351/2003)

Δημοσκοπήσεις

1. Δεκαπέντε (15) ημέρες πριν από τη διενέργεια των εκλογών και έως την 19.00' ώρα της ημέρας ψηφοφορίας, απαγορεύεται η διενέργεια δημοσκοπήσεων για την πρόθεση ψήφου των εκλογέων στις βουλευτικές εκλογές και ευρωεκλογές, η δημοσίευση και η καθ' οιονδήποτε τρόπο μετάδοση αποτελεσμάτων των δημοσκοπήσεων καθώς και η καθ' οιονδήποτε τρόπο μετάδοση και αναμετάδοσή τους από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Με την επιφύλαξη του προηγούμενου εδαφίου, από την ημερομηνία προκηρύξεως των εκλογών και μέχρι και την περάτωση της ψηφοφορίας, απαγορεύεται στους δημόσιους και ιδιωτικούς ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς ελεύθερης λήψης, καθώς και στους φορείς παροχής συνδρομητικών ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών υπηρεσιών η διενέργεια και μετάδοση ή αναμετάδοση οποιασδήποτε έρευνας γνώμης, με οποιονδήποτε τρόπο και αν διενεργείται, σχετικά με τις πολιτικές τάσεις, απόψεις και προτιμήσεις της κοινής γνώμης, για πολιτικά κόμματα, πολιτικές θέσεις και πρόσωπα ή άλλα οικονομικά ή κοινωνικά ζητήματα.

2. Επιτρέπεται η διενέργεια δημοσκοπήσεων (EXIT POLLS) κατά την ημέρα της ψηφοφορίας. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής απαγορεύεται να δημοσιοποιούνται ή να μεταδίδονται καθ' οιονδήποτε τρόπο πριν την 19.00' ώρα της ημέρας αυτής.

3. Επιτρέπεται κατά το τελευταίο δεκαπενθήμερο πριν από τις εκλογές η διενέργεια δημοσκοπήσεων κατ' εντολή των κομμάτων για δική τους αποκλειστικά εσωτερική χρήση.

4. Οι παραβάτες των διατάξεων των προηγούμενων παραγράφων τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι (6) μηνών, η οποία δεν είναι δεκτική μετατροπής ή αναστολής και χρηματική ποινή από είκοσι εννέα χιλιάδες τριακόσιες σαράντα εππά (29.347) ευρώ έως διακόσιες ενενήντα τρεις χιλιάδες τετρακόσια εβδομήντα ευρώ και είκοσι εννέα λεπτά (293.470,29).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'
Χρόνος και τόπος ψηφοφορίας

Άρθρο 50
(Άρθρο 50 Π.Δ. 351/2003)

Ημέρα ψηφοφορίας

1. Η ψηφοφορία διεξάγεται ημέρα Κυριακή και διαρκεί από την ώρα 07.00' έως την ώρα 19.00' της ίδιας ημέρας.

2. Με αποφάσεις του Υπουργού Δημόσιας Τάξης ρυθμίζονται τα σχετικά με τη λειτουργία των δημοσίων γενικά κέντρων την ημέρα της ψηφοφορίας, καθώς και τα σχετικά με την κίνηση των οχημάτων και κάθε τροχοφόρου.

Άρθρο 51
(Άρθρο 51 Π.Δ. 351/2003)

Εκλογικά τμήματα

1. Σε κάθε δήμο και σε κάθε κοινότητα συνιστώνται εκλογικά τμήματα.
2. Κοινότητες που έχουν λιγότερους από πεντακόσιους δημότες είναι δυνατόν να ενωθούν σ' ένα εκλογικό τμήμα με άλλες όμοιες κοινότητες είτε με δήμο ή κοινότητα μεγαλύτερου πληθυσμού, μόνο όταν η απόσταση και οι συγκοινωνιακές συνθήκες διευκολύνουν την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος.
3. Δήμοι και κοινότητες με γραμμένους εκλογείς πάνω από οκτακοσίους, υποδιαιρούνται σε εκλογικά τμήματα έτσι που σε κάθε τμήμα να μην αναλογούν πάνω από οκτακόσιοι εκλογείς.
4. Σε δήμους και κοινότητες που αποτελούνται από περισσότερους συνοικισμούς και οι εκλογείς είναι δύσκολο λόγω απόστασης να προσέρχονται για ψηφοφορία σε ένα εκλογικό τμήμα είναι δυνατόν να ορίζονται περισσότερα εκλογικά τμήματα, ανάλογα με τις υπάρχουσες συγκοινωνιακές δυσχέρειες.

Άρθρο 52
(Άρθρο 52 Π.Δ. 351/2003)

Καταστήματα ψηφοφορίας

1. Για κάθε εκλογικό τμήμα ορίζεται ιδιαίτερο κατάστημα ψηφοφορίας.
2. Ως καταστήματα ψηφοφορίας χρησιμοποιούνται κτίρια που κατέχονται από το δημόσιο, οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, δημόσιες επιχειρήσεις και γενικά δημόσιους οργανισμούς κι αν δεν φτάνουν αυτά, κατάλληλα ιδιωτικά οικήματα ή δημόσια κέντρα, που παραχωρούνται οικειοθελώς από τους δικαιούχους, σύμφωνα με τις διατάξεις της επόμενης παραγράφου.
3. Ο νομάρχης ή οι εξουσιοδοτημένοι απ' αυτόν δήμαρχοι ή πρόεδροι κοινοτήτων προσκαλούν (τον Ιανουάριο κάθε χρόνου) τους δικαιούχους ιδιωτικών οικημάτων, που κρίνονται κατάλληλα για καταστήματα ψηφοφορίας, να δηλώσουν εγγράφως μέσα σε τρεις μέρες από την πρόσκληση αν δέχονται να χρησιμοποιηθούν ενδεχομένως τα οικήματά τους ως καταστήματα ψηφοφορίας, για πέντε το πολύ μέρες με αποζημίωση, που ορίζεται - μετά την χρησιμοποίηση - από το νομάρχη και μετά από γνώμη επιτροπής που την αποτελούν ο αρμόδιος οικονομικός έφορος και ένας ανώτερος υπάλληλος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, με πρόεδρο τον προϊστάμενο της Δ/νσης Τεχνικών Υπηρεσιών.
4. Σε περίπτωση άρνησης από τους δικαιούχους να παραχωρήσουν οικειοθελώς τα κρινόμενα κατάλληλα για ψηφοφορία ιδιωτικά οικήματα ή δημόσια κέντρα, επιτρέπεται η επίταξή τους από το νομάρχη για χρονικό διάστημα μέχρι πέντε μέρες. Η απόφαση του νομάρχη για την επίταξη κοινοποιείται δια της αστυνομικής αρχής είτε πριν από την εκτέλεση

της επίταξης από τις διοικητικές αρχές είτε σύγχρονα μ' αυτή, στον ιδιοκτήτη ή νομέα ή κάτοχο ή νόμιμο αντιπρόσωπο τους, κι αν δεν υπάρχει αυτός ή απουσιάζει από το επιτασσόμενο οίκημα ή κέντρο, στη δημοτική κοινοτική αρχή του τόπου που βρίσκεται το οίκημα. Για τα επιτασσόμενα οικήματα καταβάλλεται αποζημίωση που την καθορίζει ο οικείος ειρηνοδίκης.

5. Απαγορεύεται η χρησιμοποίηση για κατάστημα ψηφοφορίας οποιουδήποτε στρατιωτικού καταστήματος ή στρατώνα.

6. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται και για τη διενέργεια δημοτικών και κοινοτικών εκλογών, καθώς και σε κάθε εκδήλωση λαϊκής ετυμηγορίας.

Άρθρο 53

(Άρθρο 53 Π.Δ. 351/2003)

Εκλογείς στρατιωτικοί κ.λ.π.

1. Οι εκλογείς του άρθρου 27 παράγραφος 1 του παρόντος ψηφίζουν μαζί με τους άλλους εκλογείς στα εκλογικά τμήματα που ορίζει ο νομάρχης σύμφωνα με το άρθρο 55. Ο νομάρχης όταν ορίζει τα εκλογικά τμήματα κάθε δήμου ή κοινότητας, οφείλει να λαβαίνει υπόψη και τον αριθμό των εκλογέων αυτών σε κάθε δήμο ή κοινότητα και να τους κατανέμει συμμετρικά σ' όλα τα εκλογικά τμήματα.

2. Όσοι από τους εκλογείς του άρθρου 27 παράγραφος 1 υπηρετούν στην περιοχή του Άγιου Όρους, ψηφίζουν στα πλησιέστερα εκλογικά τμήματα του νομού Χαλκιδικής που τα ορίζει ο νομάρχης.

Άρθρο 54

(Άρθρο 54 Π.Δ. 351/2003)

Ψηφοφορία ανδρών φρουράς

Σε περίπτωση που διατίθεται φρουρά για τη φύλαξη εκλογικού τμήματος, το προσωπικό αυτής, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τέσσερα (4) άτομα ψηφίζει στο εκλογικό τμήμα που φρουρεί.

Άρθρο 55

(Άρθρο 55 Π.Δ. 351/2003)

Προσδιορισμός εκλογικών τμημάτων και καταστημάτων ψηφοφορίας

1. Τα εκλογικά τμήματα και καταστήματα ψηφοφορίας ορίζονται με απόφαση του Νομάρχη. Με την ίδια απόφαση γίνεται και η κατανομή των εκλογέων στα εκλογικά τμήματα. Σε κάθε εκλογικό τμήμα ο αριθμός των εκλογέων δεν μπορεί να ξεπερνάει τους οκτακόσιους (800).

2. Οι αποφάσεις του νομάρχη της προηγούμενης παραγράφου εκδίδονται το αργότερο δεκαπέντε ημέρες μετά την κατά το άρθρο 31 παράγραφος 3 έναρξη της προεκλογικής περιόδου και κοινοποιούνται αμέσως στον πρόεδρο του αρμόδιου πρωτοδικείου και διά του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης στον Άρειο Πάγο.

3. Οι αποφάσεις αυτές είναι δυνατόν να τροποποιούνται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης δέκα τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημέρα της ψηφοφορίας.

4. Οι ίδιες αποφάσεις, όπως τελικά θα καταρτισθούν, γνωστοποιούνται με προκήρυξη του νομάρχη στους δήμους και κοινότητες του νομού, πέντε τουλάχιστον ημέρες πριν από την ημέρα της ψηφοφορίας.

5. Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή, εξαιτίας ανώτερης βίας η χρησιμοποίηση καταστήματος που έχει οριστεί για ψηφοφορία, μπορεί να οριστεί άλλο κατάστημα, μέχρι και την προηγούμενη ημέρα της ψηφοφορίας με απόφαση του οικείου νομάρχη.

Άρθρο 56

(Άρθρο 56 Π.Δ. 351/2003)

Δημοσίευση προγράμματος ψηφοφορίας

Οι δημοτικές και κοινοτικές αρχές εκδίδουν και δημοσιεύουν σ' όλη γενικά την περιφέρειά τους, τρεις τουλάχιστον ημέρες πριν από την ορισμένη για την ψηφοφορία, πρόγραμμα που αναφέρει ακριβώς την ημέρα της ψηφοφορίας, τις ώρες έναρξης και λήξης της, τον τόπο και το κατάστημα της ψηφοφορίας, τον αριθμό των βουλευτικών εδρών της εκλογικής περιφέρειας και τα ονόματα των υποψηφίων, όπως αυτά αναγράφονται στην προκήρυξη της διοικητικής αρχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

Προταρασκευή της ψηφοφορίας

Άρθρο 57

(Άρθρο 57 Π.Δ. 351/2003)

Προετοιμασία του καταστήματος ψηφοφορίας

1. Το πρώτη της προηγούμενης ημέρας της ψηφοφορίας ο δήμαρχος ή ο Πρόεδρος της κοινότητας, καθένας για τα καταστήματα ψηφοφορίας των εκλογικών τμημάτων του δήμου του ή της κοινότητάς του, οφείλει να μεριμνήσει ώστε να έχει ετοιμαστεί η αίθουσα της εκλογής και τα εκλογικά είδη.

2. Σε κάθε κατάστημα ψηφοφορίας τοποθετείται τραπέζι, γύρω από το οποίο κάθονται η εφορευτική επιτροπή, ο δικαστικός αντιπρόσωπος και οι υποψήφιοι ή οι αντιπρόσωποί τους.

Μπροστά από το τραπέζι της επιτροπής τοποθετείται η κάλπη και σε ύψος που το επίπεδο του καλύμματος της κάλπης να είναι πιο πάνω από το επίπεδο του τραπεζιού.

3. Οι κάλπες κατασκευάζονται με φροντίδα του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης ή από την αρχή που πήρε εντολή του, από οποιαδήποτε ύλη και σε μέγεθος ανάλογο με τον αριθμό των εκλογέων κάθε τμήματος. Οι λεπτομέρειες θα καθοριστούν με αποφάσεις του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

4. Οι δαπάνες για την επισκευή των καλπών, την προμήθεια των ειδών γραφικής ύλης για τις εφορευτικές επιτροπές και των ειδών που απαιτούνται για τη συσκευασία των εκλογικών στοιχείων για να διαβιβαστούν στο πρωτοδικείο, βαρύνουν τους οικείους δήμους και κοινότητες.

5. Για τις άπορες κοινότητες το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης μπορεί να εγκρίνει την πληρωμή τέτοιων δαπανών από το Δημόσιο.

6. Σε κάθε κατάστημα ψηφοφορίας και εντός του χώρου, όπου εδρεύει η εφορευτική επιτροπή, κατασκευάζεται με φροντίδα του αρμόδιου δήμαρχου ή προέδρου της κοινότητας κατάλληλος, ξεχωριστός χώρος, στον οποίο ν' αποσύρεται ο εκλογέας και να μπορεί, χωρίς να τον βλέπουν, να συμπληρώνει το ψηφοδέλτιο και να το κλείνει στο φάκελο. Αν δεν μπορεί να κατασκευαστεί καλά χωρισμένο διαμέρισμα, επιτρέπεται να γίνει ένα τέτοιο προχείρως, είτε με την παρεμβολή ξύλινου πλαισίου, περιφραγμένου με χοντρό χαρτί, είτε με την ανάρτηση αδιαφανούς υφάσματος, είτε με άλλο τρόπο.

7. Στον ειδικό χώρο τοποθετούνται με φροντίδα της εφορευτικής επιτροπής τραπέζι και μολύβι για χρήση από τους εκλογείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε' Εφορευτικές Επιτροπές

Άρθρο 58 (Άρθρο 58 Π.Δ. 351/2003) Διορισμός εφορευτικών επιτροπών

1. Ψηφοφορία γίνεται ενώπιον εφορευτικών επιτροπών.
2. Σε κάθε εκλογικό τμήμα ορίζεται εφορευτική επιτροπή που αποτελείται από τον αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής ως πρόεδρο και τέσσερα μέλη που αναπληρώνονται από ισάριθμα αναπληρωματικά.

3. Τα μέλη των εφορευτικών επιτροπών και οι αναπληρωτές τους κληρώνονται, μέσα σε δεκαπέντε (15) ημέρες από την κατά το άρθρο 31 παράγραφος 3 έναρξη της προεκλογικής περιόδου, από το οικείο Πρωτοδικείο. Στην κλήρωση, κατά την οποία μπορούν να παρίστανται οι υποψήφιοι, οι αντιπρόσωποι και πληρεξούσιοι των κομμάτων περιλαμβάνονται οι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους του οικείου εκλογικού διαιμερίσματος που φέρονται στους καταλόγους αυτούς ως κάτοικοι της περιοχής.

4. Μέσα στην προθεσμία της προηγούμενης παραγράφου το αρμόδιο δικαστήριο, μπορεί, κατά την κρίση του, να διορίζει, με απόφασή του που λαμβάνει σε συμβούλιο, τα μέλη των εφορευτικών επιτροπών από τους καταλόγους της προηγούμενης παραγράφου. Στην περίπτωση αυτή μέλη εφορευτικών επιτροπών ορίζονται αυτοί που κατά την κρίση του συμβουλίου πρωτοδικών παρέχουν στοιχεία επάρκειας γι' αυτά τα καθήκοντα. Οι οριζόμενοι πρέπει να έχουν τουλάχιστον απολυτήριο δημοτικού σχολείου και να μην έχουν υπερβεί το εξηκοστό πέμπτο έτος της ηλικίας τους.

Για το σκοπό αυτό είναι δυνατόν ο αρμόδιος πρόεδρος πρωτοδικών να ζητήσει πληροφορίες και στοιχεία από τους ειρηνοδίκες του τόπου και τις δημοτικές ή κοινοτικές αρχές.

Μ' αυτές τις προϋποθέσεις το συμβούλιο πρωτοδικών μπορεί ν' αποκλείσει μέλη που κληρώθηκαν και που τα κρίνει ανεπαρκή για το έργο της εφορευτικής επιτροπής.

5. Αρμόδιο πρωτοδικείο είναι αυτό που στην περιφέρειά του υπάγεται ο δήμος ή η κοινότητα όπου εδρεύει το εκλογικό τμήμα.

6. Όσοι σύμφωνα με τα παραπάνω ορίστηκαν μέλη των εφορευτικών επιτροπών, ειδοποιούνται με απόδειξη για το διορισμό τους πέντε (5) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία με φροντίδα του Εισαγγελέα Πρωτοδικών, στον οποίο διαβιβάζεται από τον Πρόεδρο Πρωτοδικών αντίγραφο της πράξης του πρωτοδικείου για το διορισμό τους.

7. Τα μέλη των εφορευτικών επιτροπών είναι υποχρεωμένα να εκτελούν τα καθήκοντά τους ανεξαρτήτως αν ειδοποιήθηκαν εγκαίρως.

Άρθρο 59

(Άρθρο 59 Π.Δ. 351/2003)

Κωλύματα διορισμού μελών εφορευτικών επιτροπών

1. Δημόσιοι και δημοτικοί ή κοινοτικοί υπάλληλοι ή έμμισθοι υπάλληλοι δημοτικών ή κοινοτικών νομικών προσώπων και ιδρυμάτων και όσοι μ' αυτές τις ιδιότητες υπηρέτησαν την τελευταία τριετία προ της εκλογής, δεν μπορούν να κληρωθούν ή διοριστούν μέλη εφορευτικών επιτροπών και αν τυχόν κληρωθούν ή διοριστούν δεν μπορούν να λάβουν μέρος στη συγκρότηση των επιτροπών. Το κώλυμα ισχύει και για τους αποστρατευθέντες αξιωματικούς, τα όργανα των σωμάτων ασφαλείας, καθώς και γι' αυτούς που διετέλεσαν δήμαρχοι και πρόεδροι κοινοτήτων κατά την τελευταία τριετία.

2. Τα τακτικά μέλη των εφορευτικών επιτροπών, αν προταθούν και ανακηρυχθούν από το πρωτοδικείο υποψήφιοι βουλευτές, έχουν το δικαίωμα της επιλογής με δήλωση, που επιδίδεται στην διοικητική αρχή με δικαστικό επιμελητή πέντε τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία. Εάν για οποιοδήποτε λόγο δεν ασκήσουν αυτό το δικαίωμα, θεωρείται ότι προτίμησαν τη βουλευτική υποψηφιότητα και αντικαθίστανται στην εφορευτική επιτροπή σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 60.

3. Οι δικηγόροι που κληρώνονται τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη εφορευτικής επιτροπής, αν διοριστούν αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής, υποχρεούνται να εκπληρώσουν τα καθήκοντα του αντιπροσώπου της δικαστικής αρχής.

Άρθρο 60

(Άρθρο 60 Π.Δ. 351/2003)

Αναπλήρωση μελών εφορευτικών επιτροπών

1. Εάν μέλη της εφορευτικής επιτροπής δεν προσέλθουν να εκπληρώσουν τα καθήκοντά τους γιατί απουσιάζουν ή κωλύονται ή για οποιαδήποτε άλλη αιτία, αναπληρώνονται από τα αναπληρωματικά μέλη. Εάν η αναπλήρωση είναι αδύνατη για τους ίδιους λόγους, η εκλογή διεξάγεται μόνο από τα παρόντα μέλη της εφορευτικής επιτροπής, καθώς και από μόνο τον πρόεδρο της, αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής.

2. Σε περίπτωση που κωλύεται ή για οποιονδήποτε λόγο απουσιάζει ο πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής, αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής, αναπληρώνεται από τον αναπληρωτή του, που ορίζεται από τον έφορο δικαστικών αντιπροσώπων. Αν λείπει κι αυτός, για οποιονδήποτε λόγο, η εκλογή γίνεται ενώπιον των τεσσάρων (4) μελών της εφορευτικής επιτροπής, με πρόεδρο της τον μεγαλύτερο σε ηλικία.

Αν για οποιονδήποτε λόγο κωλύεται ή απουσιάζει ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής και ο αναπληρωτής του, καθώς και τρία (3) από τα άλλα μέλη της εφορευτικής επιτροπής, τότε το μοναδικό παρόν μέλος διορίζει δύο (2) και σε περίπτωση αδυναμίας ένα (1) ως μέλη της επιτροπής από τους εκλογείς του εκλογικού τμήματος, τα οποία υποχρεούνται να εκτελούν τα καθήκοντά τους.

Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής εφαρμόζονται και σε κάθε άλλη περίπτωση προσφυγής στη λαϊκή ετυμηγορία.

Άρθρο 61

(Άρθρο 61 Π.Δ. 351/2003)

Καθήκοντα εφορευτικών επιτροπών

1. Η επιτροπή που καταρτίστηκε σύμφωνα με τις πιο πάνω διατάξεις διευθύνει την εκλογή και τηρεί τα εξής βιβλία:

- α) βιβλίο πρακτικών,
- β) πρωτόκολλο ψηφοφορίας και

γ) βιβλίο διαλογής ψήφων. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης είναι δυνατή η απλούστευση, ενοποίηση ή η κατάργηση ορισμένων βιβλίων ή στοιχείων.

2. Η επιτροπή αποφασίζει κατά πλειοψηφία. Σε ισοψηφία νικάει η ψήφος του προέδρου.

Άρθρο 62

(Άρθρο 62 Π.Δ. 351/2003)

Ψηφοφορία μελών εφορευτικών επιτροπών

1. Τα μέλη των εφορευτικών επιτροπών, ψηφίζουν στα τμήματα που εκπληρώνουν τα καθήκοντά τους. Για την άσκηση του εκλογικού τους δικαιώματος γίνεται μνεία στο βιβλίο πρακτικών και αναγράφονται τα στοιχεία τους ιδιαίτερα στο πρωτόκολλο ψηφοφορίας.

2. Αν επαναληφθεί η ψηφοφορία σύμφωνα με το άρθρο 102, γιατί ακυρώθηκε η εκλογή σε μερικά μόνο τμήματα της εκλογικής περιφέρειας, αυτοί που ψήφισαν σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο σε τμήματα, που δεν ακυρώθηκε η εκλογή, δεν μπορούν να ψηφίσουν στα τμήματα που επαναλαμβάνεται η ψηφοφορία και αν είναι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους αυτών των τμημάτων.

Άρθρο 63

(Άρθρο 63 Π.Δ. 351/2003)

Γραμματέας εφορευτικής επιτροπής

1. Η εφορευτική επιτροπή αναθέτει καθήκοντα γραμματέα για τη σύνταξη των πρακτικών της σε υπάλληλο δημόσιο ή δημοτικό ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, που είναι υποχρεωμένος να τα εκτελέσει.

2. Αν δεν μπορεί η εφορευτική επιτροπή να αναθέτει τα καθήκοντα γραμματέα, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, τα αναθέτει σε έναν εκλογέα ή σ' ένα από τα τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη της και στην ανάγκη σε κοινοτικό υπάλληλο.

3. Αν για οποιοδήποτε λόγο δεν υπάρχει γραμματέας της εφορευτικής επιτροπής, δεν παρακωλύεται καθόλου το έργο της, γιατί στην ανάγκη μπορεί και ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής ή ο προεδρεύων της επιτροπής να εκτελέσει τα καθήκοντα του γραμματέα της.

Άρθρο 64

(Άρθρο 64 Π.Δ. 351/2003)

Διερμηνείς τουρκικής γλώσσας

Σε εκλογικά τμήματα των Νομών Έβρου, Ξάνθης, Ροδόπης και Δωδεκανήσου είναι δυνατόν να διορίζονται με απόφαση του οικείου νομάρχη διερμηνείς της τουρκικής γλώσσας από τους δημόσιους, δημοτικούς ή κοινοτικούς υπαλλήλους, που υπηρετούν στην έδρα κάθε εκλογικού τμήματος ή πιο κοντά σ' αυτή.

Άρθρο 65

(Άρθρο 65 Π.Δ. 351/2003)

Σφραγίδα εφορευτικών επιτροπών

Η εφορευτική επιτροπή έχει δική της σφραγίδα. Αν δεν έχει δική της χρησιμοποιεί τη σφραγίδα μιας άλλης αρχής, που την ορίζει με απόφασή της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

Αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής και έφοροι

Άρθρο 66

(Άρθρο 66 Π.Δ. 351/2003)

Αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής και καθήκοντά τους

1. Σε κάθε εκλογικό τμήμα και σ' όλη τη διάρκεια της εκλογής παραβρίσκεται αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής.

2. Ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής, εκτός από τα καθήκοντά του που ειδικά αναφέρονται στο παρόν, έχει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του ανακριτικού υπαλλήλου και ενεργεί αυτεπαγγέλτως ή μετά από μήνυση οποιουδήποτε πολίτη την ανάκριση για να εξακριβώσει όλες τις αξιόποινες πράξεις που έγιναν μέσα ή γύρω από το εκλογικό κατάστημα. Κατά την άσκηση των ανακριτικών του καθηκόντων ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής ενεργεί μόνος του, χωρίς δηλαδή να συμπράττει γραμματέας, άλλος ανακριτικός υπάλληλος ή μάρτυρες και διαβιβάζει τις μηνύσεις που του κατέθεσαν και τα σχετικά με την τυχόν προανάκριση έγγραφα στον αρμόδιο εισαγγελέα πλημμελειοδικών.

3. Ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής αναφέρει με το ταχύτερο μέσο στον έφορο αντιπροσώπων δικαστικής αρχής την άφιξή του και την ανάληψη των καθηκόντων του.

Αμέσως μετά το πέρας της εκλογικής διαδικασίας είναι υποχρεωμένος να υποβάλλει στον έφορο γραπτή αναφορά για κάθε αξιοσημείωτο γεγονός που έλαβε χώρα κατά τη διενέργεια της εκλογής.

Η παράλειψη υποβολής αναφοράς τιμωρείται σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 118.

Άρθρο 67

(Άρθρο 67 Π.Δ. 351/2003)

Έφοροι των αντιπροσώπων δικαστικής αρχής

1. Για την εποπτεία των αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής διορίζονται έφοροι, ένας ή περισσότεροι, σε κάθε εκλογική περιφέρεια.

2. Οι έφοροι της δικαστικής αρχής σε κάθε εκλογική περιφέρεια, είναι υποχρεωμένοι να περιοδεύουν μέσα στην περιφέρεια την ημέρα της ψηφοφορίας και την προηγούμενη μετά από συνεννόηση με τον αρχαιότερο μεταξύ τους και να επεμβαίνουν για να ενισχύσουν το έργο των δικαστικών αντιπροσώπων σε περιπτώσεις καταγγελίας παράνομων παρεμβάσεων. Για την εκτέλεση αυτού του έργου τους, ο οικείος νομάρχης οφείλει να θέσει στη διάθεσή τους τον αναγκαίο αριθμό αυτοκινήτων των δημοσίων πολιτικών και αστυνομικών αρχών του νομού. Και οι στρατιωτικές αρχές της περιφέρειας είναι υποχρεωμένες να διευκολύνουν τις κινήσεις των εφόρων. Ο έφορος μπορεί να ασκεί και όλα τα καθήκοντα, που αναθέτει στους αντιπροσώπους της δικαστικής αρχής το παρόν.

3. Από το οικείο πρωτοδικείο διαβιβάζονται στον Εισαγγελέα Πρωτοδικών φωτοαντίγραφα όλων των εκλογικών καταλόγων με βάση τους οποίους έγινε η ψηφοφορία και από τους οποίους έχουν διαγραφεί όσοι ψήφισαν.

Άρθρο 68

(Άρθρο 68 Π.Δ. 351/2003, άρθρο 17 παρ. 1 και 2 Ν. 3242/2004 και άρθρο 35 παρ. 7 Ν. 3274/2004)

Διορισμός των αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής και των εφόρων τους

1. Οι έφοροι και οι αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής διορίζονται, με κλήρωση, σε δημόσια συνεδρίαση, από το Α' Τμήμα του Αρείου Πάγου.

2. Έφοροι των αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής διορίζονται, οι πάρεδροι του Συμβουλίου Επικρατείας και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι εφέτες των πολιτικών, ποινικών και διοικητικών δικαστηρίων και οι αντιεισαγγελείς εφετών.

3. Αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής διορίζονται:

- α) Οι πρωτοδίκες και οι αντιεισαγγελείς πρωτοδικών.
- β) Οι πάρεδροι των πρωτοδικείων και των εισαγγελιών πρωτοδικών.
- γ) Οι εισηγητές του Συμβουλίου Επικρατείας.
- δ) Οι εισηγητές του Ελεγκτικού Συνεδρίου.
- ε) Οι πρωτοδίκες και οι πάρεδροι των διοικητικών πρωτοδικείων.
- στ) Οι δικαστικοί αντιπρόσωποι του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.
- ζ) Οι ειρηνοδίκες και οι πταισματοδίκες.
- η) Οι δικηγόροι.
- θ) Οι συμβολαιογράφοι.
- ι) Οι έμμισθοι και άμισθοι υποθηκοφύλακες.
- ια) Οι υπάλληλοι με βαθμό Α' ή Β' της γραμματείας των δικαστηρίων, δηλαδή του Συμβουλίου Επικρατείας, όλων των πολιτικών, ποινικών και διοικητικών δικαστηρίων, των

εισαγγελιών, της Γενικής Επιτροπείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, καθώς και των έμμισθων υποθηκοφυλακείων.

ιβ) Οι ασκούμενοι δικηγόροι.

4. Αν τα πρόσωπα της προηγούμενης παραγράφου δεν επαρκούν, το Α' Τμήμα του Αρείου Πάγου μπορεί, αφού διαπιστώσει την ανεπάρκεια, να διορίσει, προς συμπλήρωση του απαιτούμενου αριθμού, μόνιμους δημόσιους πολιτικούς υπαλλήλους ή μόνιμους υπαλλήλους της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, που είναι πτυχιούχοι Νομικής με βαθμό τουλάχιστον Β' ή πτυχιούχοι άλλων σχολών που κατέχουν θέση προϊσταμένου τουλάχιστον τμήματος.

5. Αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής δεν μπορεί να διορισθεί όποιος έχει υπερβεί το εξηκοστό έβδομο έτος της ηλικίας του.

6. Για την εφαρμογή των διατάξεων των προηγουμένων παραγράφων, οι παρακάτω αρχές αποστέλλουν στην εισαγγελία του Αρείου Πάγου τα εξής στοιχεία:

α) Το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης δεκαπέντε το αργότερο ημέρες μετά την κατά το άρθρο 31 παράγραφος 3 έναρξη της προεκλογικής περιόδου, πίνακες των εκλογικών τμημάτων που συστάθηκαν σε όλη την επικράτεια.

β) Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, ονομαστικούς καταλόγους όλων των προσώπων που αναφέρονται στην παράγραφο 3 στοιχεία α' έως και γ', ε', ζ', θ' έως και ια'.

γ) Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ονομαστικό κατάλογο των δικαστικών αντιπροσώπων του.

δ) Το Ελεγκτικό Συνέδριο, ονομαστικούς καταλόγους των παρέδρων και εισηγητών του, καθώς και των διοικητικών υπαλλήλων του, που έχουν τα προσόντα της παραγράφου 4.

ε) Οι πρόεδροι των Δικηγορικών Συλλόγων της Χώρας ονομαστικούς καταλόγους των δικηγόρων και των ασκούμενων δικηγόρων.

στ) Οι Γενικοί Γραμματείς Περιφερειών, δια του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ονομαστικές καταστάσεις, όλων των μόνιμων δημοσίων πολιτικών υπαλλήλων της περιφέρειάς τους, των μόνιμων υπαλλήλων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, που μπορούν σύμφωνα με την παράγραφο 4 να διοριστούν αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής. Για όσους υπηρετούν σε υπηρεσίες των υπουργείων, κεντρικές ή περιφερειακές, οι καταστάσεις συντάσσονται από την αρμόδια κεντρική υπηρεσία κάθε υπουργείου και αποστέλλονται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

Οι παραπάνω με στοιχεία β' έως και ε' και ζ' ονομαστικοί κατάλογοι αποστέλλονται το αργότερο δεκαπέντε (15) ημέρες μετά την κατά το άρθρο 31 παράγραφος 3 έναρξη της προεκλογικής περιόδου.

7. Σε κάθε εκλογική περιφέρεια, διορίζονται από τα πρόσωπα που αναφέρονται στις παραγράφους 3 και 4 και αναπληρωτές των τακτικών αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής, ο αριθμός των οποίων δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσοστό δέκα πέντε τοις εκατό του

συνόλου των εκλογικών τμημάτων κάθε εκλογικής περιφέρειας. Οι αναπληρωτές, με παραγγελία του εφόρου της περιφέρειας, αναπληρώνουν τους απουσιάζοντες ή κωλυομένους για οποιοδήποτε λόγο τακτικούς αντιπροσώπους της δικαστικής αρχής, ή τους βοηθούν στην εκτέλεση των καθηκόντων τους.

8. Στις συνεδριάσεις του Α' Τμήματος του Αρείου Πάγου, που γίνονται οι διορισμοί των αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής και των αναπληρωτών τους, παρίσταται εκπρόσωπος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, οριζόμενος, μαζί με τον αναπληρωτή του, από το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου αυτού. Η γνωστοποίηση του εκπροσώπου και αναπληρωτή του γίνεται προς τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου μέσα σε οκτώ (8) ημέρες από την ημέρα προκήρυξης των εκλογών. Η τυχόν απουσία για οποιοδήποτε λόγο του εκπροσώπου του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών δεν ασκεί καμία επίδραση στην εγκυρότητα των συνεδριάσεων και των αποφάσεων του παραπάνω δικαστηρίου.

9. Αν εξαντληθεί ο αριθμός των διορισμένων αναπληρωτών σε κάποια εκλογική περιφέρεια και παραμείνουν εκλογικά τμήματα χωρίς αντιπροσώπους της δικαστικής αρχής, ο οικείος έφορος μπορεί να διορίσει στα τμήματα αυτά αντιπροσώπους της δικαστικής αρχής, από τα πρόσωπα που αναφέρονται στις παραγράφους 3 και 4, που υπηρετούν και βρίσκονται στην ίδια εκλογική περιφέρεια. Η πράξη του εφόρου για το διορισμό ανακοινώνεται αμέσως στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και στον εισαγγελέα πρωτοδικών της εκλογικής περιφέρειας. Στην ίδια αυτή περίπτωση είναι δυνατή και η χρησιμοποίηση αντιπροσώπων ή αναπληρωτών από άλλες εκλογικές περιφέρειες, τους οποίους διαθέτει με εντολή του ο έφορος της εκλογικής περιφέρειας στην οποία διορίστηκαν, ύστερα από αίτηση του εφόρου της περιφέρειας στην οποία πρόκειται να χρησιμοποιηθούν. Οι μεταβολές αυτές ανακοινώνονται αμέσως στον εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και στους οικείους εισαγγελείς πρωτοδικών.

10. Οι εισηγητές του Συμβουλίου Επικρατείας και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι πρωτοδίκες, οι αντιεισαγγελείς πρωτοδικών, οι πάρεδροι πρωτοδικείων και εισαγγελιών πρωτοδικών, οι πρωτοδίκες και οι πάρεδροι των διοικητικών πρωτοδικείων, καθώς και οι ειρηνοδίκες και πταισματοδίκες διορίζονται ως τακτικοί ή αναπληρωτές αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής στα μεγαλύτερα εκλογικά τμήματα της περιφέρειας που υπηρετούν και κατά προτίμηση στα πλησιέστερα της έδρας της περιφέρειας και της άμεσης εποπτείας των εφόρων.

11. Οι δικαστικοί λειτουργοί της παραγράφου 2 δεν μπορούν να διοριστούν στην εκλογική περιφέρεια, από την οποία κατάγονται.

12. Οι συμβολαιογράφοι, οι δικηγόροι και οι ασκούμενοι δικηγόροι μπορούν να διορισθούν ως τακτικοί ή αναπληρωτές αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής, τόσο στην εκλογική περιφέρεια από την οποία κατάγονται, όσο και στην εκλογική περιφέρεια στην οποία περιλαμβάνεται ολικά ή μερικά το πρωτοδικείο, στο οποίο είναι διορισμένοι και ασκούν τα καθήκοντά τους.

13. Οι έφοροι και οι τακτικοί ή αναπληρωτές αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής ειδοποιούνται για το διορισμό τους τουλάχιστον πέντε (5) ημέρες πριν από την ψηφοφορία, από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και είναι υποχρεωμένοι να βρίσκονται στον τόπο του διορισμού τους δύο (2) ημέρες πριν από την ψηφοφορία. Μόλις φτάσουν ειδοποιούν για την άφιξή τους τον Εισαγγελέα της περιφέρειάς τους και τον οικείο Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας.

Άρθρο 69

(Άρθρο 69 Π.Δ. 351/2003)

Ψηφοφορία αντιπροσώπων δικαστικής αρχής, εφόρων αυτών και κρατουμένων

1. Οι αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής ψηφίζουν στο εκλογικό τμήμα στο οποίο ασκούν τα καθήκοντά τους, τους υποψήφιους της περιφέρειας, στην οποία υπάγεται εκλογικά αυτό το εκλογικό τμήμα. Οι έφοροι και όσοι αναπληρωτές αντιπρόσωποι δικαστικής αρχής δεν άσκησαν τα καθήκοντά τους, ψηφίζουν τους ίδιους υποψήφιους σε εκλογικό τμήμα της έδρας του εφόρου που ορίζεται απ' αυτόν, τους υποψήφιους της εκλογικής περιφέρειας στην οποία υπάγεται αυτό το εκλογικό τμήμα. Οι ανωτέρω ψηφίζουν μόνο εφόσον είναι γραμμένοι σε εκλογικό κατάλογο δήμου ή κοινότητας του Κράτους. Για το σκοπό αυτό υπογράφουν υπεύθυνη δήλωση στην οποία αναφέρεται ο δήμος ή η κοινότητα που είναι γραμμένοι.

2. Κατά τις βουλευτικές εκλογές και τις εκλογές για την ανάδειξη των Ελλήνων ευρωβουλευτών οργανώνονται εκλογικά τμήματα σε κάθε κατάστημα κράτησης. Οι κρατούμενοι που έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν, είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους και δεν τους έχει επιβληθεί αμετάκλητα παρεπόμενη ποινή στέρησης πολιτικών δικαιωμάτων, ψηφίζουν με βάση ειδικούς εκλογικούς καταλόγους με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 27 του παρόντος. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Δικαιοσύνης ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια αναγκαία για την εφαρμογή της παραγράφου αυτής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'

Ψηφοδέλτια - Γενικές διατάξεις

Άρθρο 70
(Άρθρο 70 Π.Δ. 351/2003)
Μορφή ψηφοδελτίων

1. Τα ψηφοδέλτια κατασκευάζονται από λευκό χαρτί, που χορηγεί το Δημόσιο. Το χαρτί χορηγείται στα κόμματα ή τους συνασπισμούς κομμάτων, των οποίων συνδυασμοί υποψηφίων ανακηρύχθηκαν στο ένα τρίτον τουλάχιστον των εκλογικών περιφερειών του Κράτους. Η ποσότητα του χαρτιού που χορηγείται και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια ορίζονται με αποφάσεις του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

2. Τα ψηφοδέλτια σ' όλη γενικά την επικράτεια έχουν ορθογώνιο σχήμα. Οι διαστάσεις των ψηφοδελτίων ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

3. Τα ψηφοδέλτια είναι μόνο έντυπα. Όποιο ψηφοδέλτιο δεν είναι έντυπο, έστω και μερικά, είναι άκυρο. Τα τυπογραφικά στοιχεία στα ψηφοδέλτια πρέπει να είναι μελανής απόχρωσης.

Άρθρο 71
(Άρθρο 71 Π.Δ. 351/2003)
Εκτύπωση και διανομή ψηφοδελτίων

1. Τα κόμματα, οι συνδυασμοί κομμάτων και οι υποψήφιοι είναι υποχρεωμένοι:
α) να εκτυπώσουν τα ψηφοδέλτια και
β) να παραδώσουν στον οικείο νομάρχη, επί αποδείξει, οκτώ τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία, αριθμό ψηφοδελτίων που να επαρκεί για τις ανάγκες των εκλογικών τμημάτων της περιφέρειας.

2. Ο νομάρχης οφείλει να εφοδιάσει έγκαιρα κάθε εφορευτική επιτροπή των εκλογικών τμημάτων, που υπάγονται στη αρμοδιότητά του, με ψηφοδέλτια της εκλογικής περιφέρειας. Ο αριθμός των ψηφοδελτίων για κάθε συνδυασμό υποψηφίων ή μεμονωμένο υποψήφιο της περιφέρειας πρέπει να είναι μεγαλύτερος τουλάχιστον κατά είκοσι τοις εκατό (20%) από τον αριθμό των εκλογέων, που είναι εγγεγραμμένοι στο εκλογικό τμήμα.

Άρθρο 72
(Άρθρο 72 Π.Δ. 351/2003 και άρθρα 3, 10 και 11 Ν. 3231/2004)
Περιεχόμενο ψηφοδελτίων – Σταυροί προτίμησης - Πρόωρες εκλογές

1. Σε κάθε εκλογική περιφέρεια εκτυπώνονται ιδιαίτερα ψηφοδέλτια για κάθε συνδυασμό υποψηφίων βουλευτών της περιφέρειας καθώς και για κάθε μεμονωμένο υποψήφιο.

2. Στα ψηφοδέλτια συνδυασμού κόμματος αναγράφονται οριζόντια από το άνω μέρος της μίας μακρότερης πλευράς τους και προς την άλλη σε διαδοχικές ξεχωριστές σειρές το έμβλημα του κόμματος, το όνομά του και η εκλογική περιφέρεια για την οποία προορίζονται. Αμέσως μετά αναγράφονται τα ονόματα όλων των υποψηφίων του συνδυασμού, καθένα χωριστά, κατά τη σειρά που αναφέρονται στην απόφαση για την ανακήρυξη του συνδυασμού και με τα ονοματεπωνυμικά στοιχεία που αναφέρονται στην ίδια απόφαση, από τα οποία προτάσσεται το επώνυμο.

3. Στα ψηφοδέλτια συνδυασμού συνασπισμού κομμάτων αναγράφονται στην ίδια θέση και με την ίδια σειρά όλα τα στοιχεία που ορίζονται στην προηγούμενη παράγραφο, με τη διαφορά ότι μεταξύ της προσωνυμίας του συνασπισμού και της εκλογικής περιφέρειας αναγράφονται και τα ονόματα όλων των κομμάτων που αποτελούν το συνασπισμό. Στη συνέχεια αναγράφονται, κατά τη σειρά της προηγούμενης παραγράφου, τα ονόματα όλων των υποψηφίων του συνδυασμού.

4. Στα ψηφοδέλτια συνδυασμού ανεξαρτήτων αναγράφονται στην ίδια θέση και με την ίδια σειρά όλα τα στοιχεία που ορίζονται στην παράγραφο 2, με τη διαφορά ότι αντί του ονόματος του κόμματος αναγράφεται η ένδειξη «συνδυασμός ανεξαρτήτων». Το έμβλημα του συνδυασμού ανεξαρτήτων αναγράφεται εφόσον έχει δηλωθεί σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 37. Στη συνέχεια αναγράφονται, κατά τη σειρά της παραγράφου 2, τα ονόματα όλων των υποψηφίων του συνδυασμού.

5. Στα ψηφοδέλτια μεμονωμένων υποψηφίων αναγράφονται στην ίδια θέση και με την ίδια σειρά όλα τα στοιχεία που αναφέρονται στην παράγραφο 2, με τη διαφορά ότι αντί του ονόματος του κόμματος αναγράφεται η ένδειξη «μεμονωμένος υποψήφιος». Το έμβλημα του μεμονωμένου υποψηφίου αναγράφεται εφόσον έχει δηλωθεί σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 37. Στη συνέχεια αναγράφεται το όνομα του υποψηφίου.

6. Στο ψηφοδέλτιο δεν επιτρέπονται εγγραφές και διαγραφές ενδείξεων ή ονομάτων. Αν γίνουν θεωρούνται ότι δεν υπάρχουν και το ψηφοδέλτιο παραμένει έγκυρο, με την επιφύλαξη της διάταξης της παρ. 2 του άρθρου 73.

7. Ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του υπέρ υποψηφίων του συνδυασμού, σημειώνοντας στο ψηφοδέλτιο σταυρό προτίμησης παραπλεύρως του ονόματός τους, ως ακολούθως:

α) Στις εκλογικές περιφέρειες, όπου εκλέγονται από ένας ως και τρεις βουλευτές, έναν σταυρό.

β) Στις εκλογικές περιφέρειες, όπου εκλέγονται από τέσσερις ως και επτά βουλευτές, μέχρι δύο σταυρούς.

γ) Στις εκλογικές περιφέρειες, όπου εκλέγονται από οκτώ ως και δώδεκα βουλευτές, μέχρι τρεις σταυρούς, και

δ) στις εκλογικές περιφέρειες, όπου εκλέγονται περισσότεροι από δεκατρείς βουλευτές, μέχρι τέσσερις σταυρούς.

8. Όσοι έχουν διατελέσει πρωθυπουργοί σε κυβέρνηση που έτυχε ψήφου εμπιστοσύνης της Βουλής και έχουν εκλεγεί βουλευτές καθώς και ο αρχηγός ή ο πρόεδρος αυτοτελούς κόμματος ή, αν πρόκειται για συνασπισμό κομμάτων, ο αρχηγός του συνασπισμού, θεωρούνται ότι λαμβάνουν σταυρούς προτίμησης το σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων του συνδυασμού στο ψηφοδέλτιο του οποίου περιλαμβάνονται.

9. Ψηφοδέλτιο συνδυασμού με περισσότερους από ένα σταυρούς προτίμησης στις εκλογικές περιφέρειες, στις οποίες η προτίμηση του εκλογέα εκφράζεται προς ένα μόνο υποψήφιο, είναι έγκυρο, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη κανένας σταυρός προτίμησης. Αν όμως περιέχει δύο σταυρούς, από τους οποίους ο ένας έχει τεθεί δίπλα στο όνομα υποψηφίου από τους αναφερόμενους στην παράγραφο 8, λαμβάνεται υπόψη και ο σταυρός προτίμησης που έχει τεθεί δίπλα στο όνομα άλλου υποψηφίου. Ψηφοδέλτιο συνδυασμού με περισσότερους από δύο σταυρούς προτίμησης στις εκλογικές περιφέρειες, στις οποίες ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του και προς δύο υποψηφίους, είναι έγκυρο χωρίς να λαμβάνεται υπόψη κανένας σταυρός προτίμησης. Αν όμως περιέχει τέσσερις σταυρούς, από τους οποίους ο ένας έχει τεθεί δίπλα στο όνομα υποψηφίου από τους αναφερόμενους στην παράγραφο 8, λαμβάνονται υπόψη οι υπόλοιποι δύο σταυροί προτίμησης που έχουν τεθεί δίπλα στο όνομα άλλων υποψηφίων.

Ψηφοδέλτιο συνδυασμού με περισσότερους από τρεις σταυρούς προτίμησης στις εκλογικές περιφέρειες, στις οποίες ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του και προς τρεις υποψηφίους, είναι έγκυρο, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη κανένας σταυρός προτίμησης. Αν όμως περιέχει τέσσερις σταυρούς, από τους οποίους ο ένας έχει τεθεί δίπλα στο όνομα υποψηφίου από τους αναφερόμενους στην παράγραφο 8, λαμβάνονται υπόψη οι υπόλοιποι τρεις σταυροί προτίμησης που έχουν τεθεί δίπλα στο όνομα άλλων υποψηφίων.

10. Δεν λαμβάνεται υπόψη σταυρός προτίμησης, εάν ο πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής ή ο διευθύνων τις εργασίες της δεν έχει μονογράψει στο ψηφοδέλτιο παραπλεύρως του σταυρού και δεν έχει αναγράψει στο ψηφοδέλτιο ολογράφως το συνολικό αριθμό σταυρών προτίμησης, που σημειώθηκαν σ' αυτό. Σ' αυτήν την περίπτωση το ψηφοδέλτιο προσμετράται υπέρ του συνδυασμού.

11. Σε περίπτωση που οι βουλευτικές εκλογές διενεργούνται μέσα σε δεκαοκτώ μήνες από τις προηγούμενες, δεν εφαρμόζονται για τις εκλογές αυτές οι περί εκλογής βουλευτών με σταυρό προτιμήσεως διατάξεις του παρόντος, αλλά οι περί σειράς καταλήψεως εδρών διατάξεις (λίστα) του Π.Δ. 152/1985, που επαναφέρονται σε ισχύ και εφαρμόζονται κάθε φορά για την περίπτωση αυτή.

Άρθρο 73

(Άρθρο 73 Π.Δ. 351/2003)

Αλλοιώσεις του περιεχομένου των ψηφοδελτίων

1. Ο εκλογέας δεν έχει το δικαίωμα να αλλοιώσει το περιεχόμενο του ψηφοδελτίου πέρα απ' όσα επιτρέπονται σύμφωνα με το εκλογικό σύστημα που κάθε φορά εφαρμόζεται. Κάθε αλλοίωση που γίνεται κατά παράβαση της διάταξης αυτής επάγεται την ακυρότητα του ψηφοδελτίου.

2. Λέξεις, φράσεις, υπογραμμίσεις, στίγματα ή άλλα σημεία που οπωσδήποτε σημειώνονται σε οποιαδήποτε πλευρά του ψηφοδελτίου, επάγονται ακυρότητα, εφόσον αποτελούν διακριτικά γνωρίσματα, που παραβιάζουν το απόρρητο της ψηφοφορίας.

3. Ο σταυρός προτίμησης σημειώνεται με μολύβι μαύρης ή γαλάζιας απόχρωσης ή με μελάνι μαύρης ή γαλάζιας απόχρωσης. Σταυρός προτίμησης που έχει σημειωθεί κατά παράβαση της παραγράφου αυτής δε λαμβάνεται υπόψη, με την επιφύλαξη της εφαρμογής και της προηγούμενης παραγράφου.

Άρθρο 74

(Άρθρο 74 Π.Δ. 351/2003)

Λευκά ψηφοδέλτια

1. Σε περίπτωση που σε κάποιο εκλογικό τμήμα προβλέπεται κατά τη διάρκεια της ψηφοφορίας ότι θα προκύψει, για οποιοδήποτε λόγο, έλλειψη έντυπων ψηφοδελτίων, η εφορευτική επιτροπή οφείλει να φροντίσει αμέσως να εφοδιαστεί με τον αναγκαίο αριθμό ψηφοδελτίων. Εάν ο εφοδιασμός δεν πραγματοποιηθεί έγκαιρα, η εφορευτική επιτροπή οφείλει να συντάξει την ίδια στιγμή πρακτικό, στο οποίο να βεβαιώνει την έλλειψη έντυπων ψηφοδελτίων, το λόγο που, κατά την κρίση της, δημιουργήθηκε αυτή η έλλειψη, τον τρόπο που φρόντισε για ανεφοδιασμό με νέα έντυπα ψηφοδέλτια και το λόγο για τον οποίο δεν πραγματοποιήθηκε.

Μετά τη σύνταξη του πρακτικού αυτού επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, η συνέχιση της ψηφοφορίας με λευκά ψηφοδέλτια.

2. Τα λευκά αυτά ψηφοδέλτια είναι από το ίδιο χαρτί, έχουν το ίδιο σχήμα και τις ίδιες διαστάσεις με τα έντυπα και δεν πρέπει να έχει γραφτεί σ' αυτά τίποτε με κανένα τρόπο.

3. Τα λευκά ψηφοδέλτια παραδίδονται από την εφορευτική επιτροπή, από ένα σε κάθε εκλογέα, αφού πρώτα τεθεί, προς το μέρος της μικρότερης πλευράς του, η σφραγίδα της εφορευτικής επιτροπής, σημειωθεί δίπλα της η ημερομηνία της εκλογής και τεθεί, κάτω από την ημερομηνία, η μονογραφή του δικαστικού αντιπροσώπου.

4. Ο εκλογέας αφού πάρει από την εφορευτική επιτροπή το σφραγισμένο και θεωρημένο σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο λευκό ψηφοδέλτιο και αφού

αποχωρήσει στον ιδιαίτερο χώρο του εκλογικού τμήματος οφείλει να το συμπληρώσει με το χέρι του.

5. Στο λευκό ψηφοδέλτιο ο εκλογέας γράφει ο ίδιος, με μολύβι μαύρης ή γαλάζιας απόχρωσης ή με μελάνι μαύρης ή γαλάζιας απόχρωσης, το όνομα του συνδυασμού ή το όνομα μεμονωμένου υποψηφίου της προτίμησής του ή το όνομα ενός ή περισσότερων υποψηφίων του ίδιου συνδυασμού, οπότε το ψηφοδέλτιο υπολογίζεται στη δύναμη του συνδυασμού, στον οποίο ανήκουν οι υποψήφιοι αυτοί. Όταν η προτίμηση του εκλογέα αφορά συνδυασμό κόμματος ή συνασπισμού κομμάτων, γράφεται το πλήρες όνομα του κόμματος ή του συνασπισμού ή τα αρχικά γράμματα του πλήρους ονόματος του κόμματος ή του συνασπισμού, εφ' όσον δηλώθηκαν και αυτά σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 37, ή και τα δύο, δηλαδή το πλήρες όνομα του κόμματος ή συνασπισμού και τα αρχικά γράμματά του. Ο υποψήφιος συνδυασμού, του οποίου το όνομα αναγράφεται στο λευκό ψηφοδέλτιο, θεωρείται ότι λαμβάνει σταυρό προτίμησης. Αν αναγραφούν τα ονόματα περισσότερων από έναν υποψηφίων, ο εκλογέας οφείλει να εκφράσει την προτίμησή του υπέρ ενός απ' αυτούς. Στις εκλογικές περιφέρειες, στις οποίες ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του και υπέρ δύο υποψηφίων, αν αναγραφούν τα ονόματα περισσότερων από δύο υποψηφίων, ο εκλογέας μπορεί να σημειώσει σταυρό προτίμησης δίπλα στο όνομα ενός ή δύο από αυτούς αντιστοίχως. Στην τελευταία αυτήν περίπτωση, αν σημειωθεί σταυρός προτίμησης σε περισσότερα από ένα ή από δύο, αντιστοίχως, ονόματα, έχει εφαρμογή η παράγραφος 9 του άρθρου 72. Στις εκλογικές περιφέρειες, στις οποίες ο εκλογέας μπορεί να εκφράσει την προτίμησή του και υπέρ τριών υποψηφίων, αν αναγραφούν τα ονόματα περισσότερων από τρείς υποψηφίων, ο εκλογέας μπορεί να σημειώσει σταυρό προτίμησης δίπλα στο όνομα ενός ή δύο ή τριών απ' αυτούς αντιστοίχως. Και στην περίπτωση αυτήν, αν σημειωθεί σταυρός προτίμησης σε περισσότερα από ένα ή δύο ή τρία, αντιστοίχως, ονόματα, έχει εφαρμογή η παράγραφος 9 του άρθρου 72.

6. Για τα λευκά ψηφοδέλτια εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 73.

Λευκό ψηφοδέλτιο με διαγραφές, εγγραφές ή διορθώσεις, που καθιστούν αμφίβολο το περιεχόμενό του, είναι άκυρο.

7. Κάθε λευκό ψηφοδέλτιο, που δεν έχει τη σφραγίδα της εφορευτικής επιτροπής, την ημερομηνία της εκλογής και τη μονογραφή του οικείου δικαστικού αντιπροσώπου, είναι άκυρο. Είναι επίσης άκυρο κάθε λευκό ψηφοδέλτιο, που χρησιμοποιήθηκε σε εκλογικό τμήμα, του οποίου η εφορευτική επιτροπή δεν έχει συντάξει πρακτικό σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού.

8. 'Οποιος εκλογέας, δεν μπορεί μόνος του να συμπληρώσει λευκό ψηφοδέλτιο, οφείλει να απευθυνθεί στο δικαστικό αντιπρόσωπο, ο οποίος είναι υποχρεωμένος να συνοδεύσει τον εκλογέα στον ιδιαίτερο χώρο του εκλογικού τμήματος και να τον βοηθήσει.

9. Το Υπουργείο Εσωτερικών , Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης οφείλει, δια μέσου των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων να εφοδιάζει τα εκλογικά τμήματα με ανάλογο αριθμό λευκών ψηφοδελτίων.

Άρθρο 75

(Άρθρο 75 Π.Δ. 351/2003)

Εκλογικοί φάκελοι

1. Οι φάκελοι, μέσα στους οποίους κλείνονται τα ψηφοδέλτια κατασκευάζονται ομοιόμορφα για ολόκληρο το Κράτος, με την φροντίδα του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, από αδιάφανο χαρτί λευκής απόχρωσης και στην εμπρόσθια πλευρά τους έχουν έντυπη επιγραφή ή άλλο γνώρισμα.

2. Το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης φροντίζει ν' αποσταλούν έγκαιρα στους νομάρχες αρκετοί φάκελοι. Οι νομάρχες φροντίζουν για την έγκαιρη αποστολή των φακέλων στις κατά τόπους δημοτικές και κοινοτικές αρχές, οι οποίες εφοδιάζουν τα εκλογικά τμήματα της περιφέρειάς τους, δια μέσου των εφορευτικών επιτροπών τους.

3. Εάν λείψουν τέτοιοι φάκελοι, η εφορευτική επιτροπή, μετά από πιστοποίηση της έλλειψης, προμηθεύεται μόνη της ομοιόμορφους φακέλους.

4. Εκτός από την έντυπη επιγραφή ή γνώρισμα δεν αναγράφεται στο φάκελο τίποτ' άλλο. Στίγματα, σημεία ή λέξεις, σημειωμένες στο φάκελο, εφόσον θα κριθούν σαν διακριτικά γνωρίσματα, που ολοφάνερα παραβιάζουν το απόρρητο της ψηφοφορίας, επάγονται την ακυρότητα του ψηφοδελτίου που είναι μέσα στο φάκελο.

Άρθρο 76

(Άρθρο 76 Π.Δ. 351/2003)

Ακυρότητα ψηφοδελτίων

Εκτός από την ακυρότητα των παραγράφων 3 του άρθρου 70, 1 και 2 του άρθρου 73, 6 και 7 του άρθρου 74 και 4 του άρθρου 75 το ψηφοδέλτιο είναι άκυρο και στις ακόλουθες περιπτώσεις που ορίζονται περιοριστικά, δηλαδή, εάν: α) εκτυπώθηκε σε χαρτί, που ολοφάνερα διαφέρει στο χρώμα απ' αυτό που χορηγήθηκε από το Δημόσιο ή με τυπογραφικά στοιχεία πρόδηλα διαφορετικά στο χρώμα απ' αυτά που γενικά χρησιμοποιήθηκαν, β) έχει σχήμα ή διαστάσεις που διαφέρουν φανερά από τα οριζόμενα στην παράγραφο 2 του άρθρου 70, γ) δεν είναι ακριβώς σύμφωνα με τους όρους των παραγράφων 2-6 του άρθρου 72, δ) βρεθεί στον ίδιο φάκελο μαζί με ένα ή περισσότερα άλλα έγκυρα ή άκυρα ψηφοδέλτια του ίδιου ή άλλου συνδυασμού, ε) χρησιμοποιηθεί σ' εκλογικό τμήμα άλλης εκλογικής περιφέρειας και όχι αυτής, που αναγράφεται πάνω σ' αυτό και στ) βρεθεί σε φάκελο, που δεν είναι σύμφωνο με τους όρους των παραγράφων 1 έως 3 του άρθρου 75.

Άρθρο 77

(Άρθρο 77 Π.Δ. 351/2003)

Άλλες διατάξεις για ψηφοδέλτια

Κατά τα λοιπά, τα σχετικά με τα ψηφοδέλτια και το περιεχόμενο αυτών διέπονται από τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις για το εφαρμοστέο εκλογικό σύστημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'

Ψηφοφορία

Άρθρο 78

(Άρθρο 78 Π.Δ. 351/2003)

Παραλαβή καταστήματος και εκλογικών ειδών από την εφορευτική επιτροπή.

1. Ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής, μόλις φτάσει και το αργότερο την παραμονή της ημέρας που έχει οριστεί για ψηφοφορία, οφείλει να παραβρεθεί στον τόπο της ψηφοφορίας, για να παραλάβει από το Δήμαρχο ή τον Πρόεδρο της κοινότητας το εκλογικό υλικό που έστειλε ο Νομάρχης, να ελέγξει αν αυτό είναι πλήρες και συγχρόνως να ενημερωθεί σχετικά. Για την παραπέρα ασφαλή διαφύλαξη του υλικού ευθύνεται ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής.

2. Μία ώρα πριν από την έναρξη της ψηφοφορίας, τα μέλη της εφορευτικής επιτροπής είναι υποχρεωμένα να βρίσκονται στον τόπο της ψηφοφορίας για να παραλάβουν από το δήμαρχο ή τον πρόεδρο της κοινότητας ή το ορισθέν από αυτούς μέλος του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου ή δημοτικό ή κοινοτικό υπάλληλο το κατάστημα, την κάλπη, τα έπιπλα και σκεύη και λοιπά εκλογικά είδη.

Μετά από την επιτροπή ορίζει το γραμματέα της για σύνταξη των πρακτικών, σύμφωνα με το άρθρο 63, και με παρουσία των υποψηφίων ή των αντιπροσώπων των κομμάτων κ.λ.π. του άρθρου 40, τακτοποιεί την αίθουσα ψηφοφορίας.

Άρθρο 79

(Άρθρο 79 Π.Δ. 351/2003)

Σφράγιση της κάλπης

Μετά την αποπεράτωση της εργασίας του προηγούμενου άρθρου ανοίγεται η κάλπη και εξετάζεται από την επιτροπή και τους υποψήφιους ή τους αντιπροσώπους τους, εάν είναι άδεια και κατόπιν κλείνεται και σφραγίζεται από την επιτροπή. Και οι υποψήφιοι ή οι αντιπρόσωποί τους έχουν το δικαίωμα να βάζουν τις δικές τους σφραγίδες.

Άρθρο 80
(Άρθρο 80 Π.Δ. 351/2003)
Πρακτικό Παραλαβής

Για τις ενέργειες που γίνονται σύμφωνα με τα άρθρα 78-79 συντάσσεται πρακτικό, που υπογράφεται από την επιτροπή και τους υποψηφίους ή αντιπροσώπους.

Άρθρο 81
(Άρθρο 81 Π.Δ. 351/2003)
Έναρξη ψηφοφορίας

Την ορισμένη από το πρόγραμμα ώρα ο Πρόεδρος της επιτροπής κηρύσσει την έναρξη της ψηφοφορίας και καλεί τους εκλογείς να ψηφίσουν.

Άρθρο 82
(Άρθρο 82 Π.Δ. 351/2003)

Προσέλευση ψηφοφόρων και αναγνώριση της ταυτότητας αυτών

1. Οι εκλογείς προσέρχονται στο κατάστημα της ψηφοφορίας και παρουσιάζονται στην εφορευτική επιτροπή, η οποία αναγνωρίζει την ταυτότητά τους και επαληθεύει την εγγραφή τους στον εκλογικό κατάλογο. Οι εκλογείς μπαίνουν στο κατάστημα της ψηφοφορίας ένας- ένας ή σε μικρές ολιγάριθμες ομάδες, με τη σειρά της προσέλευσής τους και όπως ειδικότερα καθορίζει κάθε εφορευτική επιτροπή.

2. Η αναγνώριση των εκλογέων, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, γίνεται με βάση την αστυνομική τους ταυτότητα, που προσκομίζουν στην εφορευτική επιτροπή. Αν δεν έχουν αστυνομική ταυτότητα, προσκομίζουν το διαβατήριο τους. Αν πρόκειται για στρατιωτικούς και γι' αυτούς που υπηρετούν στα σώματα ασφαλείας, η αναγνώριση αυτών γίνεται με βάση τις στρατιωτικές ή άλλες υπηρεσιακές τους ταυτότητες.

3. Εάν μετά τη βεβαίωση της ταυτότητας του εκλογέα και της εγγραφής του στον εκλογικό κατάλογο είναι ολοφάνερο πως αυτός είναι ανήλικος ή εάν είναι γνωστό ότι έχει στερηθεί το δικαίωμα του εκλέγειν, η επιτροπή του επιτρέπει να ψηφίσει, αφού όμως του υπενθυμίσει τις ποινές που προβλέπει ο νόμος.

4. Οι εκλογείς της παραγράφου 1 του άρθρου 27 προσέρχονται στο εκλογικό τμήμα ατομικά χωρίς να είναι συντεταγμένοι και χωρίς οποιαδήποτε συνοδεία και ψηφίζουν με βάση την εγγραφή τους στον ειδικό εκλογικό κατάλογο του άρθρου 27. Η αναγνώριση της ταυτότητας των εκλογέων αυτών γίνεται με βάση την αστυνομική ή στρατιωτική ή υπηρεσιακή τους ταυτότητα, σύμφωνα μ' αυτά που ορίζονται στην παράγραφο 2 του άρθρου αυτού.

5. Οι άνδρες της φρουράς του άρθρου 54 ψηφίζουν μόνο εφόσον είναι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους ή στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους του άρθρου 27 οποιασδήποτε εκλογικής περιφέρειας, που επικυρώθηκαν από το οικείο πρωτοδικείο.

Η ψηφοφορία γίνεται με ονομαστικές καταστάσεις, που συντάσσονται και υπογράφονται από το διοικητή της μονάδας στην οποία υπάγονται, ο οποίος βεβαιώνει υπεύθυνα πάνω σ' αυτές ότι αυτοί που περιλαμβάνονται στις καταστάσεις είναι γραμμένοι στους παραπάνω εκλογικούς καταλόγους. Οι καταστάσεις αυτές στέλνονται απευθείας στον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής του οικείου εκλογικού τμήματος με τον επικεφαλής της φρουράς. Για τα υπόλοιπα εφαρμόζονται οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου.

6. Ο πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής ή αυτός που διευθύνει το έργο της βεβαιώνει με πρακτικό ότι, αυτοί που ψήφισαν στο τμήμα ως άνδρες της φρουράς του, ανήκουν στην φρουρά του.

7. Το στρατιωτικό προσωπικό, που πέραν από τις φρουρές των εκλογικών τμημάτων διατίθεται για τις ανάγκες των εκλογών, όπως οι στρατιωτικοί επόπτες και οι βοηθοί τους, καθώς και οι αξιωματικοί, υπαξιωματικοί και οπλίτες μετακινούμενων στρατιωτικών τμημάτων για υπηρεσιακούς λόγους, ψηφίζουν με τις ίδιες προϋποθέσεις και με τον τρόπο που ορίζονται στην παρ. 5, σε εκλογικό τμήμα του δήμου ή της κοινότητας, όπου εκτελούν διατεταγμένη υπηρεσία, τους συνδυασμούς και υποψηφίους της εκλογικής περιφέρειας στην οποία υπάγεται το εκλογικό αυτό τμήμα. Για την ψηφοφορία των παραπάνω εκλογέων γίνεται ειδική μνεία στο βιβλίο πρακτικών της εφορευτικής επιτροπής και τα στοιχεία τους αναγράφονται ιδιαίτερα στο πρωτόκολλο ψηφοφορίας.

8. Έλληνες ναυτικοί, που υπηρετούν σε πλοίο με ελληνική σημαία και κατά την ημέρα των εθνικών εκλογών ή εκλογών Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ευρίσκονται ή καταπλέουν σε ελληνικό λιμάνι δήμου ή κοινότητας διαφορετικής απ' αυτήν στης οποίας τους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους είναι γραμμένοι, ψηφίζουν σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στην παράγραφο 7 του άρθρου αυτού.

Η ψηφοφορία γίνεται με ονομαστικές καταστάσεις, όπως στην παρ. 5 του άρθρου αυτού, που συντάσσονται και υπογράφονται από τον πλοίαρχο του πλοίου στο οποίο υπηρετούν και θεωρούνται, για το γνήσιο της υπογραφής του πλοιάρχου και το αληθές του περιεχομένου τους, από τον προϊστάμενο της Λιμενικής ή Αστυνομικής ή Τελωνειακής Αρχής του δήμου ή της κοινότητας που ναυλοχεί το πλοίο. Οι καταστάσεις αυτές παραδίδονται απευθείας στον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής του οικείου εκλογικού τμήματος με τον πλοίαρχο ή αξιωματικό του πλοίου. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου αυτού. Οι σχετικές με το θέμα λεπτομέρειες και οδηγίες ρυθμίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Εμπορικής Ναυτιλίας.

Άρθρο 83
(Άρθρο 83 Π.Δ. 351/2003)

Τρόπος ψηφοφορίας

1. Σε κάθε εκλογέα η εφορευτική επιτροπή δίνει ένα φάκελο με ειδικό γνώρισμα μονογραφημένο από τον αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής και σφραγισμένο με τη σφραγίδα της επιτροπής, καθώς και πλήρη σειρά έντυπων ψηφοδελτίων όλων των συνδυασμών και μεμονωμένων υποψηφίων. Πάντως η έλλειψη μονογραφής της δικαστικής αρχής, δε συνεπάγεται ακυρότητα του ψηφοδελτίου.

2. Μετά ο εκλογέας οφείλει να αποσυρθεί στον ξεχωριστό χώρο με τρόπο να μην τον βλέπουν και εκεί κλείνει μυστικά το ψηφοδέλτιο της εκλογής του μέσα στο φάκελο, που του έχει παραδοθεί. Στη συνέχεια κολλάει το φάκελο, επιστρέφει και το δείχνει στον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής και στους άλλους που παρίστανται, ώστε να βεβαιωθεί ότι κρατάει ένα μόνο φάκελο με τη σφραγίδα της επιτροπής και ύστερα το ρίχνει με το χέρι του στην κάλπη.

3. Εκλογείς, που από σωματική αδυναμία δεν μπορούν να κάνουν τα πιο πάνω, έχουν το δικαίωμα για το σκοπό αυτό να απευθυνθούν στον αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής ή σε μέλος της εφορευτικής επιτροπής, οι οποίοι είναι υποχρεωμένοι να τους βοηθήσουν.

4. Απαγορεύεται στον εκλογέα να ρίξει το ψηφοδέλτιό του στην κάλπη:

α) αν αυτό δεν είναι μέσα στο φάκελο με το ειδικό γνώρισμα ή αν δεν έχει κλειστεί ο φάκελος και β) αν ο εκλογέας δεν αποσύρθηκε πρώτα στον ξεχωριστό χώρο, όπως ορίζει η παρ. 2 του άρθρου αυτού.

5. Οι εκλογείς της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ψηφίζουν στον τόπο που υπηρετούν την ημέρα της ψηφοφορίας τους συνδυασμούς ή μεμονωμένους υποψήφιους της εκλογικής περιφέρειας στην οποία εδρεύει η υπηρεσία τους.

6. Στον εκλογέα που ψήφισε χορηγείται, εφόσον ζητηθεί, σχετική βεβαίωση που υπογράφεται από τον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής και σφραγίζεται με τη σφραγίδα της.

Άρθρο 84
(Άρθρο 84 Π.Δ. 351/2003)

Πρωτόκολλο ψηφοφορίας

Για την ψηφοφορία τηρείται από την εφορευτική επιτροπή πρωτόκολλο αριθμημένο και μονογραφημένο από τη διοικητική αρχή, στο οποίο γράφονται οι εκλογείς που ψηφίζουν. Όταν τελειώσει η ψηφοφορία κλείνεται το πρωτόκολλο και υπογράφεται από τα μέλη της επιτροπής, τους υποψηφίους ή τους αντιπροσώπους ή τους αναπληρωτές τους και τον αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής.

Άρθρο 85
(Άρθρο 85 Π.Δ. 351/2003)

Ενστάσεις κατά τη διάρκεια της ψηφοφορίας

1. Κάθε εκλογέας ή υποψήφιος ή αντιπρόσωπός τους έχει το δικαίωμα να υποβάλει στην εφορευτική επιτροπή ενστάσεις, για παραβάσεις του νόμου κατά τη διάρκεια της ψηφοφορίας, μέσα ή έξω από το εκλογικό κατάστημα. Οι ενστάσεις είναι γραπτές και καταχωρίζονται υποχρεωτικά στο βιβλίο των πρακτικών.

2. Η υποβολή οποιασδήποτε ένστασης δε διακόπτει την ψηφοφορία.

3. Για τις ενστάσεις και για κάθε άλλο ζήτημα, που παρουσιάζεται κατά τη διάρκεια της εκλογής, αποφασίζει η εφορευτική επιτροπή αιτιολογημένα, είτε αμέσως όταν τελειώσει η ψηφοφορία και τις αποφάσεις της τις καταχωρεί στα πρακτικά.

4. Ειδικά για την εγκυρότητα των ψηφοδελτίων κάθε μέλος της εφορευτικής επιτροπής, ο δικαστικός αντιπρόσωπος, οι υποψήφιοι ή οι αντιπρόσωποί τους μπορούν να διατυπώσουν ένσταση. Για την ένσταση αυτής της παραγράφου αποφασίζει η εφορευτική επιτροπή, αφού ακούσει τον αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής.

Άρθρο 86
(Άρθρο 86 Π.Δ. 351/2003)

Φύλαξη εκλογικών καταστημάτων - Τήρηση της τάξης κατά την ψηφοφορία

1. Η φύλαξη του χώρου των εκλογικών καταστημάτων ανήκει αποκλειστικά στην αρμοδιότητα της Ελληνικής Αστυνομίας και ενεργείται είτε με τη διάθεση φρουράς κατά εκλογικό τμήμα είτε με την επιτήρηση κατά ευρύτερες μονάδες στέγασης των εκλογικών τμημάτων.

Η φροντίδα για την τήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας στον τόπο της ψηφοφορίας και γύρω από αυτόν ανήκει στην εφορευτική επιτροπή, με επιτηρητή τον αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής.

Για το έργο της αυτό υπάγεται αμέσως σε αυτή και εκτελεί τις εντολές της η δύναμη της Ελληνικής Αστυνομίας, που έχει ταχθεί για το σκοπό αυτόν.

2. Εάν η εφορευτική επιτροπή ή κάποια μέλη της, ενώ διαρκεί η ψηφοφορία, γίνουν ένοχοι για αξιόποινη πράξη ή παράβαση του εκλογικού νόμου, ο αρμόδιος ανακριτικός υπάλληλος συντάσσει αμέσως έκθεση για την πράξη αυτή και μεριμνά για την καταδίωξη του υπαίτιου αμέσως μόλις αποπερατωθεί η εκλογή.

Άρθρο 87
(Άρθρο 87 Π.Δ. 351/2003)

Απαγορεύσεις

1. Απαγορεύεται η παρουσία κάθε ένοπλης δύναμης στον τόπο της ψηφοφορίας και γύρω απ' αυτόν.
2. Στην πόλη ή το χωριό, την ημέρα διενέργειας των εκλογών, η στρατιωτική δύναμη παραμένει μέσα στους στρατώνες όλο το διάστημα της ψηφοφορίας. Αν υπάρξει σοβαρή διαταραχή της ψηφοφορίας και η επιτροπή δεν μπορεί να επαναφέρει την τάξη, μπορεί να ζητήσει εγγράφως τη συνδρομή ένοπλης δύναμης, η οποία μόλις αποκατασταθεί η τάξη φεύγει αμέσως από τον τόπο ψηφοφορίας. Για όλα αυτά γίνεται μνεία στα πρακτικά.
3. Απαγορεύεται να πλησιάζει στον τόπο της ψηφοφορίας ή γύρω του οποιοσδήποτε εκλογέας ή πολίτης ή αξιωματικός που φέρει όπλο ή οποιοδήποτε όργανο κατάλληλο για επίθεση.
4. Απαγορεύεται η είσοδος στο κατάστημα της ψηφοφορίας οποιουδήποτε δεν εκπληρώνει καθήκοντα σύμφωνα με το διάταγμα αυτό ή δεν καλείται να ψηφίσει.

Άρθρο 88

(Άρθρο 88 Π.Δ. 351/2003)

Παρουσία υποψηφίων και αντιπροσώπων τους

1. Οι υποψήφιοι ή, όταν λείπουν, οι αντιπρόσωποί τους, ή, όταν λείπουν και αυτοί, οι αναπληρωτές τους, έχουν το δικαίωμα να παραβρίσκονται στην ψηφοφορία, να προτείνουν κάθε παρατήρηση ή ένσταση σχετικά με την τάξη της ψηφοφορίας για το συμφέρον των υποψηφίων, να βάζουν τη σφραγίδα τους στην κάλπη, να παραβρίσκονται στη διαλογή των ψήφων και να ασκούν κάθε άλλο δικαίωμα που επιτρέπεται από το νόμο.
2. Η απουσία μερικών υποψηφίων ή και όλων των αντιπροσώπων ή των αναπληρωτών τους δεν εμποδίζει τις εκλογικές εργασίες.
3. Οι υποψήφιοι μπορούν να ψηφίσουν στο τμήμα που βρίσκονται την ημέρα της ψηφοφορίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ'

Διαλογή των ψήφων

Άρθρο 89

(Άρθρο 89 Π.Δ. 351/2003)

Αποπεράτωση της ψηφοφορίας

1. Όταν περάσει η ορισμένη από το πρόγραμμα ώρα για τη λήξη της ψηφοφορίας η εφορευτική επιτροπή μπορεί να την παρατείνει το πολύ δύο ώρες, μόνον εφόσον διαπιστώνεται η παρουσία εκλογέων, που επιθυμούν να ασκήσουν το δικαίωμά τους. Εάν η ψηφοφορία διακόπηκε για οποιοδήποτε λόγο, αυτή παρατείνεται, με συμφωνία και του

αντιπροσώπου της δικαστικής αρχής, μέχρι να συμπληρωθεί ο χρόνος που κράτησαν οι διακοπές. Κατά παρέκκλιση και σε πολύ εξαιρετικές περιπτώσεις, απολύτως δικαιολογημένες η εφορευτική επιτροπή μπορεί να παρατείνει την ψηφοφορία και πέρα από τις δύο ώρες, καθώς και πέρα από το χρόνο της διακοπής, μέχρι να εξαντληθεί ο αριθμός των παρόντων εκλογέων.

2. Όταν λήξει η ψηφοφορία, κηρύσσεται η αποπεράτωσή της και κλείνονται οι πόρτες του καταστήματος μετά συντάσσεται πρακτικό, στο οποίο αναφέρεται ο ολικός αριθμός των γραμμένων στον εκλογικό κατάλογο εκλογέων, ο αριθμός αυτών που ψήφισαν, η ώρα της περάτωσης της ψηφοφορίας, καθώς και ο λόγος της τυχόν συνέχισης αυτής πέρα από την ορισμένη.

3. Στο πρακτικό πιστοποιείται ότι οι σφραγίδες της κάλπης, βρέθηκαν άθικτες τη στιγμή του ανοίγματος αυτής.

Άρθρο 90

(Άρθρο 90 Π.Δ. 351/2003)

Άνοιγμα κάλπης - Αρίθμηση φακέλων

1. Κατόπιν ο πρόεδρος της επιτροπής ή αυτός που διευθύνει τα έργα της, ορίζει τα καθήκοντα κάθε μέλους και αρχίζει η διαλογή των ψηφοδελτίων, με την παρουσία των υποψηφίων ή των αντιπροσώπων τους, σύμφωνα με αυτά που ορίζονται στις επόμενες παραγράφους.

2. Ανοίγεται η κάλπη και αριθμούνται οι φάκελοι πρώτα χωρίς να ανοιχτούν. Το αποτέλεσμα της αρίθμησης γράφεται ολογράφως στο βιβλίο των πρακτικών.

3. Αν από την αρίθμηση προκύψει διαφορά μεταξύ του αριθμού των φακέλων και του αριθμού των ψηφοφόρων που ψήφισαν, επαναλαμβάνεται η αρίθμηση.

4. Εάν και πάλι προκύψει διαφορά, πετιούνται οι φάκελοι εκείνοι που δεν έχουν τη σφραγίδα της εφορευτικής επιτροπής. Όταν ο αριθμός των ασφράγιστων ξεπερνάει τον αριθμό των φακέλων που πλεονάζουν, τότε αφαιρούνται στην τύχη και πετιούνται τόσοι φάκελοι ασφράγιστοι όσοι είναι οι πλεονάζοντες.

5. Εάν και πάλι ύστερα από το πέταγμα των ασφράγιστων φακέλων υπάρχουν πλεονάζοντες, τότε όλοι οι σφραγισμένοι φάκελοι ξαναρίχνονται στην κάλπη και αφαιρούνται στην τύχη όσοι είναι και οι πλεονάζοντες. Οι φάκελοι που έτσι αφαιρούνται, ανοίγονται και σημειώνεται στο βιβλίο πρακτικών το περιεχόμενο των ψηφοδελτίων, που βρίσκονται μέσα σ' αυτούς τα οποία όμως δεν υπολογίζονται στη διαλογή.

6. Η εφορευτική επιτροπή οφείλει σε κάθε περίπτωση να διατυπώσει στα πρακτικά τη γνώμη της για την αιτία της ύπαρξης πλεοναζόντων φακέλων.

Άρθρο 91

(Άρθρο 91 Π.Δ. 351/2003)

Διαλογή ψήφων

1. Μετά τα παραπάνω η εφορευτική επιτροπή προβαίνει στη διαλογή των ψήφων με τον εξής τρόπο:

α) Ο Πρόεδρος της επιτροπής ή εκείνος που διευθύνει τις εργασίες της παίρνει από την κάλπη ένα - ένα φάκελο, τον αποσφραγίζει και αφού εξακριβώσει το έγκυρο του ψηφοδελτίου, το οποίο επιδεικνύει σε όποιον από τους παρισταμένους το ζητάζει (μέλη της εφορευτικής επιτροπής, υποψηφίους ή αντιπροσώπους τους), διαβάζει το περιεχόμενό του έτσι ώστε να τον ακούνε όλοι,

β) κάθε έγκυρο ψηφοδέλτιο αριθμείται κατά τη σειρά εξαγωγής του από την κάλπη και μονογράφεται από τον πρόεδρο της εφορευτικής επιτροπής ή εκείνον που διευθύνει τις εργασίες της, ο οποίος θέτει τη μονογραφή του και δίπλα από κάθε σταυρό προτίμησης που υπάρχει στο ψηφοδέλτιο. Ακολούθως, συμπληρώνει ολογράφως το συνολικό αριθμό σταυρών προτίμησης του ψηφοδελτίου.

γ) στη συνέχεια σημειώνεται ο αριθμός του ψηφοδελτίου σε ειδικούς πίνακες, από τους οποίους ο ένας τηρείται για τους συνδυασμούς κομμάτων ή συνασπισμών και για τους μεμονωμένους υποψηφίους και ο άλλος για τους υποψηφίους των συνδυασμών.

Στον πρώτο από τους πίνακες αυτούς ο αριθμός του ψηφοδελτίου αναγράφεται απέναντι από το όνομα του συνδυασμού ή μεμονωμένου υποψηφίου που ψηφίζεται και στο δεύτερο πίνακα απέναντι από το όνομα του υποψηφίου υπέρ του οποίου υπάρχει έγκυρος σταυρός προτίμησης σύμφωνα με όσα ορίζονται στις παραγράφους 7 και 9 του άρθρου 72.

2. Αμέσως μόλις τελειώσει η διαλογή, ο πρόεδρος της εφορευτικής επιτροπής ή εκείνος που διευθύνει τις εργασίες της, τηλεγραφεί ή ανακοινώνει εγγράφως με οποιοδήποτε άλλο πρόσφορο μέσο αμέσως και χωρίς καμιά καθυστέρηση στο νομάρχη της περιφέρειας που υπάγεται το εκλογικό τμήμα, το αποτέλεσμα της διαλογής των ψήφων. Η ανακοίνωση αυτή πρέπει να περιλαμβάνει:

α) Τον ολικό αριθμό των εκλογέων που είναι γραμμένοι στο εκλογικό τμήμα.

β) Τον ολικό αριθμό των εκλογέων που ψήφισαν.

γ) Τον αριθμό των ψηφοδελτίων που αναγνωρίστηκαν ως έγκυρα.

δ) Τον αριθμό των άκυρων ψηφοδελτίων.

ε) Τον αριθμό των λευκών ψηφοδελτίων και

στ) Τον αριθμό των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε κάθε συνδυασμός και κάθε μεμονωμένος υποψήφιος.

Στη συνέχεια γίνεται διαλογή των σταυρών προτίμησης που έχουν λάβει οι υποψήφιοι κάθε συνδυασμού και μόλις τελειώσει η διαλογή αυτή το αποτέλεσμά της ανακοινώνεται στο νομάρχη.

3. Για την εκτέλεση των υποχρεώσεων της προηγούμενης παραγράφου, τίθενται στη διάθεση του προέδρου της εφορευτικής επιτροπής ή αυτού που διευθύνει τα έργα της, όλα τα όργανα της Ελληνικής Αστυνομίας που υπηρετούν στην περιφέρεια του εκλογικού τμήματος

και στην ανάγκη και πολίτες, που είναι υποχρεωμένοι να εκτελέσουν αμέσως την εντολή που τους δόθηκε. Οποιαδήποτε παράλειψη του προέδρου της εφορευτικής επιτροπής, ή εκείνου που διευθύνει τα έργα της ή των δημόσιων οργάνων ή των πολιτών τιμωρείται σύμφωνα με το άρθρο 118.

Άρθρο 92

(Άρθρο 92 Π.Δ. 351/2003)

Διακοπή της διαλογής

1. Η διαλογή γίνεται συνέχεια. Μπορεί να διακοπεί μόνο από κούραση αυτών που ασχολούνται με τη διαλογή, οπότε ο δικαστικός αντιπρόσωπος και η εφορευτική επιτροπή μεριμνά ώστε οι φάκελοι και τα ψηφοδέλτια να τοποθετηθούν στην κάλπη, που κλείνεται και σφραγίζεται από την εφορευτική επιτροπή. Οι υποψήφιοι ή οι αντιπρόσωποί τους μπορούν να βάλουν τις σφραγίδες τους. Επίσης κλείνεται και το άνοιγμα από το οποίο ρίχνονται στην κάλπη τα ψηφοδέλτια. Το άνοιγμα αυτό καλύπτεται με ταινία που απλώνεται σε όλο του το μήκος. Στις δύο άκρες η ταινία σφραγίζεται με τις ίδιες σφραγίδες. Γι' αυτό συντάσσεται πράξη στο βιβλίο πρακτικών, που υπογράφεται από τα μέλη της εφορευτικής επιτροπής, το δικαστικό αντιπρόσωπο και τους υποψηφίους ή τους αντιπροσώπους τους. Έπειτα η επιτροπή οφείλει να κλείσει το κατάστημα της ψηφοφορίας, σφραγίζοντας τις πόρτες και τα παράθυρα αυτού και να το παραδώσει στα αρμόδια για τη φύλαξη όργανα με την ευθύνη του δικαστικού αντιπροσώπου, της εφορευτικής επιτροπής και του επικεφαλής της φρουράς.

2. Όταν αρχίσει πάλι η διαλογή, συντάσσεται για την επανάληψη νέα πράξη, που υπογράφεται όπως παραπάνω. Στην πράξη βεβαιώνεται ότι η κάλπη ήταν απαραβίαστη και οι σφραγίδες ανέπαφες.

Άρθρο 93

(Άρθρο 93 Π.Δ. 351/2003)

Πέρας διαλογής

1. Μετά τον τερματισμό της διαλογής, κλείνονται οι πίνακες διαλογής που προβλέπονται στο άρθρο 91 παράγραφο 1 περ. γ', με πράξη που γράφεται στους πίνακες αυτούς και υπογράφεται από τον Πρόεδρο και τα μέλη της εφορευτικής επιτροπής, τους υποψηφίους ή τους αντιπροσώπους τους. Στην πράξη που συντάσσεται στον πίνακα των συνδυασμών και των μεμονωμένων υποψηφίων αναφέρεται το άθροισμα των έγκυρων ψηφοδελτίων που έλαβε κάθε συνδυασμός και μεμονωμένος υποψήφιος και στην πράξη που συντάσσεται στον πίνακα των υποψηφίων των συνδυασμών το άθροισμα των σταυρών προτίμησης που έλαβε κάθε υποψήφιος.

2. Αμέσως κατόπιν η εφορευτική επιτροπή συντάσσει άλλη πράξη στο βιβλίο πρακτικών της εκλογής, που την υπογράφουν όλοι οι προηγούμενοι. Στην πράξη αναφέρονται:

- α) η ημέρα και η ώρα του πέρατος της διαλογής,
- β) ο ολικός αριθμός των γραμμένων στο τμήμα εκλογέων,
- γ) ο ολικός αριθμός των εκλογέων που ψήφισαν,
- δ) ο ολικός αριθμός των φακέλων που βρέθηκαν στην κάλπη,
- ε) ο αριθμός των ψηφοδελτίων που αναγνωρίστηκαν ως έγκυρα,
- στ) ο αριθμός των άκυρων ψηφοδελτίων,
- ζ) ο αριθμός των λευκών ψηφοδελτίων,
- η) ο αριθμός των ψηφοδελτίων που προσβλήθηκαν ως άκυρα, αλλά κηρύχθηκαν έγκυρα,
- θ) ο αριθμός των έγκυρων ψηφοδελτίων (περιλαμβανομένων και αυτών της περίπτωσης η που κηρύχθηκαν έγκυρα), τα οποία πήρε κάθε συνδυασμός και κάθε μεμονωμένος υποψήφιος και
- ι) κάθε άλλο στοιχείο προβλεπόμενο από το εκλογικό σύστημα που εφαρμόζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του διατάγματος αυτού. Η πράξη αυτή διαβάζεται δημόσια και αντίγραφό της διαβιβάζεται αμέσως στο νομάρχη και στο δήμαρχο ή τον πρόεδρο της κοινότητας της περιφέρειας που υπάγεται το εκλογικό τμήμα.

3. Μετά το πέρας της διαλογής η εφορευτική επιτροπή παραδίνει στο δήμαρχο ή τον πρόεδρο της κοινότητας την κάλπη αφού κλείσει μέσα σ' αυτήν όσα τυχόν εκλογικά είδη περίσσεψαν. Αυτοί είναι υποχρεωμένοι να τα φυλάξουν.

Άρθρο 94

(Άρθρο 94 Π.Δ. 351/2003)

Διαβίβαση αποτελεσμάτων στο Πρωτοδικείο

1. Η εφορευτική επιτροπή είναι υποχρεωμένη, αμέσως μετά τον τερματισμό της διαλογής, να κλείσει ασφαλώς μέσα σε σάκο τα βιβλία και όλα τα άλλα εκλογικά έγγραφα, καθώς και τα δέματα των ψηφοδελτίων τακτοποιημένα κατά συνδυασμούς ή μεμονωμένους υποψηφίους, με τη σειρά που αριθμήθηκαν και να σφραγίσει το σάκο. Στο σάκο έχουν το δικαίωμα να βάλουν τη σφραγίδα τους οι αντιπρόσωποι των κομμάτων.

Το σάκο παραλαμβάνει ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής, τον μεταφέρει ο ίδιος και τον παραδίνει στον πρόεδρο του πρωτοδικείου που είναι αρμόδιο σύμφωνα με τις παραγράφους 3, 4 και 5 αυτού του άρθρου. Εφόσον η μετάβαση στην έδρα αυτού του πρωτοδικείου είναι δύσκολη ή δαπανηρή, παραδίνει το σάκο στον πρόεδρο του πλησιέστερου πρωτοδικείου, ο οποίος οφείλει να τον στείλει αμέσως με το ασφαλέστερο μέσο στον πρόεδρο του αρμόδιου πρωτοδικείου.

2. Αν χαθεί ο σάκος της προηγούμενης παραγράφου, το αρμόδιο πρωτοδικείο, αφού διαπιστώσει την απώλεια με απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, που εκδίδεται με την

διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας, διατάζει να προσκομιστεί το αντίγραφο της πράξης της εφορευτικής επιτροπής που διαβιβάστηκε στο νομάρχη ή το δήμαρχο ή τον πρόεδρο της κοινότητας, σύμφωνα με το εδάφιο β' της παραγράφου 2 του άρθρου 93.

Με βάση το αντίγραφο αυτό γίνεται η συγκέντρωση και κατάταξη των αποτελεσμάτων σύμφωνα με το άρθρο 98.

3. Αρμόδιο Δικαστήριο για τις ενέργειες, που ορίζονται στα άρθρα 27, 30, 32, 33, 36, 39, 103 παράγραφο 1 και την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού, είναι το πρωτοδικείο, που εδρεύει στην πρωτεύουσα του νομού.

4. Για τις εκλογικές περιφέρειες Α' και Β' Αθηνών και την εκλογική περιφέρεια του νομού Αττικής, αρμόδιο είναι το Πρωτοδικείο Αθηνών. Για τις εκλογικές περιφέρειες Α' και Β' Πειραιώς αρμόδιο είναι το Πρωτοδικείο Πειραιώς και για τις εκλογικές περιφέρειες Α' και Β' Θεσσαλονίκης το Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης.

5. Αρμόδιο πρωτοδικείο για την εκλογική περιφέρεια του νομού Λασιθίου ορίζεται το πρωτοδικείο, που εδρεύει στη Νεάπολη του νομού αυτού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι'

Τρόπος άσκησης του εκλογικού δικαιώματος των ετεροδημοτών

Άρθρο 95

(Άρθρο 95 Π.Δ. 351/2003)

Εγγραφή και περιεχόμενο των ειδικών εκλογικών καταλόγων

1. Οι εκλογείς που διαμένουν σε δήμο ή κοινότητα άλλης εκλογικής περιφέρειας από εκείνη στους εκλογικούς καταλόγους της οποίας είναι εγγεγραμμένοι, αποκαλούνται στο εξής «ετεροδημότες» και μπορούν να ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα κατά τις γενικές βουλευτικές εκλογές, τις εκλογές για την ανάδειξη αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα δημοψηφίσματα, στον τόπο διαμονής τους.

Για τις ανάγκες του παρόντος κεφαλαίου οι νομοί Αττικής και Θεσσαλονίκης αποτελούν αυτοτελείς εκλογικές περιφέρειες. Οι εκλογείς που είναι εγγεγραμμένοι σε εκλογικούς καταλόγους δήμων και κοινοτήτων των νησιών Κύθηρα και Αντικύθηρα θεωρούνται ετεροδημότες και όταν διαμένουν σε άλλους δήμους ή κοινότητες του Νομού Αττικής.

2. Οι ετεροδημότες ψηφίζουν την ίδια ημέρα με τους άλλους εκλογείς. Η ψηφοφορία αρχίζει την 07:00' και λήγει την 19:00' ώρα.

3. Με την επιφύλαξη του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 96 του παρόντος για την προϋπόθεση σύστασης μεικτών εκλογικών τμημάτων, οι ετεροδημότες ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα στον τόπο διαμονής τους, εφόσον εγγραφούν στον ειδικό εκλογικό

κατάλογο ετεροδημοτών.

4. Οι ετεροδημότες που επιθυμούν να ψηφίζουν στον τόπο διαμονής τους υποβάλλουν στον οικείο δήμαρχο ή στον πρόεδρο της κοινότητας της περιφέρειας διαμονής τους έντυπη αίτηση – υπεύθυνη δήλωση που περιλαμβάνει τα εξής :

- α) Τον Ειδικό Εκλογικό Αριθμό, ο οποίος συμπληρώνεται από τον οικείο Ο.Τ.Α.,
- β) το επώνυμο,
- γ) το όνομα,
- δ) το όνομα του πατέρα,
- ε) το όνομα της μητέρας,
- στ) το όνομα συζύγου και το γένος (εφόσον πρόκειται για έγγαμη γυναίκα που φέρει το επώνυμο του συζύγου),
- ζ) την ημερομηνία και έτος γέννησης,
- η) το νομό, το δήμο ή την κοινότητα και το εκλογικό διαμέρισμα στο οποίο είναι εγγεγραμμένοι,
- θ) την πλήρη διεύθυνση διαμονής (νομός, δήμος ή κοινότητα, οδός και αριθμός), καθώς και τον αριθμό τηλεφώνου τους.

Στην ίδια δήλωση πρέπει να αναφέρεται ότι ο αιτών δεν έχει στερηθεί το εκλογικό του δικαίωμα.

5. Οι αιτήσεις για την εγγραφή και τη διαγραφή στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους των ετεροδημοτών υποβάλλονται καθ' όλη την διάρκεια του έτους.

Όσοι εκλογείς υποβάλλουν αιτήσεις εγγραφής μετά την τελευταία, πριν από τις εκλογές, αναθεώρηση των εκλογικών καταλόγων από το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, δεν ψηφίζουν ως ετεροδημότες.

Οι εκλογείς που υποβάλλουν στον οικείο Δήμαρχο ή στον Πρόεδρο της Κοινότητας του τόπου διαμονής τους αιτήσεις διαγραφής από τις καταστάσεις ετεροδημοτών, μετά την τελευταία, πριν από τις εκλογές, αναθεώρηση των εκλογικών καταλόγων από το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ψηφίζουν στις εκλογές αυτές ως ετεροδημότες.

6. Οι Δήμαρχοι και οι Πρόεδροι Κοινοτήτων του τόπου διαμονής των ετεροδημοτών, με βάση τα στοιχεία της παραγράφου 4, καταρτίζουν, με προσωπική τους ευθύνη, καταστάσεις ετεροδημοτών, με κριτήριο τη βασική εκλογική περιφέρεια εγγραφής τους στους αντίστοιχους εκλογικούς καταλόγους.

Η σύνταξη των καταστάσεων των ετεροδημοτών γίνεται ανά ημερολογιακό δίμηνο, υποβάλλονται δε μέσα στο πρώτο δεκαήμερο του επόμενου μήνα στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, προκειμένου να ενημερωθεί, μετά προηγούμενο έλεγχο, η τηρούμενη βάση δεδομένων του εκλογικού σώματος.

7. Οι ειδικοί εκλογικοί κατάλογοι των ετεροδημοτών καταρτίζονται από το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, κατά δήμο ή κοινότητα και κατά

βασική εκλογική περιφέρεια και περιλαμβάνουν τα εξής στοιχεία:

- α) Τον τίτλο: "Ειδικός Εκλογικός Κατάλογος Ετεροδημοτών Δήμου ή Κοινότητας ..... Νομού .....",
- β) τον αύξοντα αριθμό,
- γ) τον Ειδικό Εκλογικό Αριθμό,
- δ) το επώνυμο,
- ε) το όνομα,
- στ) το όνομα του πατέρα,
- ζ) το όνομα της μητέρας,
- η) το όνομα συζύγου και το γένος (εφόσον πρόκειται για έγγαμη γυναίκα που φέρει το επώνυμο του συζύγου),
- θ) την ημερομηνία και το χρόνο γέννησης,
- ι) το βασικό εκλογικό κατάλογο (βασική εκλογική περιφέρεια) όπου είναι εγγεγραμμένος (νομός, δήμος ή κοινότητα, εκλογικό διαμέρισμα),
- ια) την πλήρη διεύθυνση διαμονής (οδός, αριθμός).

8. Στις ιδιαίτερες καταστάσεις της παρ.1 του άρθρου 12 του παρόντος καταγράφονται οι μεταβολές που επέρχονται στα δημοτολόγια, λόγω θανάτου, μεταδημότευσης, διόρθωσης στοιχείων εγγραφής, καθώς και διαγραφής, είτε κατόπιν αιτήσεως είτε λόγω απώλειας της Ελληνικής Ιθαγένειας, οι οποίες αφορούν και τους ετεροδημότες.

Άρθρο 96

(Άρθρο 96 Π.Δ. 351/2003)

Εκλογικά τμήματα - Εφορευτική Επιτροπή – Διεξαγωγή ψηφοφορίας και έκδοση αποτελεσμάτων για τα αμιγή εκλογικά τμήματα

1. Οι ετεροδημότες ψηφίζουν τους συνδυασμούς και τους υποψηφίους της εκλογικής περιφέρειας, στους βασικούς εκλογικούς καταλόγους της οποίας είναι εγγεγραμμένοι, σε ειδικά, αμιγή ή μεικτά, εκλογικά τμήματα και καταστήματα ψηφοφορίας ετεροδημοτών. Τα ανωτέρω ειδικά (αμιγή ή μεικτά) εκλογικά τμήματα και καταστήματα ψηφοφορίας ετεροδημοτών συνιστώνται μόνο στις πρωτεύουσες των Νομών, με εξαίρεση τους Νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης. Με απόφαση του οικείου νομάρχη της εκλογικής περιφέρειας του τόπου διαμονής τους, σύμφωνα με το άρθρο 55 του παρόντος, καθορίζεται ο αριθμός των ειδικών εκλογικών τμημάτων και καταστημάτων ψηφοφορίας και η κατανομή των εκλογέων σε αμιγή εκλογικά τμήματα κατά εκλογική περιφέρεια ή σε μεικτά εκλογικά τμήματα περισσοτέρων της μιας εκλογικών περιφερειών, εάν ο αριθμός των εκλογέων είναι μικρός. Προϋπόθεση σύστασης μεικτών εκλογικών τμημάτων αποτελεί η εγγραφή, για όλη την εφετειακή περιφέρεια, σαράντα τουλάχιστον ετεροδημοτών εκλογέων που ανήκουν στην ίδια βασική εκλογική περιφέρεια.

2. Για την ψηφοφορία των ετεροδημοτών χρησιμοποιούνται τα ίδια έντυπα ψηφοδέλτια που χρησιμοποιούνται στη βασική εκλογική περιφέρεια, στους εκλογικούς καταλόγους της οποίας οι εκλογείς είναι εγγεγραμμένοι.

3. Ο εφοδιασμός των εκλογικών τμημάτων, μέσω των οικείων νομαρχών, με τον επαρκή αριθμό ψηφοδελτίων γίνεται, με φροντίδα των κομμάτων ή των μεμονωμένων υποψηφίων, έξι (6) τουλάχιστον ημέρες πριν από την ψηφοφορία.

4. Οι φάκελοι, μέσα στους οποίους κλείνονται τα ψηφοδέλτια, φέρουν για κάθε βασική εκλογική περιφέρεια, στους εκλογικούς καταλόγους της οποίας είναι εγγεγραμμένος ο ψηφοφόρος, την αντίστοιχη ένδειξη, καθώς και τη μονογραφή του δικαστικού αντιπροσώπου.

5. Κάθε δημοτική ή κοινοτική αρχή του τόπου, όπου συνιστώνται τα εκλογικά τμήματα ψηφοφορίας ετεροδημοτών, εκδίδει και δημοσιεύει πρόγραμμα ψηφοφορίας που περιλαμβάνει την ημέρα ψηφοφορίας, τις ώρες έναρξης και λήξης της, τον τόπο και το κατάστημα της ψηφοφορίας.

6. Οι εκλογείς που περιλαμβάνονται στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους ετεροδημοτών απαγορεύεται να ψηφίζουν στο δήμο ή στην κοινότητα στους βασικούς εκλογικούς καταλόγους των οποίων είναι εγγεγραμμένοι. Οι βασικοί εκλογικοί κατάλογοι φέρουν, προ του ονόματος, την ειδική ένδειξη "Ε" για όσους εκλογείς ψηφίζουν με βάση ειδικούς εκλογικούς καταλόγους ετεροδημοτών.

Η ανωτέρω ένδειξη καταχωρίζεται και παραμένει έστω και εάν ο εκλογέας εγγραφεί σε άλλο κατάλογο ετεροδημοτών λόγω μεταβολής του τόπου διαμονής του. Στην περίπτωση αυτή, ο ετεροδημότης διαγράφεται από τον προηγούμενο ειδικό εκλογικό κατάλογο ετεροδημοτών.

Η διαγραφή της ένδειξης "ετεροδημότης" γίνεται, επίσης, σε περίπτωση απώλειας της ιδιότητας του ετεροδημότη εκλογέα.

7. Η ψηφοφορία διενεργείται σε κάθε εκλογικό τμήμα ενώπιον εφορευτικής επιτροπής, που αποτελείται από τον αντιπρόσωπο της δικαστικής αρχής, ως Πρόεδρο, και τέσσερα (4) μέλη που διορίζονται, από εκλογείς που περιλαμβάνονται στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους ετεροδημοτών.

8. a. Στα αμιγή εκλογικά τμήματα ετεροδημοτών η εφορευτική επιτροπή προβαίνει στη διαλογή των ψηφοδελτίων, την εξαγωγή του αποτελέσματος της ψηφοφορίας και σε όλες τις λοιπές ενέργειες, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της εκλογικής νομοθεσίας, που αναφέρονται στην αντίστοιχη διαδικασία των κοινών εκλογικών τμημάτων.

β. Μετά το πέρας της διαλογής, ο Πρόεδρος της Εφορευτικής Επιτροπής τηλεγραφεί ή ανακοινώνει εγγράφως με οποιοδήποτε άλλο πρόσφορο μέσο, χωρίς καμία καθυστέρηση στο Νομάρχη της βασικής εκλογικής περιφέρειας το αποτέλεσμα της διαλογής.

γ. Η διαβίβαση των αποτελεσμάτων, κατά τις ειδικότερες προβλέψεις του άρθρου 94 της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών, γίνεται στο πρωτοδικείο της έδρας του νομού, όπου έχει συσταθεί και λειτουργεί το αμιγές εκλογικό τμήμα.

Το οικείο Πρωτοδικείο καταχωρεί τα αποτελέσματα των αμιγών εκλογικών τμημάτων ετεροδημοτών σε ειδικό πίνακα, χωριστά, ανά βασική εκλογική περιφέρεια.

δ. Το αργότερο εντός είκοσι τεσσάρων (24) ωρών από το τέλος διεξαγωγής της ψηφοφορίας αποστέλλονται κεκυρωμένα αντίγραφα των ανωτέρω ειδικών πινάκων στον Πρόεδρο του Πρωτοδικείου της βασικής εκλογικής περιφέρειας, προκειμένου να ενσωματωθούν, με ιδιαίτερη αναφορά του ειδικού, αμιγούς, εκλογικού τμήματος προέλευσης, στα τελικά αποτελέσματα που περιλαμβάνονται στον πίνακα κάθε εκλογικής περιφέρειας για χρήση της Ανώτατης Εφορευτικής Επιτροπής.

ε. Οι εκλογικοί σάκοι των αμιγών εκλογικών τμημάτων με τα περιεχόμενα σε αυτούς ψηφοδέλτια, βιβλία και σχετικά εκλογικά έγγραφα, με ευθύνη του Προέδρου Πρωτοδικών της εκλογικής περιφέρειας που έχουν συσταθεί, διαβιβάζονται με απόδειξη εντός σαράντα οκτώ (48) ωρών από το πέρας της διεξαγωγής της ψηφοφορίας στο Πρόεδρο του Πρωτοδικείου της βασικής εκλογικής περιφέρειας.

Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος Προεδρικού Διατάγματος.

Άρθρο 97

(Άρθρο 97 Π.Δ. 351/2003)

Μεικτά εκλογικά τμήματα ετεροδημοτών – Ειδικές Εφετειακές Εφορευτικές Επιτροπές - Διεξαγωγή ψηφοφορίας και έκδοση αποτελεσμάτων

1. α. Στα μεικτά εκλογικά τμήματα ετεροδημοτών μετά το τέλος της ψηφοφορίας, η Εφορευτική Επιτροπή αριθμεί και μονογράφει τους φακέλους χωρίς να τους ανοίξει. Οι φάκελοι αριθμούνται και συσκευάζονται σε ξεχωριστά δέματα για κάθε βασική εκλογική περιφέρεια.

Μετά την αρίθμηση, το αποτέλεσμα της οποίας γράφεται ολογράφως στο βιβλίο πρακτικών, η Επιτροπή σημειώνει την τυχόν διαφορά που προκύπτει μεταξύ του αριθμού των φακέλων και του αριθμού των ψηφισάντων.

Ακολούθως θέτει την ένδειξη “AKYPO” στους φακέλους που δεν έχουν τη σφραγίδα της Εφορευτικής Επιτροπής.

Εάν και πάλι υπάρχουν πλεονάζοντες φάκελοι, τότε χαρακτηρίζονται στην τύχη “AKYPOI” τόσοι φάκελοι, από τους σφραγισμένους, ώστε να συμπληρωθεί ο αριθμός των πλεοναζόντων.

Σε κάθε περίπτωση η Εφορευτική Επιτροπή οφείλει να διατυπώσει στα πρακτικά τη γνώμη της για την αιτία της ύπαρξης πλεοναζόντων φακέλων.

Η διαλογή των ψηφοδελτίων και η εξαγωγή του αποτελέσματος της ψηφοφορίας ενεργείται από τη Γενική Εφετειακή Εφορευτική Επιτροπή και τις Ειδικές Εφορευτικές Επιτροπές, αντιστοίχως, κατά τις ειδικότερες προβλέψεις των παραγράφων 2 και 3 του παρόντος.

β. Η Εφορευτική Επιτροπή κάθε μεικτού εκλογικού τμήματος ετεροδημοτών συντάσσει πρακτικό, στο οποίο περιλαμβάνει τον αριθμό των εγγεγραμμένων, τον αριθμό των ψηφισάντων, τον αριθμό των ευρεθέντων φακέλων κάθε εκλογικής περιφέρειας, καθώς και τον αριθμό των άκυρων φακέλων.

γ. Ο αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής κάθε μεικτού εκλογικού τμήματος ετεροδημοτών παραλαμβάνει τον εκλογικό σάκο, στον οποίο κλείνονται, με φροντίδα της Εφορευτικής Επιτροπής οι φάκελοι, σε ξεχωριστά δέματα για κάθε βασική εκλογική περιφέρεια, καθώς και όλα τα στοιχεία της ψηφοφορίας. Τον εκλογικό σάκο μεταφέρει ο ίδιος και παραδίδει αμέσως στον Πρόεδρο του Τριμελούς Συμβουλίου ή τον Πρόεδρο του οικείου Εφετείου, στην περιφέρεια του οποίου ανήκει.

2. α. Σε κάθε Εφετείο συνιστάται Γενική Εφετειακή Εφορευτική Επιτροπή Ετεροδημοτών, αποτελούμενη από τον πρόεδρο εφετών, ως πρόεδρο και δύο εφέτες ή αντεισαγγελείς εφετών, ως μέλη.

Η Επιτροπή αυτή συγκροτείται με απόφαση του Προέδρου του Τριμελούς Συμβουλίου ή του Προέδρου του οικείου Εφετείου. Με την ίδια απόφαση διορίζεται ο αναπληρωτής του προέδρου και των μελών της, από τους δικαστικούς και εισαγγελικούς λειτουργούς. Καθήκοντα γραμματέα ανατίθενται σε έναν από τους δικαστικούς υπαλλήλους του Δικαστηρίου. Οι σχετικές αποφάσεις εκδίδονται τουλάχιστον πέντε (5) ημέρες πριν από τη διεξαγωγή της ψηφοφορίας και επιδίδονται αυθημερόν στους διοριζόμενους.

β. Έργο των Γενικών Εφετειακών Εφορευτικών Επιτροπών Ετεροδημοτών είναι:

α) Ο συντονισμός του έργου των Ειδικών Εφορευτικών Επιτροπών της επόμενης παραγράφου.

β) Το άνοιγμα των εκλογικών σάκων των μεικτών εκλογικών τμημάτων ετεροδημοτών και η διανομή των δεμάτων με τους φακέλους της κάθε βασικής εκλογικής περιφέρειας στις αντίστοιχες Ειδικές Εφορευτικές Επιτροπές.

γ) Η συγκέντρωση αποτελεσμάτων της ψηφοφορίας των ετεροδημοτών, για κάθε βασική εκλογική περιφέρεια από τις Ειδικές Εφορευτικές Επιτροπές και

δ) Η έκδοση του τελικού αποτελέσματος της ψηφοφορίας των ετεροδημοτών σε κάθε βασική εκλογική περιφέρεια.

3. α. Σε κάθε Εφετείο συνιστώνται μία ή περισσότερες Ειδικές Εφορευτικές Επιτροπές, αποτελούμενες από ένα δικαστικό ή εισαγγελικό λειτουργό του Εφετείου ή του Πρωτοδικείου, ως Πρόεδρο και δύο δικαστικούς ή εισαγγελικούς λειτουργούς ή υπαλλήλους των ιδίων δικαστηρίων, ως μέλη.

Τα μέλη αυτών των επιτροπών μαζί με τους αναπληρωτές τους διορίζονται με απόφαση του Προέδρου του Τριμελούς Συμβουλίου ή του Προέδρου Εφετών του οικείου Εφετείου.

Με την ίδια απόφαση καθήκοντα γραμματέα ανατίθενται σε έναν από τους δικαστικούς υπαλλήλους του Εφετείου. Αν δεν είναι δυνατός ο διορισμός δικαστικών

υπαλλήλων, ο Πρόεδρος του Τριμελούς Συμβουλίου ή ο Πρόεδρος του οικείου Εφετείου μπορεί να διορίσει μόνιμους πολιτικούς υπαλλήλους από αυτούς που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 68 του παρόντος.

Η σχετική απόφαση εκδίδεται τουλάχιστο τέσσερις (4) ημέρες πριν από τη διεξαγωγή της ψηφοφορίας και επιδίδεται αυθημερόν στους διοριζόμενους.

β. Έργο των Ειδικών Εφορευτικών Επιτροπών Ετεροδημοτών είναι:

α) Η παραλαβή από την οικεία Γενική Εφετειακή Εφορευτική Επιτροπή των δεμάτων των μεικτών εκλογικών τμημάτων και η καταχώριση στα πρακτικά σημείωσης για τον αριθμό των δεμάτων που παραλαμβάνουν με απόδειξη από τον Πρόεδρο της Γενικής Εφετειακής Εφορευτικής Επιτροπής.

β) Η τοποθέτηση όλων των φακέλων για κάθε βασική εκλογική περιφέρεια σε ξεχωριστή κάλπη.

γ) Η αρίθμηση και η αποσφράγιση των φακέλων, η διαλογή των ψηφοδελτίων και η εξαγωγή των αποτελεσμάτων για κάθε βασική εκλογική περιφέρεια.

δ) Η σύνταξη συγκεντρωτικού πίνακα των αποτελεσμάτων που περιλαμβάνει τα στοιχεία που ορίζονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 91 του παρόντος. Στο τέλος του πίνακα αυτού καταχωρίζεται σχετική πράξη. Ο πίνακας υπογράφεται από τον πρόεδρο και τα μέλη της επιτροπής.

Στη σχετική πράξη αναφέρεται το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας για όλα τα εκλογικά τμήματα κάθε βασικής εκλογικής περιφέρειας.

ε) Η παράδοση όλων των στοιχείων της ψηφοφορίας και της διαλογής με την φροντίδα του προέδρου της Ειδικής Εφορευτικής Επιτροπής στη Γενική Εφετειακή Εφορευτική Επιτροπή.

4. Οι Γενικές Εφετειακές Εφορευτικές Επιτροπές εκδίδουν το τελικό αποτέλεσμα της ψηφοφορίας των ετεροδημοτών κατά βασική εκλογική περιφέρεια. Για το σκοπό αυτό συντάσσουν ειδικούς πίνακες, σύμφωνα με τις παραγράφους 2 και 7 του άρθρου 98 του παρόντος.

Οι πρόεδροι των επιτροπών αυτών τηλεγραφούν ή ανακοινώνουν εγγράφως ή με οποιοδήποτε άλλο πρόσφορο μέσο, χωρίς καθυστέρηση στο Νομάρχη και στον Πρόεδρο Πρωτοδικών της αντίστοιχης βασικής εκλογικής περιφέρειας, το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας των ετεροδημοτών, αποστέλλοντας στον ίδιο Πρόεδρο Πρωτοδικών στη συνέχεια εντός είκοσι τεσσάρων (24) ωρών, κυρωμένα αντίγραφα των ειδικών πινάκων.

Εντός σαράντα οκτώ (48) ωρών από το τέλος της ψηφοφορίας οι εκλογικοί σάκοι ή τα δέματα με όλα τα σχετικά στοιχεία της ψηφοφορίας των ετεροδημοτών εκλογέων που ψήφισαν σε μεικτά εκλογικά τμήματα, καθώς και οι πίνακες και τα πρακτικά καθεμιάς Γενικής Εφετειακής Εφορευτικής Επιτροπής και των Ειδικών Εφορευτικών Επιτροπών διαβιβάζονται επίσης στον Πρόεδρο Πρωτοδικών της οικείας βασικής εκλογικής περιφέρειας. Το Πρωτοδικείο της βασικής εκλογικής περιφέρειας μόλις παραλάβει τα ανωτέρω στοιχεία, τα ενσωματώνει στον πίνακα τελικών αποτελεσμάτων, με ειδική μνεία των αντίστοιχων

εκλογικών τμημάτων προέλευσης, προκειμένου να διαμορφώσει το τελικό αποτέλεσμα της εκλογικής περιφέρειάς του, το οποίο διαβιβάζεται άμεσα στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης για χρήση της Ανώτατης Εφορευτικής Επιτροπής.

5. Οι Γενικές Εφετειακές Εφορευτικές Επιτροπές και οι Ειδικές Εφορευτικές Επιτροπές του άρθρου αυτού χρησιμοποιούν την σφραγίδα του Εφετείου.

6. α. Οι Πρόεδροι που διευθύνουν τα οικεία Εφετεία έχουν τη γενική εποπτεία της αρμόδιας Γενικής Εφετειακής Εφορευτικής Επιτροπής και των Ειδικών Εφορευτικών Επιτροπών και μπορούν με πράξεις τους να ρυθμίζουν κάθε θέμα σχετικό με τη λειτουργία και το έργο όλων των παραπάνω επιτροπών.

β. Κατά τη διαλογή των ψηφοδελτίων, ενώπιον των ειδικών Εφετειακών Εφορευτικών Επιτροπών, μπορούν να παρίστανται αντιπρόσωποι των κομμάτων ή των μεμονωμένων υποψηφίων.

7.α. Όταν οι γενικές βουλευτικές εκλογές διεξάγονται ταυτόχρονα με εκλογές για την ανάδειξη αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή δημοψήφισμα, εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου.

β. Εάν οι εκλογές για την ανάδειξη αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διεξάγονται σε χρόνο που απέχει μέχρι τέσσερις μήνες από τη διενέργεια γενικών βουλευτικών εκλογών, οι ετεροδημότες ψηφίζουν σύμφωνα με τους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους ετεροδημοτών, που ίσχυσαν στις διεξαχθείσες γενικές βουλευτικές εκλογές. Σε κάθε άλλη περίπτωση, για τον τρόπο ψηφοφορίας των ετεροδημοτών, εφαρμόζονται οι ειδικές προβλέψεις της εκάστοτε ισχύουσας, αντίστοιχης, νομοθεσίας.

8. Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης ρυθμίζονται θέματα τεχνικού, λεπτομερειακού ή διαδικαστικού εν γένει χαρακτήρα, που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των διατάξεων, οι οποίες αφορούν την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος των ετεροδημοτών.

9. Για οποιοδήποτε άλλο θέμα εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του παρόντος Προεδρικού Διατάγματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ'

Άρθρο 98

(Άρθρα 4 και 11 Ν. 3231/2004 και άρθρο 1 Ν. 3434/2006)

Συγκέντρωση αποτελεσμάτων - Λευκά Ψηφοδέλτια

1. Την επομένη της ψηφοφορίας αρχίζει από το αρμόδιο Πρωτοδικείο κάθε εκλογικής περιφέρειας η συγκέντρωση και η κατάταξη των αποτελεσμάτων της εκλογής.
2. Μόλις συγκεντρωθούν τα αποτελέσματα όλων των εφορευτικών επιτροπών της εκλογικής περιφέρειας, το Πρωτοδικείο προβαίνει σε αρίθμηση των ψήφων και συντάσσει τον πίνακα αποτελεσμάτων της παραγράφου 4.
3. Οι έδρες που παραχωρούνται σε κάθε συνδυασμό καταλαμβάνονται από τους υποψηφίους του κατά τη σειρά των σταυρών προτίμησης καθενός.

Αν σε δύο ή και περισσότερους συνδυασμούς ή μεμονωμένο υποψήφιο έχουν απομείνει ίσα υπόλοιπα εκλογικής δύναμης, ενεργείται μεταξύ αυτών κλήρωση από την Ανώτατη Εφορευτική Επιτροπή σε δημόσια συνεδρίαση και η έδρα που πλεονάζει αφαιρείται από το συνδυασμό, που το όνομά του βγήκε από την κληρωτίδα. Σε εκλογική περιφέρεια που εκλέγει έναν μόνο βουλευτή η έδρα παραχωρείται στο συνδυασμό ή στο μεμονωμένο υποψήφιο που έλαβε τη σχετική πλειοψηφία. Σε περίπτωση ισοψηφίας ενεργείται από την Ανώτατη Εφορευτική Επιτροπή κλήρωση μεταξύ των συνδυασμών που ισοψηφησαν και η έδρα παραχωρείται σε αυτόν που ευνοήθηκε από τον κλήρο.

Αν ισοψηφήσουν δύο ή περισσότεροι υποψήφιοι του ίδιου συνδυασμού και οι έδρες που παραχωρούνται είναι λιγότερες από τους υποψηφίους, το Πρωτοδικείο διενεργεί σε δημόσια συνεδρίαση κλήρωση μεταξύ τους και βουλευτές ανακηρύσσονται εκείνοι που κληρώθηκαν.

Κλήρωση για την κατανομή των εδρών διενεργείται και στην περίπτωση ισοψηφίας κομμάτων, συνασπισμών κομμάτων, ανεξάρτητων συνδυασμών ή μεμονωμένων υποψηφίων.

4. Το αρμόδιο Πρωτοδικείο, για την αντίστοιχη εκλογική περιφέρεια συντάσσει (σε συμβούλιο) τον πίνακα των αποτελεσμάτων της, ο οποίος περιέχει:

- α. τον αριθμό των εγγεγραμμένων εκλογέων,
  - β. τον αριθμό των εκλογέων που ψήφισαν,
  - γ. τον αριθμό των εγκύρων ψηφοδελτίων,
  - δ. τον αριθμό των άκυρων ψηφοδελτίων,
  - ε. τον αριθμό των λευκών ψηφοδελτίων και
- στ. τον αριθμό των εγκύρων ψηφοδελτίων που έλαβε κάθε συνδυασμός και κάθε μεμονωμένος υποψήφιος.

Στον πίνακα προτάσσονται οι συνδυασμοί των κομμάτων, κατά τη σειρά της εκλογικής τους δύναμης και ακολουθούν οι συνδυασμοί των συνασπισμών κομμάτων, οι συνδυασμοί των ανεξαρτήτων και οι μεμονωμένοι υποψήφιοι. Στο κάτω μέρος του αναγράφονται ολογράφως τα παραπάνω στοιχεία και ο πίνακας υπογράφεται από τον Πρόεδρο, τα μέλη και τον γραμματέα του Πρωτοδικείου.

5. Κατά την κατάρτιση του πίνακα μπορεί να παρίσταται ένας εκπρόσωπος κάθε συνδυασμού ή μεμονωμένου υποψηφίου.

6. Ο Πρόεδρος του Πρωτοδικείου αποστέλλει αμέσως επικυρωμένο αντίγραφο του πίνακα των αποτελεσμάτων στον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

7. Με βάση τους πίνακες η Ανώτατη Εφορευτική Επιτροπή κατανέμει τις έδρες σύμφωνα με την πρόβλεψη της παρ.2 του άρθρου 101.

8. Κατά την αληθή έννοια των διατάξεων της παρ. 4 του παρόντος άρθρου και των άρθρων 99 και 100, κατά τη σύνταξη, ανά εκλογική περιφέρεια, των πινάκων αποτελεσμάτων από τα αρμόδια δικαστήρια, κατά την κατανομή των εδρών, καθώς και για τον καθορισμό του εκλογικού μέτρου, τα λευκά ψηφοδέλτια δεν προσμετρώνται στα έγκυρα.

Άρθρο 99

(Άρθρα 5, 6 και 11 Ν. 3231/2004)

Συμμετοχή στην κατανομή εδρών – Καθορισμός των εδρών κάθε εκλογικού σχηματισμού στην επικράτεια

1. Στην κατανομή των εδρών των εκλογικών περιφερειών, καθώς και των εδρών επικρατείας συμμετέχουν οι συνδυασμοί κομμάτων, οι συνδυασμοί συνασπισμών κομμάτων, οι συνδυασμοί ανεξαρτήτων, καθώς και οι μεμονωμένοι υποψήφιοι που συγκεντρώνουν στην επικράτεια ποσοστό εγκύρων ψηφοδελτίων τουλάχιστον ίσο με το τρία τοις εκατό (3%) του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων που έλαβαν στην επικράτεια όλοι οι εκλογικοί σχηματισμοί.

2. Για τον καθορισμό των εδρών που δικαιούται κάθε εκλογικός σχηματισμός, το σύνολο των ψήφων που συγκέντρωσε στην επικράτεια πολλαπλασιάζεται με τον αριθμό 260 και το γινόμενό τους διαιρείται με το άθροισμα των εγκύρων ψηφοδελτίων που συγκέντρωσαν στην επικράτεια όσοι σχηματισμοί συμμετέχουν στην κατανομή των εδρών, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο. Οι έδρες που δικαιούται κάθε σχηματισμός στην επικράτεια είναι το ακέραιο μέρος του πηλίκου της διαίρεσης.

Αν το άθροισμα των ως άνω ακέραιων μερών των πηλίκων υπολείπεται του αριθμού 260, τότε παραχωρείται κατά σειρά ανά μία έδρα και ως τη συμπλήρωση αυτού του αριθμού στους σχηματισμούς, των οποίων τα πηλίκα εμφανίζουν τα μεγαλύτερα δεκαδικά υπόλοιπα.

3. Στον εκλογικό σχηματισμό που συγκέντρωσε το μεγαλύτερο αριθμό εγκύρων ψηφοδελτίων στο σύνολο της επικράτειας παραχωρούνται, επιπλέον των εδρών που λαμβάνει σύμφωνα με την παρ. 2, σαράντα (40) ακόμη έδρες, οι οποίες προέρχονται από εκλογικές περιφέρειες στις οποίες έχουν παραμείνει αδιάθετες έδρες μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας που προβλέπεται στις παρ. 4,5,6,7 και 8 του άρθρου 100.

4. Αν ένας εκλογικός σχηματισμός δικαιούται, κατ' εξαίρεση, σύμφωνα με τις παρ. 2,3 και 4 του παρόντος άρθρου και τις παρ. 1,2 και 3 του άρθρου 100, περισσότερες έδρες από όσες του αναλογούν κατά την παρ. 2 του παρόντος άρθρου, ο συνολικός αριθμός τους αναπροσαρμόζεται, προκειμένου να λάβει τελικά τις έδρες που προκύπτουν από την εφαρμογή του άρθρου 100.

Στην περίπτωση αυτή μειώνεται αντίστοιχα ο αριθμός των εδρών που καταλαμβάνει ο πρώτος κατά σειρά σε έγκυρα ψηφοδέλτια εκλογικός σχηματισμός.

Άρθρο 100

(Άρθρα 7,8 και 11 Ν. 3231/2004)

Κατανομή εδρών επικρατείας – Κατανομή των 248 εδρών στις εκλογικές περιφέρειες

1. Για την κατανομή των εδρών επικρατείας ως εκλογικό μέτρο λαμβάνεται το ακέραιο μέρος του πηλίκου που προκύπτει από τη διαίρεση του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων που έλαβαν στην επικράτεια όλοι οι εκλογικοί σχηματισμοί, που συμμετέχουν στην κατανομή των εδρών σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 99, δια του αριθμού των βουλευτών επικρατείας.

2. Ο αριθμός των βουλευτών επικρατείας που αναδεικνύουν όσοι συμμετέχουν στην κατανομή εδρών προκύπτει από το ακέραιο μέρος του πηλίκου της διαίρεσης του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων, που έλαβαν στην επικράτεια, δια του εκλογικού μέτρου.

3. Αδιάθετες έδρες επικρατείας κατανέμονται ανά μία σε όσους έχουν το μεγαλύτερο αχρησιμοποίητο υπόλοιπο, αρχίζοντας από το συνδυασμό με το μεγαλύτερο υπόλοιπο.

4. Για την κατανομή των εδρών σε κάθε εκλογική περιφέρεια ως εκλογικό μέτρο λαμβάνεται το ακέραιο μέρος του πηλίκου που προκύπτει από τη διαίρεση του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων που έλαβαν μέρος στις εκλογές, ανεξάρτητα από τη συμμετοχή τους στην κατανομή της παρ. 1 του άρθρου 99, δια του αριθμού των εδρών της.

Για τον καθορισμό των εδρών που δικαιούται κάθε εκλογικός σχηματισμός σε κάθε εκλογική περιφέρεια διαιρείται το σύνολο των εγκύρων ψηφοδελτίων, που έλαβε στην περιφέρεια ο εν λόγω σχηματισμός, δια του εκλογικού μέτρου. Οι έδρες του στην εκλογική περιφέρεια είναι το ακέραιο μέρος του πηλίκου της παραπάνω διαίρεσης.

5. Εκλογικός σχηματισμός που έχει στους συνδυασμούς του λιγότερους υποψηφίους από τις έδρες που δικαιούται, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, στην εκλογική περιφέρεια καταλαμβάνει τόσες έδρες όσοι είναι οι υποψήφιοι του. Οι έδρες που δεν του προσκυρώνονται γι' αυτόν το λόγο κατανέμονται σύμφωνα με τις παραγράφους 6 και 7.

Η έδρα των μονοεδρικών εκλογικών περιφερειών καταλαμβάνεται από τον εκλογικό σχηματισμό που συμμετέχει στην κατανομή των βουλευτικών εδρών σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 99 και έχει λάβει τα περισσότερα έγκυρα ψηφοδέλτια στην εκλογική αυτή περιφέρεια.

6. Για την κατανομή τυχόν αδιάθετων εδρών υπολογίζεται η διαφορά των εδρών που έχουν διατεθεί, σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους του παρόντος άρθρου, από τις έδρες που δικαιούται, σύμφωνα με τις παρ. 2,3 και 4 του άρθρου 99. Στη συνέχεια υπολογίζονται τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα ψήφων των εκλογικών σχηματισμών σε κάθε εκλογική περιφέρεια εκτός από τις μονοεδρικές. Το υπόλοιπο αυτό είναι η διαφορά του γινομένου των εδρών που κατέλαβαν οι παραπάνω σχηματισμοί στην εκλογική περιφέρεια επί το εκλογικό της μέτρο από το σύνολο των ψήφων που έλαβαν στην ίδια εκλογική περιφέρεια.

7. Τυχόν αδιάθετες έδρες διεδρικών και τριεδρικών εκλογικών περιφερειών διατίθενται, κατά σειρά και ανά μία, στον εκλογικό σχηματισμό που εμφανίζει σε καθεμία από αυτές τα μεγαλύτερα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα.

Εάν σε κάποιο εκλογικό σχηματισμό διατεθούν συνολικά περισσότερες έδρες από όσες δικαιούται, σύμφωνα με τις παρ. 2,3 και 4 του άρθρου 99, οι πλεονάζουσες αφαιρούνται, ανά μια, από τις τριεδρικές περιφέρειες και αν υπάρξει ανάγκη από τις διεδρικές, στις οποίες εμφανίζει τα μικρότερα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα.

8. Οι εκλογικές περιφέρειες που εξακολουθούν να έχουν αδιάθετες έδρες διατάσσονται κατά φθίνουσα σειρά, με βάση τα αχρησιμοποίητα υπόλοιπα του εκλογικού σχηματισμού με το μικρότερο αριθμό εγκύρων ψηφοδελτίων στην επικράτεια που δικαιούται έδρα σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 99. Στον εκλογικό σχηματισμό που έχει το μικρότερο αριθμό εγκύρων ψηφοδελτίων στην επικράτεια παραχωρείται ανά μία έδρα από καθεμία από αυτές τις εκλογικές περιφέρειες και ως τη συμπλήρωση του αριθμού των εδρών που ο εκλογικός σχηματισμός δικαιούται, σύμφωνα με τις παρ. 2,3 και 4 του άρθρου 99.

Αν πάλι παραμείνουν αδιάθετες έδρες, η διαδικασία του προηγούμενου εδαφίου εφαρμόζεται διαδοχικά για όλους τους εκλογικούς σχηματισμούς που συμμετέχουν σε αυτή, αρχίζοντας από όποιον συγκέντρωσε το μικρότερο αριθμό εγκύρων ψηφοδελτίων σε όλη την επικράτεια προς αυτόν με τον αμέσως μεγαλύτερο.

Άρθρο 101

(Άρθρο 101 Π.Δ. 351/2003 και άρθρα 9 και 11 Ν. 3231/2004)

Ανώτατη Εφορευτική Επιτροπή - Αρμοδιότητες

1. Στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης εδρεύει Ανώτατη Εφορευτική Επιτροπή, που αποτελείται:

- α) Από τον Πρόεδρο του Αρείου Πάγου, ως Πρόεδρο,
- β) δύο Αρεοπαγίτες, που ορίζονται από το Α' Τμήμα του Αρείου Πάγου με ισάριθμους αναπληρωματικούς,
- γ) το Διευθυντή της Διεύθυνσης Εκλογών του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και

δ) ένα Διευθυντή του Κλάδου Π.Ε. της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

Τον Πρόεδρο του Αρείου Πάγου, όταν απουσιάζει ή κωλύεται, αναπληρώνει ο αρχαιότερος Αντιπρόεδρος του ίδιου δικαστηρίου. Τους Διευθυντές του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης αναπληρώνουν ομοιόβαθμοί τους, του ίδιου κλάδου, απ' αυτούς που υπηρετούν στην κεντρική υπηρεσία του ίδιου Υπουργείου που ορίζονται από τον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Χρέη Γραμματέα στην Επιτροπή εκτελεί υπάλληλος του Κλάδου Π.Ε. με βαθμό τουλάχιστον Β' της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, που ορίζεται μαζί με τον αναπληρωτή του από τον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Από τον ίδιο τον Υπουργό μπορεί να οριστούν μέχρι πέντε υπάλληλοι απ' αυτούς που υπηρετούν στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, για τη γραμματειακή γενικά εξυπηρέτηση της Επιτροπής.

2. Η Ανώτατη Εφορευτική Επιτροπή, με βάση τους πίνακες αποτελεσμάτων των οικείων Πρωτοδικείων, καταρτίζει το γενικό οριστικό πίνακα αποτελεσμάτων των εκλογών σε ολόκληρη την επικράτεια, διενεργεί όσα ορίζονται στις διατάξεις των άρθρων 99 και 100 του παρόντος και αποφασίζει για την κατανομή των εδρών στους εκλογικούς σχηματισμούς.

3. Ο Πρόεδρος της επιτροπής διαβιβάζει αμέσως επικυρωμένο απόσπασμα της απόφασης για κάθε εκλογική περιφέρεια στους προέδρους των αρμόδιων Πρωτοδικείων και επικυρωμένο αντίγραφο αυτής και του γενικού οριστικού πίνακα των αποτελεσμάτων των εκλογών στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΒ'

Επανάληψη ψηφοφορίας

Άρθρο 102

(Άρθρο 102 Π.Δ. 351/2003)

Ματαίωση της ψηφοφορίας - Ακύρωση εκλογής

1. Αν σε ένα εκλογικό τμήμα η ψηφοφορία δεν έγινε για οποιοδήποτε λόγο, αυτή γίνεται την επόμενη Κυριακή.

2. Αν ακυρωθεί η εκλογή για παράβαση των διατάξεων του νόμου και για πλημμέλειες εν γένει είτε στο σύνολο, είτε σε κάποια τμήματα της εκλογικής περιφέρειας, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται σε όσα τμήματα ακυρώθηκε η εκλογή, μέσα σ' ένα μήνα από τη δημοσίευση της απόφασης του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου, που προβλέπεται από το άρθρο 100 του Συντάγματος.

Κατά την επανάληψη της ψηφοφορίας από αυτό το λόγο δεν επιτρέπεται πρόταση και ανακήρυξη νέων υποψηφίων, και η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται σε όσα τμήματα ακυρώθηκε η εκλογή, με βάση τους εκλογικούς καταλόγους που χρησιμοποιήθηκαν κατά την αρχική ψηφοφορία.

3. Αν ακυρωθεί η εκλογή για παράβαση που επιφέρει μεταβολή στις εκλογικές περιφέρειες βάση των οποίων έγινε η εκλογή και συνεπάγεται κατ' ανάγκη τη νέα πρόταση και ανακήρυξη υποψηφίων και συνδυασμών, αυτή γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος, μέσα σε τριάντα ημέρες από τη δημοσίευση της απόφασης του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου.

4. Αν επαναληφθεί η ψηφοφορία σε κάποια εκλογική περιφέρεια για παράβαση των διατάξεων του νόμου ή για πλημμέλειες γενικά, το νέο αποτέλεσμα δεν ασκεί καμία επιρροή στο σύνολο των ψήφων των κομμάτων και στο ποσοστό τους σ' όλη την επικράτεια, όπως αυτό καθορίστηκε από την Ανώτατη Εφορευτική Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 101 παράγραφο 1.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ'

Ανακήρυξη βουλευτών - τρόπος ανακήρυξης

Άρθρο 103

(Άρθρο 103 Π.Δ. 351/2003)

Ανακήρυξη βουλευτών

1. Η ανακήρυξη των βουλευτών, σύμφωνα με αυτά που ορίζονται στα οικεία άρθρα, γίνεται από το αρμόδιο πρωτοδικείο σε δημόσια συνεδρίαση, με βάση την απόφαση της Ανώτατης Εφορευτικής Επιτροπής. Η απόφαση της ανακήρυξης κοινοποιείται, με τη φροντίδα του εισαγγελέα, σ' όλους τους υποψηφίους.

2. Το αρμόδιο πρωτοδικείο ανακηρύσσει και αναπληρωματικούς των βουλευτών που ανακηρύχτηκαν από κάθε συνδυασμό.

3. Ως αναπληρωματικοί κάθε συνδυασμού, του οποίου υποψήφιοι ανακηρύχτηκαν βουλευτές, ανακηρύσσονται όλοι οι υπόλοιποι υποψήφιοι αυτού.

4. Οι αναπληρωματικοί ανακηρύσσονται κατά τη σειρά των ψήφων προτίμησης καθενός. Σε περίπτωση ισοψηφίας, ενεργείται από το πρωτοδικείο κλήρωση για τον καθορισμό της σειράς αυτών που ισοψηφίσαν.

5. Ο αρχηγός ή πρόεδρος κόμματος ή συνασπισμού κομμάτων που μετέχει στους συνδυασμούς δύο εκλογικών περιφερειών, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 34, εφόσον εκλεγεί βουλευτής και στις δύο αυτές περιφέρειες, οφείλει να δηλώσει στον Πρόεδρο της Βουλής σε ποια από τις περιφέρειες αυτές προτιμά την εκλογή του. Η δήλωση αυτή υποβάλλεται μέσα σε προθεσμία πέντε ημερών από την ανακήρυξη όλων των βουλευτών και

των αναπληρωματικών αυτών και των δύο περιφερειών. Αν δεν υποβληθεί δήλωση μέσα στην προθεσμία αυτή, θεωρείται ότι προτίμησε την εκλογή του στην περιφέρεια στην οποία το κόμμα ή ο συνασπισμός, του οποίου ηγείται, έλαβε τις περισσότερες ψήφους. Για την πλήρωση της έδρας που παραμένει κενή εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 104.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΔ΄

Αναπληρωματική εκλογή

Άρθρο 104

(Άρθρο 104 Π.Δ. 351/2003)

Περιπτώσεις αναπληρωματικής εκλογής και ενέργειάς της

1. Οι βουλευτικές έδρες που κενώνονται για οποιοδήποτε λόγο κατά τη διάρκεια της βουλευτικής περιόδου σε κάποια εκλογική περιφέρεια, πληρώνονται από τους αναπληρωματικούς του ίδιου συνδυασμού στην ίδια εκλογική περιφέρεια, που τυχόν έχουν ανακηρυχθεί, οι οποίοι καλούνται από τον Πρόεδρο της Βουλής για την πλήρωση έδρας που κενώθηκε κατά τη σειρά της ανακήρυξής τους.

2. Αν δεν υπάρχουν αναπληρωματικοί που προβλέπει η προηγούμενη παράγραφος ή ο αριθμός τους έχει εξαντληθεί, προκηρύσσεται αναπληρωματική εκλογή στην εκλογική περιφέρεια, στην οποία κενώθηκαν οι βουλευτικές έδρες.

3. Σε περίπτωση αναπληρωματικής εκλογής εφαρμόζονται ανάλογα όλες οι διατάξεις των Α΄ και Β΄ τμημάτων του δεύτερου βιβλίου του παρόντος, που αναφέρονται στην προκήρυξη και ενέργεια των εκλογών. Στο συνδυασμό μπορεί να περιληφθεί ο αριθμός υποψηφίων μέχρι του αριθμού των κενών βουλευτικών εδρών, προσαυξανόμενος κατά ένα, και εφόσον η κενή βουλευτική έδρα είναι μία, ανακηρύσσεται βουλευτής ο πρώτος κατά σειρά των ψήφων προτίμησης υποψήφιος του συνδυασμού, που πήρε τη σχετική πλειοψηφία στο σύνολο των έγκυρων ψηφοδελτίων.

Εάν τη σχετική πλειοψηφία την πήρε μεμονωμένος υποψήφιος ανακηρύσσεται αυτός βουλευτής. Εάν οι βουλευτικές έδρες που κενώθηκαν είναι δύο ή και περισσότερες, αυτές περιέρχονται στους συνδυασμούς ή μεμονωμένους υποψηφίους μετά από ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 99 και 100 του παρόντος. Σε περίπτωση που μετά την κατανομή αυτή παραμείνουν αδιάθετες έδρες, αυτές παραχωρούνται ανά μία στους συνδυασμούς ή μεμονωμένους υποψηφίους που έχουν κατά σειρά τη μεγαλύτερη αχρησιμοποίητη εκλογική δύναμη. Σε κάθε περίπτωση ισοψηφίας δύο ή περισσότερων συνδυασμών ή μεμονωμένων υποψηφίων ενεργείται από το αρμόδιο δικαστήριο, σε δημόσια συνεδρίαση αυτού κλήρωση.

Εάν σε ένα συνδυασμό περιέλθουν, κατά την εφαρμογή των προηγούμενων διατάξεων, δύο ή περισσότερες έδρες, αυτές καταλαμβάνονται από τους υποψηφίους του, κατά τη σειρά των ψήφων προτίμησης καθενός.

Από το δικαστήριο αυτό ανακηρύσσονται αναπληρωματικοί οι λοιποί υποψήφιοι του ίδιου συνδυασμού.

4. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται και σε περίπτωση ακύρωσης εκλογής, εξαιτίας έλλειψης των νόμιμων προσόντων του βουλευτή που ανακηρύχτηκε.

5. Όταν γίνεται αναπληρωματική εκλογή σε κάποια εκλογική περιφέρεια, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου αυτού, οι εκλογείς που προβλέπει το άρθρο 27, έχουν το δικαίωμα να ψηφίσουν σ' αυτή μόνο εφόσον είναι γραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους αυτής της εκλογικής περιφέρειας και βρίσκονται εκεί κατά την ημέρα της ψηφοφορίας.

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Άρθρο 105

(Άρθρο 105 Π.Δ. 351/2003)

Μη ενέργεια προσωπικής κράτησης

Κατά τη διάρκεια της ψηφοφορίας και οκτώ μέρες πριν από την έναρξη και μετά τη λήξη της, δεν ενεργείται προσωπική κράτηση για χρέος στο δημόσιο ή τους δήμους και τις κοινότητες ή άλλα νομικά πρόσωπα ή ιδιώτες, αλλά όσοι τυχόν τελούν σε κράτηση δεν απολύονται χάριν της εκλογής.

Άρθρο 106

(Άρθρο 106 Π.Δ. 351/2003)

Ανάκληση και απαγόρευση κανονικών αδειών δημοσίων υπαλλήλων, στρατιωτικών κ.λ.π.

1. Απαγορεύεται η χορήγηση κάθε κανονικής αδειας απουσίας σε τακτικούς δημοσίους υπαλλήλους, στρατιωτικούς γενικά και τακτικούς υπαλλήλους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης στο διάστημα που μεσολαβεί από την προκήρυξη των εκλογών μέχρι και την ημέρα της ψηφοφορίας. Οι αδειες που τυχόν χορηγήθηκαν πριν από την προκήρυξη των εκλογών ανακαλούνται αυτοδικαίως, χωρίς να απαιτείται η έκδοση απόφασης, της αρμόδιας αρχής, και τα πρόσωπα που έχουν αυτές τις αδειες είναι υποχρεωμένα να βρεθούν στις θέσεις τους, χωρίς οποιαδήποτε ειδοποίηση.

2. Σε περίπτωση κατεπείγουσας ανάγκης μπορεί να χορηγηθεί άδεια σε δημόσιους πολιτικούς υπαλλήλους και στρατιωτικούς γενικά, ύστερα από προηγούμενη έγκριση του αρμόδιου Υπουργού ή εξουσιοδοτημένου απ' αυτόν οργάνου. Σε τακτικούς υπαλλήλους των

οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης η άδεια αυτή χορηγείται ύστερα από έγκριση του οικείου Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας.

3. Στους τακτικούς υπαλλήλους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου χορηγείται από την αρμόδια προϊσταμένη αρχή, ύστερα από εκτίμηση των υπηρεσιακών αναγκών κατά την ημέρα της εκλογής, ειδική άδεια απουσίας, που καλύπτει τον απολύτως αναγκαίο χρόνο για τη μετάβασή τους στον τόπο άσκησης του εκλογικού τους δικαιώματος και την επιστροφή τους απ' αυτόν. Ο χρόνος της άδειας αυτής δεν συνυπολογίζεται στο χρόνο της κανονικής άδειας που δικαιούνται οι υπάλληλοι αυτοί, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις.

Με την ίδια διαδικασία και προϋποθέσεις είναι δυνατό να χορηγείται ειδική άδεια απουσίας με αποδοχές στο προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου του δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και στο προσωπικό των υπόλοιπων νομικών προσώπων του δημόσιου τομέα οποιασδήποτε κατηγορίας κλάδου και σχέση εργασίας.

4. Αυτά που ορίζονται στην προηγούμενη παράγραφο, μπορεί να εφαρμοστούν ανάλογα και για το προσωπικό των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα. Τα σχετικά με την εφαρμογή της παραγράφου αυτής καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας.

Άρθρο 107

(Άρθρο 107 Π.Δ. 351/2003)

Ενέργειες, Επιδόσεις, Ατέλειες

1. Οι επιδόσεις, κοινοποίήσεις και τοιχοκολλήσεις, που προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος, γίνονται με δικαστικούς επιμελητές και από τα όργανα της Ελληνικής Αστυνομίας.

2. Για κάθε κοινοποίηση και επίδοση, κατά παραγγελία ιδιώτη, οι δικαστικοί επιμελητές παίρνουν τα νόμιμα δικαιώματά τους.

3. Τα σύμφωνα με την παράγραφο 2, δικαιώματα των δικαστικών επιμελητών μπορούν να μειώνονται μέχρι το μισό, με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

4. Όλα τα έγγραφα που προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος, καθώς και οι συμβολαιογραφικές πράξεις διορισμού πληρεξουσίου, συντάσσονται ατελώς σε απλό χαρτί. Κατά τον ίδιο τρόπο γίνεται ατελώς και όλη η διαδικασία ενώπιον του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου που αφορά στην εξέλεγχη και εκδίκαση των βουλευτικών εκλογών κατά του κύρους των οποίων υποβάλλονται ενστάσεις.

Άρθρο 108

(Άρθρο 108 Π.Δ. 351/2003)

Αποζημιώσεις των αντιπροσώπων της δικαστικής αρχής κ.λ.π.

1. Σε όσους διορίζονται κατά τη διενέργεια βουλευτικών εκλογών έφοροι αντιπροσώπων δικαστικής αρχής, αντιπρόσωποι της δικαστικής αρχής, γραμματείς εφορευτικών επιτροπών, διερμηνείς της τουρκικής γλώσσας, χορηγείται ειδική αποζημίωση, που καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών, κατά παρέκκλιση από κάθε γενική ή ειδική διάταξη.

Με όμοια απόφαση μπορεί να καθορίζεται ειδική αποζημίωση και για τα μέλη των εφορευτικών επιτροπών.

2. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται υπέρ των παραπάνω προσώπων τα οδοιπορικά έξοδα, τα σχετικά με την πληρωμή αυτών και της ειδικής αποζημίωσης της προηγούμενης παραγράφου, καθώς και οι υποχρεώσεις όλων των προσώπων, στα οποία καταβάλλονται τα οδοιπορικά έξοδα και η ειδική αποζημίωση.

3. Οι δικαιούχοι των αποζημιώσεων του άρθρου αυτού απαλλάσσονται από την υποχρέωση καταβολής οποιουδήποτε φόρου, εισφοράς ή κράτησης υπέρ τρίτων κ.λ.π., για τα ποσά που τους καταβάλλονται για τις αποζημιώσεις αυτές.

4. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται και σε κάθε άλλη περίπτωση προσφυγής στη λαϊκή ετυμηγορία.

ΤΜΗΜΑ Γ'

ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΕΣ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Πειθαρχικές διατάξεις

Άρθρο 109

(Άρθρο 109 Π.Δ. 351/2003)

Πειθαρχικές διατάξεις

1. Κάθε υπάλληλος, σύμφωνα με την έννοια του άρθρου 13 εδαφ. α'του Ποινικού Κώδικα, που αμελεί ή δείχνει απείθεια για την έγκαιρη εκπλήρωση των καθηκόντων που του επιβάλλονται από τις διατάξεις του Διατάγματος αυτού, τιμωρείται από το αρμόδιο πειθαρχικό συμβούλιο, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για καθένα απ' αυτούς.

2. Κάθε αξιωματικός των ενόπλων δυνάμεων, της Ελληνικής Αστυνομίας, του Λιμενικού Σώματος και του Πυροσβεστικού Σώματος, που αμελεί ή δείχνει απείθεια για την έγκαιρη εκπλήρωση των καθηκόντων που του επιβάλλονται από τις διατάξεις του παρόντος,

τιμωρείται από το αρμόδιο ανακριτικό συμβούλιο με αργία, με πρόσκαιρη παύση από ένα μέχρι τρεις μήνες.

3. Νομάρχες, δήμαρχοι, πρόεδροι κοινοτήτων και νομαρχιακοί, δημοτικοί ή κοινοτικοί σύμβουλοι, που επιδεικνύουν αμέλεια για την έγκαιρη εκπλήρωση των καθηκόντων που τους επιβάλλονται από τις διατάξεις του παρόντος, τιμωρούνται από τον αρμόδιο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας, με την ποινή της αργίας τριών (3) έως έξι (6) μηνών, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του συμβουλίου που προβλέπεται στην παράγραφο 4 του άρθρου 102 του Συντάγματος.

4. Ο υπάλληλος εκλογέας ή μέλος της εφορευτικής επιτροπής, στον οποίο έχουν ανατεθεί καθήκοντα γραμματέα εφορευτικής επιτροπής, σύμφωνα με το άρθρο 56, καθώς και ο διερμηνέας της τουρκικής γλώσσας, τιμωρούνται με απόφαση της εφορευτικής επιτροπής με πρόστιμο από ένα ευρώ και σαράντα εππά λεπτά μέχρι δεκατέσσερα ευρώ και εξήντα εππά λεπτά, για οποιαδήποτε παράβαση αμέλεια ή απείθεια κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Άρθρο 110

(Άρθρο 110 Π.Δ. 351/2003)

Είσπραξη προστίμων

Τα πρόστιμα που επιβάλλονται σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο, βεβαιώνονται με έγγραφο του προέδρου του αρμόδιου πειθαρχικού συμβουλίου, ή προκειμένου για το πρόστιμο της παραγράφου 4 του προηγούμενου άρθρου, με έγγραφο του προέδρου της εφορευτικής επιτροπής προς το αρμόδιο δημόσιο ταμείο και εισπράττονται υπέρ του Δημοσίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου για την είσπραξη δημόσιων εσόδων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Γενικές Ποινικές διατάξεις

Άρθρο 111

(Άρθρο 111 Π.Δ. 351/2003)

1. Κάθε αξιόποινη πράξη, που προβλέπεται από τον παρόντα ή τον Ποινικό Κώδικα ή από κάποιο άλλο νόμο και έχει σχέση με εκλογή βουλευτών, τιμωρείται είτε η εκλογή επικυρωθεί, είτε ακυρωθεί.

2. Η αμετάκλητη καταδίκη για πλημμέλημα που διαπράχθηκε από την προκήρυξη των εκλογών μέχρι το τέλος της διαλογής των ψήφων, ως έχοντας οποιαδήποτε σχέση με την εκλογή και αποτελεί πλημμέλημα εξαιτίας τέτοιου είδους προσβολών κατά της πολιτειακής εξουσίας, της επιβολής της δημόσιας τάξης, της πλαστογραφίας δημόσιου ή ιδιωτικού εγγράφου, της ψευδορκίας, της ψευδομαρτυρίας ενώπιον της αρχής και της παράνομης

κατακράτησης και απειλής, επιφέρει αυτοδικαίως πέντε ετών στέρηση των αξιωμάτων και θέσεων που αναφέρονται στο άρθρο 63 του Ποινικού Κώδικα και όλες τις υπόλοιπες συνέπειες του ίδιου άρθρου και για τον ίδιο χρόνο.

Οι προβλεπόμενες συνέπειες από το άρθρο 63 του Ποινικού Κώδικα ισχύουν και για τους υπαλλήλους των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

3. Για τα αδικήματα που προβλέπονται από τον παρόντα νόμο δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 21, 82 και 99 του Ποινικού Κώδικα, ούτε οι διατάξεις περί συρροής των άρθρων 94 και επομένων του ίδιου Κώδικα, καθώς και του άρθρου 551 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, αν τα αδικήματα αυτά συρρέουν με άλλα που προβλέπονται από τον Ποινικό Κώδικα ή από άλλους ποινικούς νόμους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Ειδικές Ποινικές διατάξεις

Άρθρο 112

(Άρθρο 112 Π.Δ. 351/2003)

Βία κατ' εκλογέων και εξαπάτηση αυτών

1. Όποιος με βία ή με απειλές βίας παρεμποδίζει τον εκλογέα ν' ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα ή επιβάλλει την άσκησή του υπέρ ή εναντίον κάποιου υποψηφίου, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστο τριών μηνών και με στέρηση των αξιωμάτων και θέσεων που αναφέρονται στο άρθρο 63 του Ποινικού Κώδικα, από ένα μέχρι πέντε χρόνια.

2. Όποιος με ψεύτικες ειδήσεις ή συκοφαντικές διαδόσεις που αναφέρονται στο πρόσωπο κάποιου υποψηφίου ή με άλλο τρόπο εξαπατά τον εκλογέα, είτε για να παραλείψει την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος, είτε για ν' αλλάξει το εκλογικό του φρόνημα, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο χρόνια και με χρηματική πτοινή μέχρι δύο ευρώ και ενενήντα τρία λεπτά.

Άρθρο 113

(Άρθρο 113 Π.Δ. 351/2003)

Παραβίαση της μυστικότητας της ψηφοφορίας και νόθευση εκλογής

1. Όποιος με οποιοδήποτε τρόπο επιχειρεί ή πτευχαίνει να λάβει γνώση, είτε ο ίδιος, είτε τρίτος, τι ψήφισε ο εκλογέας τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο χρόνια.

2. Όποιος ψηφίζει χωρίς να έχει δικαίωμα ή ψηφίζει κατ' επανάληψη ή δίνει πολλές ψήφους, ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο από πρόθεση προκαλεί παραγωγή όχι γνήσιου αποτελέσματος της εκλογής, καθώς και εκείνος που νοθεύει το γνήσιο αποτέλεσμα αυτής, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστο τριών μηνών μέχρι πέντε χρόνια και με στέρηση των αξιωμάτων και θέσεων, που προβλέπονται στο άρθρο 63 του Ποινικού Κώδικα, από ένα μέχρι πέντε χρόνια. Αν ο υπαίτιος εκτελούσε υπηρεσία κατά την εκλογή, τιμωρείται με

φυλάκιση τουλάχιστον ενός χρόνου και με στέρηση των αξιωμάτων και θέσεων, που προβλέπονται στο άρθρο 63 του Ποινικού Κώδικα, από δύο μέχρι πέντε χρόνια.

Άρθρο 114

(Άρθρο 114 Π.Δ. 351/2003)

Δωροδοκία ή δωροληψία κατά την εκλογή

1. Όποιος από την προκήρυξη της εκλογής μέχρι το τέλος της ψηφοφορίας προτείνει, δίνει ή υπόσχεται σ' εκλογέα δώρα ή άλλες οποιεσδήποτε ωφέλειες, που δεν του οφείλονται, σαν αντάλλαγμα, για να παραλείπει την άσκηση του εκλογικού του δικαιώματος ή για να το ασκήσει με ορισμένο τρόπο, τιμωρείται με φυλάκιση από τρεις μήνες μέχρι τρία χρόνια, με χρηματική ποινή από δύο ευρώ και ενενήντα τρία λεπτά μέχρι είκοσι εννέα ευρώ και τριάντα πέντε λεπτά και με στέρηση των αξιωμάτων και θέσεων, που προβλέπονται στο άρθρο 63 του Ποινικού Κώδικα, από ένα μέχρι πέντε χρόνια.

2. Ο εκλογέας που από την προκήρυξη της εκλογής και μέχρι το τέλος της ψηφοφορίας, δέχεται την παροχή ή την υπόσχεση δώρου ή άλλες ωφέλειες που δεν του οφείλονται, ή τις απαιτεί σαν αντάλλαγμα, για να παραλείπει την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος, ή για να το ασκήσει με ορισμένο τρόπο, τιμωρείται με τις ποινές που ορίζονται στην προηγούμενη παράγραφο.

3. Όποιος από την προκήρυξη των εκλογών μέχρι το τέλος της ψηφοφορίας με σκοπό να υπερψηφιστούν ή καταψηφιστούν ή προτιμηθούν υποψήφιοι με οποιοδήποτε τρόπο, υπόσχεται ή κάνει δωρεά για φιλανθρωπικό σκοπό ή για εκτέλεση έργου στην εκλογική περιφέρεια, σε δήμο ή κοινότητα ή σε φιλανθρωπικό κατάστημα ή κοινωφελές ίδρυμα ή εκκλησία, τιμωρείται με φυλάκιση από τρεις μήνες μέχρι τρία χρόνια και με στέρηση των αξιωμάτων και θέσεων, που προβλέπονται στο άρθρο 63 του Ποινικού Κώδικα, από ένα μέχρι τρία χρόνια.

Άρθρο 115

(Άρθρο 115 Π.Δ. 351/2003)

Διατάραξη της εκλογής

Όποιος από πρόθεση παρεμποδίζει τη διεξαγωγή της εκλογής ή διαταράσσει αυτήν με την διέγερση θορύβου ή αταξίας ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστο τριών μηνών μέχρι δύο χρόνια.

Άρθρο 116

(Άρθρο 116 Π.Δ. 351/2003)

Καταστροφή κάλπης κ.λ.π.

Όποιος από την αρχή ψηφοφορίας μέχρι το τέλος της διαλογής καταστρέφει εν όλω ή εν μέρει την κάλπη ή με οποιοδήποτε τρόπο εξαφανίζει την κάλπη ή το πρωτόκολλο ή τα πρακτικά της ψηφοφορίας ή το διαβιβαζόμενο σάκο στον αρμόδιο πρόεδρο πρωτοδικών,

τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός χρόνου μέχρι πέντε χρόνια και με στέρηση των αξιωμάτων και θέσεων, που προβλέπονται στο άρθρο 63 του Ποινικού Κώδικα, από δύο μέχρι πέντε χρόνια.

Άρθρο 117

(Άρθρο 117 Π.Δ. 351/2003)

Ειδικά εκλογικά αδικήματα εκλογέων

1. Ο εκλογέας που αδικαιολόγητα δεν ασκεί το δικαίωμα του εκλέγειν, τιμωρείται με φυλάκιση από ένα μήνα μέχρι ένα έτος. Το δικαστήριο μπορεί να επιβάλει και τις στερήσεις των αξιωμάτων και θέσεων, που προβλέπονται στο άρθρο 63 του Ποινικού Κώδικα, από ένα μέχρι τρία χρόνια.

2. Η προηγούμενη παράγραφος δεν εφαρμόζεται στις γενικές βουλευτικές εκλογές και στις εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μόνο για τον εκλογέα που έχει περάσει το εβδομηκοστό έτος της ηλικίας του, καθώς και για τον εκλογέα που θα βρίσκεται στο εξωτερικό.

3. Όποιος ψευδώς παριστάνει το πρόσωπο κάποιου εκλογέα ή κάνει χρήση πλαστών ή νόθων εγγράφων, σύμφωνα με τους όρους του Ποινικού Κώδικα, ή γνήσιων, αλλά που προορίζονται για άλλο πρόσωπο, ή κάνει ψεύτικη ένορκη βεβαίωση ή υπεύθυνη δήλωση με σκοπό την εγγραφή στον εκλογικό κατάλογο και τη διαγραφή απ' αυτόν είτε του εαυτού του, είτε άλλου εκλογέα, ή υποβάλλει εν γνώσει του ψεύτικη αίτηση ή ψεύτικες αντιρρήσεις, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών μέχρι πέντε χρόνια και με στέρηση των αξιωμάτων και θέσεων, που προβλέπονται στο άρθρο 63 του Ποινικού Κώδικα, από δύο μέχρι πέντε χρόνια.

4. Με φυλάκιση από τρεις μήνες μέχρι τρία χρόνια και με στέρηση των αξιωμάτων και θέσεων, που προβλέπονται στο άρθρο 63 του Ποινικού Κώδικα, από ένα μέχρι τρία χρόνια, τιμωρείται:

α) Όποιος επεμβαίνει οπωσδήποτε αυθαίρετα κατά τη σύνταξη του ψηφοδελτίου από τον εκλογέα, ή επιφέρει χωρίς τη ρητή συναίνεσή του οποιεσδήποτε μεταβολές στο ψηφοδέλτιο αυτού.

β) Όποιος δημοσιεύει ή τοιχοκολλεί ψευδώς οποιουσδήποτε πίνακες υποψηφίων με σκοπό την παραπλάνηση των εκλογέων.

γ) Όποιος μέσα στο κατάστημα της ψηφοφορίας ή γύρω απ' αυτό ενεργεί με οποιονδήποτε τρόπο υπέρ ή κατά ενός υποψηφίου.

Άρθρο 118

(Άρθρο 118 Π.Δ. 351/2003)

Ειδικά εκλογικά αδικήματα δημόσιων οργάνων

1. Διοικητής ή προϊστάμενος μονάδας ή υπηρεσίας, που δε συμμορφώνεται με τις επιβαλλόμενες σ' αυτόν υποχρεώσεις του άρθρου 27 ή νοθεύει με οποιοδήποτε τρόπο τις οικείες καταστάσεις είτε με την καταχώρηση όσων δεν δικαιούνται, είτε με τη μη εγγραφή εκλογέων που πρέπει να γραφτούν, είτε με αλλοίωση των στοιχείων ταυτότητάς τους, είτε με οποιοδήποτε άλλο τρόπο, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός χρόνου και με στέρηση των αξιωμάτων και θέσεων, που προβλέπονται στο άρθρο 63 του Ποινικού Κώδικα, από δύο μέχρι πέντε χρόνια.

2. Αυτοί που αναφέρονται στο άρθρο 27 παράγραφο 1, και δε συμμορφώνονται στις επιβαλλόμενες με τις παραγράφους 3 και 4 αυτού του άρθρου υποχρεώσεις τους ή προσκομίζουν πλαστή ή νοθευμένη βεβαίωση για την εγγραφή τους σε εκλογικό κατάλογο τιμωρούνται με φυλάκιση τριών μηνών μέχρι τρία χρόνια και με στέρηση των αξιωμάτων και θέσεων, που προβλέπονται στο άρθρο 63 του Ποινικού Κώδικα, από ένα χρόνο μέχρι τρία χρόνια. Όσοι απ' αυτούς υπηρετούν στις ένοπλες δυνάμεις ως κληρωτοί υπόκεινται και σε πρόσθετη υπηρεσία θητείας τριών μηνών.

3. Οι δικαστικοί, διοικητικοί στρατιωτικοί, αστυνομικοί, δημοτικοί και κοινοτικοί υπάλληλοι, δήμαρχοι, πρόεδροι κοινοτήτων και δημοτικοί ή κοινοτικοί σύμβουλοι, δικαστικοί αντιπρόσωποι, μέλη εφορευτικών επιπροπών, γραμματείς ή διερμηνείς αυτών, που αμελούν ή δείχνουν απείθεια στην έγκαιρη εκπλήρωση των καθηκόντων που τους επιβάλλονται από τις διατάξεις του παρόντος, ή επεμβαίνουν ενεργώς και με τρόπο που δεν επιτρέπεται από τις κείμενες διατάξεις σ' εκλογικές ενέργειες ή δείχνουν συμπεριφορά ασυμβίβαστη προς τα αξιώματα και τις ιδιότητές τους σε ζητήματα εκλογικά, τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών μέχρι δύο χρόνια και με στέρηση των αξιωμάτων και θέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 63 του Ποινικού Κώδικα, από έξι μήνες μέχρι δύο χρόνια.

4. Με φυλάκιση από τρεις μήνες μέχρι τρία χρόνια και με στέρηση των αξιωμάτων και θέσεων, που προβλέπονται στο άρθρο 63 του Ποινικού Κώδικα, από ένα μέχρι τρία χρόνια τιμωρείται:

α) Δημόσιος, δημοτικός και κοινοτικός υπάλληλος, που αν και είναι υποχρεωμένος, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος, να δημοσιεύσει και να τοιχοκολλήσει τους πίνακες ανακήρυξης υποψηφίων και το πρόγραμμα της εκλογής, από πρόθεση αναγράφει λανθασμένα τα ονόματα των υποψηφίων ή αναγράφει από πρόθεση υποψηφίους που δεν έχουν ανακηρυχτεί ως υποψήφιοι.

β) Όποιος, μολονότι είναι αρμόδιος για την εγγραφή στους εκλογικούς καταλόγους ή τη διαγραφή απ' αυτούς των εκλογέων: αα) γράφει σ' αυτούς πρόσωπα που δεν έχουν αποκτήσει, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος, το δικαίωμα του εκλέγειν ή τις νόμιμες προϋποθέσεις για την εγγραφή τους σ' αυτούς, ββ) παραλείπει να γράψει πρόσωπα που έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν και τις νόμιμες προϋποθέσεις για εγγραφή και γγ) διαγράφει τους εκλογείς που είναι γραμμένοι νόμιμα σ' αυτούς.

γ) Όποιος όντας αρμόδιος για έκδοση βεβαίωσης ή πιστοποιητικού σχετικού με την εγγραφή στους εκλογικούς καταλόγους και την εν γένει πιστοποίηση ή άσκηση εκλογικού δικαιώματος εκδίδει ψεύτικο πιστοποιητικό.

δ) Όποιος από πρόθεση παραδίδει στην εφορευτική επιτροπή ψηφοδέλτιο ή φακέλους διαφορετικούς από τους κανονικούς.

ε) Κάθε στρατιωτικός που θα διέταξε επέμβαση των στρατιωτικών στην εκλογή ή θα ενεργούσε επέμβαση με οποιοδήποτε όργανο της δημόσιας δύναμης.

στ) Δημόσιοι υπάλληλοι ή ιδιώτες, που έχουν πάρει εντολή για επίβλεψη ή εργασία εκτύπωσης εκλογικών καταλόγων, αναγράφουν από πρόθεση, κατά την εκτέλεση αυτής, λανθασμένα τα στοιχεία της ταυτότητας των εκλογέων ή τα αλλοιώνουν.

5. Με φυλάκιση από τρεις μήνες μέχρι τρία χρόνια και με χρηματική ποινή τιμωρείται:

α) Δημόσιος ή δημοτικός ή κοινοτικός υπάλληλος και δικαστικός ή εκκλησιαστικός λειτουργός, που από πρόθεση ενήργησε με οποιοδήποτε τρόπο πριν ή κατά την ημέρα της εκλογής υπέρ ή κατά κάποιου υποψήφιου ή κόμματος.

β) Δημόσιος πολιτικός υπάλληλος που διέταξε επέμβαση των στρατιωτικών ή αστυνομικών οργάνων στην εκλογή.

γ) Αυτός που θ' ανακηρυχτεί τυχόν υποψήφιος χωρίς όμως να είναι εκλόγιμος, σύμφωνα με το άρθρο 56 του Συντάγματος, και δεν παραιτείται από την υποψηφιότητα ή υποστηρίζει με οποιοδήποτε τρόπο αυτή και

δ) Δημόσιος γενικά υπάλληλος που θα δεχόταν να διοριστεί ή να χρησιμεύσει ως αντιπρόσωπος κάποιου υποψηφίου ή κόμματος.

Άρθρο 119

(Άρθρο 119 Π.Δ. 351/2003)

Λοιπά εκλογικά αδικήματα

1. Με φυλάκιση μέχρι δύο χρόνια και χρηματική ποινή τιμωρείται:

α) Όποιος αποτρέπει με οποιοδήποτε τρόπο εκλογέα ν' ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα, ιδίως αν αυτός εξαρτάται οπωσδήποτε απ' αυτόν.

β) Όποιος, χωρίς να έχει δικαίωμα, κάνει χρήση του ονόματος και εμβλήματος ή παρόμοιων ονομάτων και εμβλημάτων που προβλέπονται στο άρθρο 37 του παρόντος, καθώς και ο δικαστικός αντιπρόσωπος ή μέλη της εφορευτικής επιτροπής που ανέχονται αυτή τη χρήση.

γ) Όποιος, αφού προκηρυχθούν γενικές εκλογές, παραλείπει εν όλω ή εν μέρει ή επιβραδύνει ενέργειες που επιβάλλονται για την εκτύπωση εκλογικών καταλόγων ή για την προμήθεια άλλων εκλογικών ειδών.

δ) Όποιος απαιτεί υπέρογκα ποσά για την εκτύπωση ψηφοδελτίων.

ε) Όποιος από πρόθεση δεν τηρεί τις προθεσμίες του διατάγματος αυτού.

στ) Αυτός που υποβάλλει στην εφορευτική επιτροπή με δόλο πολυάριθμες, απαράδεχτες ή αβάσιμες ενστάσεις.

ζ) Ο γραμμένος εκλογέας στον εκλογικό κατάλογο, που δεν έχει αποκτήσει το δικαίωμα του εκλέγειν ή δεν έχει το δικαίωμα ν' ασκήσει αυτό κι όμως ψηφίζει.

η) Όποιος αδικαιολόγητα καταστρέφει ή εξαφανίζει ψηφοδέλτια.

θ) Όποιος την προηγούμενη ή την ημέρα της εκλογής παραθέτει ομαδικό γεύμα σε εκλογείς ή δίνει χρήματα για να δαπανηθούν γι' αυτό το σκοπό, καθώς και αυτοί που παίρνουν μέρος στο γεύμα.

2. Με φυλάκιση από τρεις μήνες μέχρι τρία χρόνια και με χρηματική ποινή τιμωρούνται:

α) Τα μέλη των εφορευτικών επιτροπών που διευθύνουν την εκλογή καθώς και αυτός που τη διευθύνει ή λαμβάνει μέρος στη διεύθυνση αντιπρόσωπος της δικαστικής αρχής:

αα) Αν εν γνώσει τους δεχτούν ν' ασκήσει το εκλογικό δικαίωμα πρόσωπο που, ή δεν είναι γραμμένο στους εκλογικούς καταλόγους ή ψευδώς εμφανίζεται αντ' άλλου που είναι γραμμένο σ' αυτούς, ή άσκησε ήδη αυτό το δικαίωμα.

ββ) Αν εν γνώσει τους αποκλείσουν κάποιον από τους γραμμένους στον εκλογικό κατάλογο εκλογείς, ν' ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα.

γγ) Αν αδικαιολόγητα περιορίσουν οπωσδήποτε τη χρονική διάρκεια της ψηφοφορίας ή τη διακόψουν ή την αναβάλουν.

δδ) Αν αδικαιολόγητα μεταβάλουν τον τόπο της διεξαγωγής της ψηφοφορίας που νόμιμα έχει οριστεί, και

εε) Αν αδικαιολόγητα διώξουν από τον τόπο της ψηφοφορίας υποψήφιο ή αντιπρόσωπο ή αναπληρωτή του ή δεν αναγνωρίσουν αυτούς που έχουν διοριστεί νόμιμα αντιπρόσωποι, ή αναπληρωτές υποψηφίου.

β) Αυτός που δεν έχει κατά το χρόνο της ψηφοφορίας τα προσόντα που ορίζονται με το παρόν και δεν απέχει από την εκτέλεση των καθηκόντων του ως μέλος της εφορευτικής επιτροπής, αν αποδεικνύεται από τα πρακτικά της εκλογής ότι με παρατήρηση ή ένσταση ζητήθηκε η αποχή αυτού.

3. Κάθε άλλη παράβαση των διατάξεων του παρόντος, που ειδικά δεν προβλέπεται απ' αυτό ή τον Ποινικό Κώδικα ή απ' άλλο ποινικό νόμο, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι έξι μήνες ή με χρηματική ποινή.

Άρθρο 120

(Άρθρο 120 Π.Δ. 351/2003)

Επέκταση ποινικών και πειθαρχικών διατάξεων

Οι ποινικές και πειθαρχικές διατάξεις του διατάγματος αυτού ισχύουν και σε κάθε άλλη περίπτωση προσφυγής στη λαϊκή ετυμηγορία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'
Δικονομικές διατάξεις

Άρθρο 121
(Άρθρο 121 Π.Δ. 351/2003)

Κλήση κατηγορουμένου στο ακροατήριο

1. Τα αδικήματα του διατάγματος αυτού εισάγονται μετά από προανάκριση ή χωρίς αυτή, με απευθείας κλήση του κατηγορουμένου στο ακροατήριό του κατά τόπο αρμόδιου τριμελούς πλημμελειοδικείου, μέσα σε τριάντα μέρες από την παράδοση της μήνυσης ή από το τέλος της προανάκρισης.

2. Για σοβαρές κατά την κρίση του αρμόδιου εισαγγελέα πλημμελειοδικών παραβάσεις, διατάσσεται κύρια ανάκριση, η οποία είναι δυνατό να τελειώσει με απευθείας κλήση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο (άρθρο 308 παρ. 3 Κ.Π.Δ.).

Αυτός που κλητεύεται με κλητήριο θέσπισμα απευθείας στο ακροατήριο, μπορεί ν' ασκήσει προσφυγή ενώπιον του αρμόδιου εισαγγελέα εφετών, για την οποία έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 322 και επόμενων του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 122
(Άρθρο 122 Π.Δ. 351/2003)

Αρμόδιο Δικαστήριο

Αποκλειστικά αρμόδιο για την εκδίκαση των αδικημάτων που προβλέπονται από το διάταγμα αυτό είναι το τριμελές πλημμελειοδικείο του τόπου όπου τελέστηκαν, οποιαδήποτε και αν είναι η ιδιότητα του υπαίτιου, χωρίς να εφαρμόζονται στην προκείμενη περίπτωση οι διατάξεις του άρθρου 111 παράγραφο 7 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, των άρθρων 241 έως και 247 του Α.Ν. 2803/1941, «περί Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικος», του άρθρου 1 του Α.Ν. 528/1945, καθώς και κάθε άλλη αντίθετη διάταξη.

Άρθρο 123
(Άρθρο 123 Π.Δ. 351/2003)

Επ' αυτοφώρω καταλαμβανόμενες παραβάσεις

Για τα αδικήματα του διατάγματος αυτού αν ο δράστης έχει συλληφθεί επ' αυτοφώρω, έχουν εφαρμογή οι διατάξεις των άρθρων 417 και επόμενων του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 124
(Άρθρο 124 Π.Δ. 351/2003)

Ένδικα μέσα

Κατά των αποφάσεων του τριμελούς πλημμελειοδικείου επιτρέπονται τα ένδικα μέσα της έφεσης και αναίρεσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

ΤΜΗΜΑ Δ'
ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΟΥΣ
ΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ

Άρθρο 125
(Άρθρο 125 Π.Δ. 351/2003)

Νομιμοποίηση για άσκηση ένστασης

Ένσταση κατά του κύρους βουλευτικής εκλογής σε ορισμένη εκλογική περιφέρεια, έχει το δικαίωμα ν' ασκήσει για οποιοδήποτε λόγο ο καθένας που ανακηρύχτηκε υποψήφιος κατ' αυτή την εκλογή στην ίδια εκλογική περιφέρεια, αλλά δεν έχει ανακηρυχθεί βουλευτής, καθώς επίσης και κάθε εκλογέας γραμμένος στους εκλογικούς καταλόγους της ίδιας εκλογικής περιφέρειας, αλλά μόνο για τους λόγους που ορίζονται στο άρθρο 126 παράγραφο 1 εδαφ. α' και β'.

Άρθρο 126
(Άρθρο 126 Π.Δ. 351/2003)

Λόγοι ένστασης

1. Λόγοι ένστασης κατά του κύρους βουλευτικής εκλογής είναι:
  - α) Έλλειψη νόμιμων προσόντων αυτών που ανακηρύχθηκαν βουλευτές ή αναπληρωματικοί βουλευτές ή νόμιμο κώλυμα για την ανακήρυξή τους.
  - β) Παράβαση του νόμου κατά τη διεξαγωγή της εκλογής.
  - γ) Λάθος στην αρίθμηση των ψήφων.

2. Οι λόγοι της ένστασης πρέπει να είναι ειδικοί και ορισμένοι.

Εφόσον όμως αναφέρονται σε παράβαση του νόμου κατά τη διεξαγωγή της εκλογής ή σε λάθος στην αρίθμηση των ψήφων, πρέπει να προσδιορίζουν ειδικώς και τους λόγους, για τους οποίους ή προβαλλόμενη παράβαση ή το λάθος δημιουργεί αμφιβολίες, ως προς το αν και χωρίς αυτό, το συνολικό αποτέλεσμα της ψηφοφορίας θα ήταν το ίδιο.

Άρθρο 127

(Άρθρο 127 Π.Δ. 351/2003)

Εκπλήρωση καθηκόντων βουλευτών, που προσβλήθηκε η ανακήρυξή τους

Οι βουλευτές που ανακηρύχτηκαν από το πρωτοδικείο και ασκήθηκε ένσταση κατά της ανακήρυξής τους ενώπιον του κατά το άρθρο 100 του Συντάγματος Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου, εκπληρώνουν μέχρι τη δημοσίευση της οριστικής απόφασης του Δικαστηρίου αυτού, τα καθήκοντα του βουλευτή και απολαμβάνουν όλα τα προνόμια που ορίζονται στα άρθρα 61, 62 και 48 παράγραφος 5 του Συντάγματος.

ΤΜΗΜΑ Ε'

ΤΕΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 128

(Άρθρο 128 Π.Δ. 351/2003)

Υπολογισμός προθεσμιών

Για τον υπολογισμό των προθεσμιών που καθορίζονται στη νομοθεσία για την εκλογή βουλευτών και αναφέρονται στο χρόνο πριν από την ψηφοφορία και σε σχέση με την ημέρα της ψηφοφορίας, δεν συνυπολογίζεται ούτε η ημέρα της ψηφοφορίας ούτε η ημέρα κατά την οποία προβλέπεται, κατά περίπτωση, η άσκηση της ενέργειας, από την οποία και αρχίζουν. Οι ίδιες προθεσμίες, καθώς και εκείνες που αρχίζουν από την ημέρα της προκήρυξης των εκλογών ή την κατά το άρθρο 31 παράγραφο 3 έναρξη της προεκλογικής περιόδου, λήγουν πάντοτε τα μεσάνυχτα της τελευταίας για ενέργεια ημέρας, ανεξάρτητα αν αυτή είναι αργία ή εξαιρέσιμη.

Άρθρο 129

(Άρθρο 129 Π.Δ. 351/2003)

Διατάξεις που διατηρούνται σε ισχύ

Κείμενες διατάξεις, αναφερόμενες σε θέματα που δεν ρυθμίζονται από το παρόν διάταγμα, διατηρούνται σε ισχύ.

Άρθρο 130

(Άρθρο 130 Π.Δ. 351/2003)

Προμήθειες εκλογικών ειδών

1. Για την προπαρασκευή και τη διεξαγωγή των εκλογών Εθνικής Αντιπροσωπείας, συμπεριλαμβανομένης και της γρήγορης συγκέντρωσης, έκδοσης και μετάδοσης των αποτελεσμάτων αυτών, η προμήθεια των μηχανημάτων για την οριστικοποίηση και εκτύπωση των εκλογικών καταλόγων, των αναγκαίων βιβλίων, εντύπων, σφραγίδων, ειδών γραφικής ύλης και παντός είδους λοιπού υλικού, γίνεται με αποφάσεις του Υπουργού

Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Με όμοιες αποφάσεις είναι δυνατό να ορίζεται:

- α) Η εκτέλεση κάθε εκτυπωτικής ή άλλης εργασίας,
- β) η μίσθωση κάθε μεταφορικού μέσου αναγκαίου για τη διακίνηση προσωπικού ή τη μεταφορά υλικού,
- γ) η χρησιμοποίηση εργατών και κάθε ειδικότητας τεχνικών και
- δ) η διενέργεια κάθε εργασίας ή δαπάνης που εξυπηρετεί τους σκοπούς, που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου περιλαμβανομένης και της διαφώτισης και ενημέρωσης των Ελλήνων και κοινοτικών εκλογέων μόνο για τη διαδικασία άσκησης του εκλογικού τους δικαιώματος, με τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (τηλεόραση, ραδιόφωνο, εφημερίδες κ.λ.π.). Η διάταξη αυτή ισχύει από 21ης Φεβρουαρίου 1994.

2. Όλες γενικά οι προμήθειες, εργασίες, μεταφορές και μισθώσεις, που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, γίνονται με απευθείας ανάθεση και έγγραφη συμφωνία, κατά παρέκκλιση των περί δημοσίου λογιστικού και περί προμηθειών του Δημοσίου διατάξεων, καθώς και από κάθε άλλη διάταξη, σύμφωνα με όσα ορίζονται με τις κατά τα παραπάνω αποφάσεις του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, για την έκδοση των οποίων δεν απαιτείται εξουσιοδότηση ή έγκριση κάποιας άλλης αρχής. Οι μισθώσεις μεταφορικών μέσων για τη διακίνηση προσώπων ή τη μεταφορά εκλογικού υλικού, ενεργούνται κατά παρέκκλιση των διατάξεων του ν.δ. 2396/1953 «περί κανονισμού χρήσεως και κινήσεως αυτοκινήτων οχημάτων του Δημοσίου κ.λ.π.» και των κατ' εξουσιοδότηση αυτών εκδιδομένων αποφάσεων του Πρωθυπουργού ή του ξουσιοδοτημένου από αυτόν Υπουργού.

Με τις κατά τα παραπάνω αποφάσεις του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης ορίζονται και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για κάθε πληρωμή.

3. Οι διατάξεις των προηγουμένων παραγράφων εφαρμόζονται και από τους νομάρχες, σε όσες περιπτώσεις μεταβιβάζονται σ' αυτούς πιστώσεις για την αντιμετώπιση δαπανών για τους σκοπούς της παραγράφου 1.

4. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού ισχύουν και για την διεξαγωγή δημοτικών και κοινοτικών εκλογών, καθώς και για κάθε άλλη εκδήλωση της λαϊκής ετυμηγορίας.

Άρθρο 131

(Άρθρο 131 Π.Δ. 351/2003)

Ειδικές αποζημιώσεις

1. Για την αντιμετώπιση των έκτακτων αναγκών, κατά την προπαρασκευή και διεξαγωγή των βουλευτικών εκλογών, τη συγκέντρωση, μετάδοση και έκδοση των αποτελεσμάτων, είναι δυνατόν με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης να συγκροτούνται ειδικά συνεργεία από υπαλλήλους της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, του

Εθνικού Τυπογραφείου και από υπαλλήλους αρμοδιότητας του πρώην Υπουργείου Εσωτερικών, που υπηρετούν στις Περιφέρειες και στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και από τον απολύτως αναγκαίο αριθμό υπαλλήλων άλλων υπηρεσιών ή των οικείων, κατά περίπτωση, δικαστηρίων και δήμων και κοινοτήτων με καταβολή ειδικής αποζημίωσης που καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Οικονομίας και Οικονομικών. Η αποζημίωση αυτή καταβάλλεται εφόσον βεβαιώνεται προσφορά πραγματικής εργασίας.

2. Η συγκρότηση των συνεργείων, που προβλέπονται στην προηγούμενη παράγραφο, καθώς και ο τρόπος καταβολής της αποζημίωσης, καθορίζονται κάθε φορά με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

3. Ο Υπουργός Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης μπορεί, κάθε φορά, να προσλαμβάνει για τους σκοπούς που αναφέρονται στην παράγραφο 1 μέχρι πενήντα ιδιώτες, με καταβολή ειδικής αποζημίωσης, που καθορίζεται με απόφασή του.

4. Με αποφάσεις του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης μπορεί να καθορισθεί η καταβολή ειδικής αποζημίωσης:

α) στους δικαστές και δημόσιους υπαλλήλους, μέλη της Ανωτάτης Εφορευτικής Επιτροπής, στον γραμματέα και στους υπαλλήλους που ορίζονται για την γραμματειακή εξυπηρέτησή της,

β) στους υπαλλήλους του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 100 του Συντάγματος, που απασχολούνται για την αντιμετώπιση των αυξημένων υπηρεσιακών αναγκών του Δικαστηρίου κατά την περίοδο της εκδίκασης των ενστάσεων κατά του κύρους των εκλογών, γ) σε δικαστικούς και εισαγγελικούς λειτουργούς, για την έκτακτη απασχόλησή τους σε εκλογικής φύσης εργασίες κατά την εκλογική περίοδο,

δ) για κάθε τυχόν άλλη εκλογικής φύσης έκτακτη εργασία.

5. Οι υπουργικές αποφάσεις, που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου αυτού, εκδίδονται κατά παρέκκλιση από κάθε άλλη γενική ή ειδική διάταξη.

6. Οι αποζημιώσεις του άρθρου αυτού, πλην αυτών που καταβάλλονται σε ιδιώτες, θεωρούνται ως έξοδα κίνησης.

7. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού εφαρμόζονται ανάλογα και κατά τη διενέργεια δημοτικών και κοινοτικών εκλογών, καθώς και κάθε άλλης εκδήλωσης της λαϊκής ετυμηγορίας.

Άρθρο 132

(Άρθρο 132 Π.Δ. 351/2003)

Αρμοδιότητες Νομάρχη Αθηνών για την προπαρασκευή και διενέργεια εκλογών

Ο Νομάρχης Αθηνών είναι αρμόδιος για την προπαρασκευή και διενέργεια των εκλογών Εθνικής Αντιπροσωπείας, καθώς και για κάθε άλλη εκδήλωση της λαϊκής

ετυμηγορίας σε όλους τους δήμους και κοινότητες της περιφέρειας των τεσσάρων νομαρχιών του νομού Αττικής.

Άρθρο 133

(Άρθρο 133 Π.Δ. 351/2003)

Εξουσιοδοτική διάταξη

Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού των Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης καθορίζονται οι αναγκαίες λεπτομέρειες για την εκτέλεση των διατάξεων του διατάγματος αυτού. Όσον αφορά στις διατάξεις του τρίτου τμήματος του δεύτερου βιβλίου του διατάγματος αυτού τα παραπάνω προεδρικά διατάγματα εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού της Δικαιοσύνης.

Άρθρο 134

(Άρθρο 134 Π.Δ. 351/2003)

Πρόσληψη έκτακτου προσωπικού

Το έκτακτο προσωπικό οποιασδήποτε ειδικότητας που προβλέπεται από τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 25, της περιπτώσεως γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 130, καθώς και της παραγράφου 3 του άρθρου 131 προσλαμβάνεται με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, κατά παρέκκλιση από κάθε γενική ή ειδική διάταξη που ισχύει κάθε φορά για τις προσλήψεις στο Δημόσιο.

Άρθρο 135

(Άρθρο 135 Π.Δ. 351/2003)

Ταχυδρομικά και τηλεφωνικά τέλη υποψηφίων βουλευτών

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Μεταφορών και Επικοινωνιών ρυθμίζονται τα τέλη που καταβάλλουν οι υποψήφιοι βουλευτές προς τα Ελληνικά Ταχυδρομεία και τον Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος, για τη διακίνηση του προεκλογικού υλικού και τις τηλεφωνικές συνδιαλέξεις, από την ημέρα προκήρυξης των βουλευτικών εκλογών μέχρι τη διενέργειά τους.

Η απόφαση εκδίδεται ύστερα από εισήγηση διακομματικής επιτροπής, που αποτελείται από έναν εκπρόσωπο κάθε κόμματος της Βουλής και από το γενικό γραμματέα του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών ως πρόεδρό της και συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Μεταφορών και Επικοινωνιών.

Στον Υπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του διατάγματος αυτού.

Αθήνα, 4 Ιουνίου 2007

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΑΡΟΛΟΣ ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ,
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ**

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ